

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben hához hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, decz. 24.

A béke ünnepe.

Harmadszor volt Augustus uralkodása alatt béke abban a nagy világbirodalomban, melyhez legnagyobb kiterjedése idején 130 ország tartozott, mikor e nagy világbirodalom egyik félreeső zugában, a kicsiny Bethlehembben 1898 esztendővel ezelőtt megszületett a világ megváltója, a béke királya.

Születése békét hozott a világnak, elnémult a fegyverek zaja, béke költözött a szívekbe.

Annak a kisdéd gyermeknek, kinek születéséről, mikor az megtörtént, alig tudott a világ, annak a bethlehemi kisdédnek élete, tanítása és halála átalakította a világot.

Élete olyan volt, amilyent ember ő előtte nem élt.

Azt kereste, ami lenézett, megveitett volt: a megaláztatást, nélkülözést, szegénységet, szenvedést és munkát, a szerencsétleneket, szegényeket, betegeket és bűnösöket. Az előbbieket, hogy elszenvedje, az utóbbiakat, hogy megsegítse.

Tanítása új, eddig hallatlan volt. Nem a pogány bölcsészek iskolájában, hanem Názareth zsinagógájában nevelkedett. És tanítása új — zsidók és pogányok előtt egyformán.

Isten a mi mennyei Atyánk, mi az ő gyermekei vagyunk — testvérei egymásnak, — egymást szeretni, segíteni, támogatni tartozunk. Ez az alapja családi és társadalmi életnek egyaránt.

A két rész közül, melyből az ember áll, a lélek a fő, mely a testet élteti. A földi élet csak előkészítés az örök életre. Ez az alapja az egyén életének.

Egészség, vagyon, kincs, hatalom, hirnév, rang, állás . . . mind csak eszköz, melynek az a rendeltetése, hogy a lélek üdvét munkálja vele az ember.

Azért hirdetett olyan erényeket, minőket eddig nem ismert a világ. Alázatosság, önmegtartóztatás, tisztaság, szűzesség, önzetlen felebaráti szeretet, az ellenünk elkövetett sérelmek megbocsátása . . . ismeretlenek voltak Krisztus előtt.

Halála kiengesztelte a bűn által megbántott Istent, meghozta számunkra a bűnbocsánatot, megnyitotta a kegyelmek forrását s új életre keltette az emberiséget.

Krisztus hite vissza adta a lélek nyugalmát, helyreállította a társadalom békéjét.

* * *

Amíg az emberiség az általa kijelölt uton halad megelégedett az egyén, békéje van a társadalomnak. Mihelyest letér erről, kitör a háború az egyének, a család s a társadalom életében egyaránt.

Az államnak pedig az a feladata, hogy a polgárok boldogulását lehetővé tegye. Ha a helyett, hogy ezt előmozdítaná, akadályokat gördít utjába, saját rendeltetésével jött ellentétbe s áldás helyett átka lesz polgárainak.

A modern államalakulások idején éppen abban hibáztak az államférfiak, hogy ezt tévesztették szemek elől. A lélek

élete, a vallás előttük mellékes. A másikkal, az emberek anyagi boldogulásával pedig csak annyiban törődik a modern állam, amennyiben egyeseknek, akik a hatalom tüzhelye körül sütkéreznek, sokat juttat, másoknak éppen hogy valamelyes megélhetést biztosít, de a legtöbbször mit sem törődik.

A tiszta alapokon nyugvó alkotmányos kormányforma még aránylag elég jó talajt nyújtana az állam s ezzel az emberek boldogulására. De mikor a modern kormányférfiaknak az a felfogása, hogy a polgárok vannak az államért s ennek megfelelőleg az államot öncézlnak tekintik, — akkor nem csuda, hogy azoknál, akik nem polgártársaikat, hanem ezt az öncézelt szolgálják, szeretet helyett az önzés kerekedik felül, — nem csuda, hogy válság fenyegeti a társadalmat, válság fenyegeti az állam alapját, az alkotmányt.

A magyar politikai világnak fekete karácsonya van. Az Üdvözítő születésének emlékünnepe hozott ugyan a politikai világnak is három napos békét, de ez inkább csak fegyverszünet, mely csak arra szolgál, hogy jobban készüljenek a háborúra.

És ha ez a válság meg is lesz valahogyan oldva, még mindig sok kell, hogy békéje legyen a magyar társadalomnak.

Míg az egyéni és családi jogokat, miket a bethlehemi kisdéd szerzett, tiszteletben nem tartják, nem lesz béke. Mert Krisztus születése békességet hozott a földre, de csak . . . a jóakaratu embereknek.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Karácsony a kaszárnyában.

Csöndes az éjszaka. Künn a toronyóra Hosszu kongásokkal int már nyugovóra. A vártán lefujtak, a kapu bezárva Nagyokat bámul a néma éjszakába.

Csöndes a kaszárnya. A hol este, reggel Káromkodva jár-kei a dühös őrmester, Vagy a hol káplár ur puskatussal oktat, Most békés hópelyhek hullanak, susognak.

Néma már az udvar. De a folyosókon Fel-felhangzik itt-ott járás-kei folyton. A napos káplán ur szolgálaton ott van, Pipát s bagót élvez váltakozó sorban.

A hideg szobákban mind olyan szomorú! Nem alszik, ébren van valamennyi fiu. S ha el is alusznak, csak arról álmodnak, A miért ébren is egyre szomorkodnak.

»Tavaly ilyenkor volt. Soha életemben Nem volt még olyan szép a karácsony este. Hogy ropogott a hó! Öröm volt rajt' járn' . . . Akkor lett jegyesem a szép Kalmár Mái.»

Folytatja a másik: »Az volt a karácsony! Piros selyem szoknya volt az én rózsámon. Én vettem azt neki . . . azóta, ki tudja, Ki gyűrűjét hordja az a piczi ujj!»

Harmadik busan ül az ágya szegletén.

»Még én is örültem; öreg szülém, szegény Akkor nap jobban lett, vidám lett egészen . . . Azóta tán sirba is temették régen!»

Ugy el-elbusulnak, neki keserednek, Szülőföldjük után sóhajtvá epednek. Elmondja mind, szívet milyen bánat nyomja, De a káplár beszél: »Csend! hitvány unjonca!

Hirtelen nagy a esend, mint hogy ha mind alszik. Csak egy-egy elfojtott, halk sóhaj hallatszik. A káplár lépése tompán kong-bong egyre — S fölhangzik az ének elhalóan messze: Megszületett Jézus kicsiny Betlehembe!

Aladár.

Kétféle orvosság.

Irta: Kincs István.

A fenyőfa megrakva, az asztal terítve — csillog, ragyog minden. Nem úgy van mint szegény helyen: Kányiékhoz hosszuszekerrel jár be mindig a kis Jézus.

Az urfi, kinek a sok ajándék szánva volt, nincs ugyan még otthon, de hát uton van hazafelé. A szomszéd városból fuvarozza még haza Berettyó István aram, kinek szigoruan meghagyták, hogy iszonyu ügyelettel legyen rája, becsinálván mindennemű bundákba és sálókba, mikben Aladár urat a tél hidege nemcsak megvenni, de még kikezdeni se bírja. Különbben is más anyagból gyúrták a gyermeket, hogysem három órai téli szekerezés megártson neki. Még

otthon volt naphosszat szánkázott, mégis kutya baja sem esett soha.

Csalánba nem üt a menykő.

Mert hát gazember volt Kányi Aladár ur s ha az anyja nem volna olyan áldott jó lélek, hát azt kellene mondanunk a huncutságot már az anyja tejével szopta, az apjának még föl sem ért a térdekalácsáig, már is tuljárt akárhányszor az eszén, Hogy az ilyen kölyökből mi leszen, ha még iskolára is fogják s nálánál okosabb emberek kifundálásait is a fejébe verik, azt el lehet képzelni.

Szerencsére Kányi Aladárnak a tanulás nem igen volt kenyerre. Jó tehetség volt ugyan, csak sajnálta az időt annak fényesre való köszöretülése pazarolni. Abba azonban az édes apja is beleszólt még pedig bottal a kezében. S beesületére legyen mondva Kányi Kelemennek, falusi jegyző létére az irótoll mellett a botot kitűnően tudta kezelni. Vitte is Isten segítségével annyira, hogy Aladár urfi vastag fejét képessé tegye a gimnáziumokban árult tudományoknak befogadására.

Főladta tehát városra a gyereket. Szállásra Gerecsérhez került, kinek Kányi Kelemen erősen meghagyta, hogy ha a kölyök a tanulásban sztrájkolni találna, csak vágjon a fejéhez menten egy-egy korsót. Az talán észretériti majd. Persze mintha bolond lenne a fazekas, hogy minden korsóját egy komisz diák csökönyös fejének feláldozza. Nem evett kénkövet.

Kányi Kelemen ur fiát mindazonáltal mással is biztatta a tanulásra. Megmondta neki, hogy karácsonykor, majd ha az első bizonyítványát kiadják, akkor haza kerülhet. Ha jó lesz az érte-

Huszonhét kilépő.

Szilágyi Dezső határozott fellépésének, ha ugyan hitelt adnak a K. Értesítő híreszteléseinek, már is megvolna a nagy hatása a jelenlegi kormánypártra is.

A fővárosi legelőkelőbb kaszinók egyikében — írja az illető könyvatos ujság — tegnap este bizalmas értekezlet volt, a melynek lefolyása és megállapodásai a parlamenti viszonyok alakulása szempontjából nem kicsinylendő jelentőséggel bírnak. Az értekezleten mintegy huszonhét képviselő vett részt: valamennyien a szabadelvű párthoz tartoznak és mindnyájan aláírták a Tisza-féle javaslatot. A tanácskozás, a melynek azonban inkább csak fesztelen vitakozás jellege volt, kiválóan Szilágyi Dezső nyílt leveléről folyt. A nagy hatás, a melyet e levél keltett, kétségtelenül nyilvánult, különösen Szilágyinak az a felhívása, hogy a zavaros helyzetből való kibontakozáshoz a kezdésnek a pártklubokból kell kiindulnia, keltett szimpatikus visszhangot. Ezzel kapcsolatban megvitatták a közjogi alapon álló pártok fuzióját, illetőleg oly pártok alakítását, mely a nemzeti párt, a disszidensek és a szabadelvű párt tagjainak egy részéből alakítván, mértékadó, erős parlamenti és kormányképes pártot alkotna. Formális és konkrét határozatokat a dolog természetéből folyólag nem hoztak, a jelenvoltak mindazáltal késznek nyilatkoztak, hogy az esetre, ha a disszidensek konkrét akciót kezdenének, ez akcióhoz csatlakoznak és a maguk részéről a szabadelvű párt körében is a kérdést felszínre hozzák, esetleg, hogy maguk is a pártkörből kilépnek.

Az alkotmányhűek.

Nem én mondom, ők mondják, hogy az alkotmányhű szabadelvű pártot megalakították Nagyváradon és erre okul szolgált a generális nagyváradai nagy beszéde.

Igenis, uraim! — az alkotmányhű szabadelvű párt Nagyváradon életjelt adott magáról a távirtdai huzalon, amelyen villámgyorsan szállott az üdvözlés gr. Csáky Albinhoz, sok szerencsét kívánván neki elmondott beszédéhez.

Kutatják önök, hogy kik azok?

Oh ne kutassák, egyetlen hivatalnok sincs közöttük, legalább olyan nincsen, akire a miniszterelnök által említett *szelíd nyomást* gyakorolni lehetne.

A dr. Geszti-féle temesvári utazás még élénk emlékezetében van a hivatalnok karnak, akiket a szilaj jóakarát olyan helyzetbe sodort, hogy vagy a hivatali főnököket bántották volna meg, vagy a fenálló és hatalmas párt vezető férfait, akik a Miatyánkot nem szokták elmondani soha.

Az alkotmányhűek tehát Nagyváradon is kifejezést adtak létezésüknek, igenis, léteznek, el sem tagadják és nem is disszidensei a szabadelvű pártnak, hanem ahoz a táborhoz tartoznak, amelynek szóvivői voltak legközelebb gr. Csáky Albin, Hieronymi, Szilágyi Dezső, Emmer Kornél, gr. Andrássy Gyula.

Tudják-e önök, uraim, hogy az alkotmányhű párt megalakítására ki volt legelőkelőbb befolyással Nagyváradon?

Werner Gyula.

Igen is, Werner Gyula!

Ez pedig úgy esett, hogy nagyszabású beszédjében, melyet választói számára készített, lévén különben is titkára a miniszterelnöknek, komolyan állította, hogy az ellenzék, azok is, akik a szabadelvűpártból kiléptek, azt akarják, hogy a régi állapotok visszatérjenek és a *felső tizezer* uralkodjék az országban a többiek felett.

Ezt pedig azért mondta, hogy elhagyjuk neki, hogy csakis a miniszterelnök pártjában van az igazi szabadelvűség, amelyen kívül nincs élet.

Extra liberalitatem non est vita, si est vita, non est ita.

De azt elhalgatta — bölcse, hogy annyi gróf és báró nem ült még a képviselőházban, amióta meg van, mint a miniszterelnök ur mostani idejében, sőt még hogy közelebb álljon hozzá, a Tisza-családot is meggrófosította az ezeréves múlt nagy tanuságánál.

Nálunk a nagy szavakkal dobálózni igazán divatos és aligha igaza nincs az alkotmányhű szabadelvű töredéknek, amikor a sok grófi cím olvasgatásakor nem az új, hanem egy régi grófnak küld üdvözlést az elmondott beszédéért.

Vagyis nem a tizezernek, melyet Werner Gyula állított fel követendő példának, hanem a régi tizezernek gratuláltak; az az nem Vigyázó Sándor és Tisza István grófoknak, hanem Csáky Albin grófnak.

Ez ugyan tulajdonképpen mindegy, hanem még sem mindegy.

Mindegy annyiban, hogy Csáky Albin és Tisza István grófok nem régen karöltve segítettek az egyházpolitikai kérdésben a régi jogokat lerombolni; nem mindegy azonban azért, mert hogyha két dudás nem fér meg egy csárdában, a tánczó publikum is két részre szakad, az egyiknek az egyik, másinak a másik fujja a szilaj nótákat.

A mostani miniszterelnök nagy ereje nemcsak abban nyilalkozott meg, hogy grófokat teremtetett a felső tizezer számára, hanem hogy temérdek képviselőt küldött az országházba olyan eszközökkel, aminőkről eddig Magyarországon szemlesütve beszéltek.

Hja! a nagytömeget mozgatni is kell tudni; olyan az mint a Hatvani szelleme, felidézte a tanuló, de nem tudott neki parancsolni, hát elveszett miatta.

Tény, hogy a nagy tömeg szakadozik, itt Nagyváradon is megkezdették az alkotmányhű szabadelvű pártiak, csak hogy nincs merszük elég a megkezdett munkához.

Az elengedett 68,000 frt.

— Felelkezés a napirendre térés ellen. —

Pár hónapig tartotta izgatottságban Nagyvárad város közönségét Bertsey Györgynek a szeszfogyasztási adó bérletéből elengedett 68,000 frtolt érintő interpellációja.

Egy külön kiküldött bizottság átvizsgálván az iratokat, azt indítványozta, hogy fejezze ki a közgyűlés rosszalását a főszámvevőnek és pénzügyi tanácsosnak s egyebekben térjen napirendre az ügy fölött.

Szokolay Tamás, aki a bizottságnak egyik tagja volt, külön véleményt jelentett be, a melyben az elengedett összegnek a bérlőtől leendő behajtását véleményezte.

A közgyűlés azonban túlmélt meg a bizottság többségének jelentésén is és egyszerűen, minden rosszalás nélkül napirendre tért a kérdés felett.

Azt látták, hogy ezzel végkép lekerül a kellemetlen ügy a felszínről az irattár homályába.

Már jeleztük, hogy a közgyűlés ezen határozata meglesz felelkezve és pedig több oldalról s így az egész ügy a belügyminiszter elé kerül.

sítő, akkor örüljön és örvendezzen, mert a kis Jézus háromszor is fordul az ő kedvéért, annyi ajándékot czipel majd neki; de ha a jeleseket és jókat a guta megütötte és netán csak szekundákkal vagy fél szekundákkal vergődnek haza, akkor csak készüljön a számadásra: vastag bugyogót huzzon, mert azon keresztül is megtalálja a haragos apa azt a dicső testrészt, melyre a bugyogó rá szokott feszülni.

S ez ellen az ítélet ellen felelkezésnek helye nincsen.

Aladár urfi jól tudta mindazt s megtartá minden ígéket erősen a szívében.

Most várják haza. A jegyző ur éhesen szopogatja hosszuszáru pipáját. Közbe nézi türelmetlenül az órát. Most már csak megkerülhetne a kölyök, mi a manó! Épen hat órája, hogy a kocsi érte küldte, ha a fuvarosnak van esze, csak nem iszsza meg az időt ezen a szent napon az első csárdába. Minden pillanatban meg kell érkezniök.

Künn keserves dudolást cselekedett meg a szél; hordta a havat s fehér takarót terített a házak födelére. Közbe meg is ránczigálta a kaput, utána meg nyomban minden elcsön-desült.

— Hallga! csak papa — szólalt meg Kányiné, ki unalmában a kályha mellett próbált bóbiskolni, de hirtelen fölretent — nem nyitották a kaput?

— Dehogyan nyitották, fiam — rázta fejét

a jegyző — a szél bolondul odakünn egyre jobban.

— Mintha lépteket hallanék . . .

— Képzeldöl.

— Hanem azért kinézhetnél, hátha mégis Aladár jön.

Be talál maga is, — nyitva az ajtó s négy hónap óta csak nem feledte el a járását. Önállósághoz kell őt is szoktatni, nem olyan gyerek már, hogy folyton, ölkben hordozzák.

— Jól van no s bosszankodott a mama, hanem hát most mégis csak jöhetnének egyszer. Pedig nem jönnek.

Kányi Kelemen idegesen veri ki pipájából a hamut s tömte meg újra. Látszólag elgyönyörködött a bodros füstfelhőkben, hanem azért meglátszott mégis egész valóján, hogy iszonyuan nyugtalanodik. Nagy léptekkel járt föl alá a szobában s végre maga se tudta, miért sem, hirtelen megnyitotta az ajtót s hirtelen kiment.

A pitvarajtót is hevenyében rántotta föl, hanem uramfia! egy lépés és keresztülbukik valamin.

Hanem hát volt olyan okos, hogy azt a lépést meg nem tette, inkább megrugta az akadályt s azt mondta:

— Tisza! mégy odább egyszerre?

Tisza azonban nem ment, még csak nem is mozdult.

Kányi Kelemen lehajolt, hogy megtapogassa az állatot, hanem ijedten kapta vissza kezét, mert emberi állat volt; a jegyzőnek kalap akadt a kezébe.

— Mi ez? — tört ki hirtelen — Ki vagy?

Semmi válasz.

— Hé mama! — kiáltott, a hogy a torkán csak kifért — hamar világosságot! hozd hamar a lámpát!

A jegyzőné pedig hozta s ennek a fényénél megállapították, hogy a küszöbön gyerek ül, az a gyerek pedig senki más, mint tulajdon édes magzatuk Aladár.

Szeme csukva. Aludtot.

— Mi lelte a bolondot — pattant föl bosszusan atyja — hogy itt veti meg az ágát.

— Jaj galambom, szegény gyermekem! jajgatott édes anyja — be könnyen megfagyhatott volna, Aladár édes fiam, Aladár.

Az urfi meg se mozczzant.

— Aladár szentem, édes galambom, gyermekem! — jajveszékelt az asszony — szólj, ha még élet vagy benned. Beszólj! nézz föl, ládd-e, én vagyok, az édesanyád.

Aladárnak az is kevés volt. Meg nem szólamlott volna a világ minden kincséért.

Édesanyja közel volt a kétségbeeséshez. Tapogatta kezét lábát, nem merevedett-e már meg teljesen. Hanem a végtagjai még hajlottak. Ugy látszik, még hált benne va-

Az első felelőzést tegnap Szokoly Tamás postán terjesztette be a városhoz. Egy másik felelőzést többen irnak alá s úgy nyújtják be.

Szokoly Tamás felelőzése a következő:

Tekintetes törvényhatósági Bizottság!

A nagyváradi városi szesz italmérési adó, valamint a városi szesz illeték adószedési jog kezelése és értékesítése körül történt bérleengedés tárgyában 283/18466—1898. számú végzéssel kiküldött bizottság által fogantatott vizsgálat alapján hozott 384/21331—1898. számú igen sérelmes határozat ellen felelőzéssel élek s azt a következőkben terjesztem elő:

Annak kijelentésével, hogy alólírott, mint a fent jelzett ügy megvizsgálására a hivatkozott végzéssel kiküldött Bizottság tagja a betérjesztett különvéleményben foglalt indokaimhoz mindenekben s a leghatározottabban ragaszkodom, a neheztelt s igen sérelmes határozat feltétlenül megsemmisítendőnek találom, mert különvéleményem alapját képező vizsgálati jegyzőkönyv s erre vonatkozó iratokban foglalt s megdöntetlen adatok igazolásaként a szesz italmérési adó is valamint a szesz illeték adó szedési jog kezelése körül nem csak vétkes mulasztások, hanem oly visszaélések követték el, melyek folytán a városra 3 év alatt nem kevesebb, mint 68574 forint 90 kr. tetemes kár háramlott s így ezen törvényellenes s megtorlást érdemlő tények előtt jó és tiszta lelkiismerettel szemet hunyni nem lehet s nem szabad s miután a neheztelt határozat a megejtett vizsgálat elferdíthetetlen adataival, a beszerzett kézzelfogható és megdöntetlen bizonyítékkal s úgy magával a valódi tényállással homlokegyenest ellenkező, az feltétlenül megsemmisítendő, miért is hivatkozással az írásban betérjesztett különvéleményemben foglalt s megemelt indoklásaimra:

Tisztelettel kérem a tekintetes törvényhatósági Bizottságot, miként jelen felelőzésem a vonatkozó összes iratok kapcsán a Nagyméltóságú m. kir. Belügyminisztériumhoz felterjeszteni méltóztassák:

A hol is tisztelettel esedezem, miként a jelen ügy megvizsgálására 283/18466—1898. sz. végzéssel kiküldött bizottság által felvett s betérjesztett vizsgálati jegyzőkönyvben foglalt ténykörülmenyek s tényállás, valamint az általam betérjesztett különvéleményem kegyes figyelembe vételével, a neheztelt határozat megsemmisítésével a valódi tényállásnak mindenekben megfelelő s a város jól felfogott érdeke követelte s különvéleményemben megjelölt irányban megemelt eljárás elrendelni méltóztassák.

Nagyváradi, 1898. decz. 24.

Szokoly Tamás,
tvhatósági tag.

Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök beszédei.

Bibornok-püspökünk negyedszázados püspöki jubilaemát irodalmilag is emlékeztetéssel tette. Egyházi beszédeiből, egyházipolitikai beszédeiből és dolgozataiból két újabb hatalmas kötetet adott sajtó alá, melyek pár év előtt a kritika osztatlan tetszésével találkozott kötetek folytatásául — III. és IV. kötetként éppen most karácsonyra jelentek meg a Franklin-társulatnál éppen oly gyönyörű kiállításban, mint az első két kötet, melyek a magyar könyvnyomtatás fejlettségének legmagasabb színvonaláról tesznek bizonyosságot.

A nagyszerű könyveknek, melyek az idej karácsonyát a magyar irodalom igazi karácsonyává avatják, külsejével kezdjük az ismertetését, mert egy sem tartjuk magunkat illetékeseknek s méltóknak a fényes külsőt messze tulszárnyaló belső tartalom bírálataira, úgy hogy a belső tartalomnak is csak bemutatására szorítokozunk. Nagyváradi legnagyobb szülöttét, Pázmány Péter bibornok-érseket a magyar biboros Cicero névvel illeti az irodalomtörténet: Schlauch Lőrincz bibornok-püspök remek beszédeinek ezen újabb gyűjteményével is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy őt, a magyar főpásztori karban az ékesszólás kimagasló nagymesterét a jövő századokban is kora Pázmány Péterének tekintsek; és pedig különösen a IV-ik kötet tartalmát tekintve, nemcsak szónoklati, hanem apologetikai, egyházvédelmi szempontból is. Ugyanis az egyházipolitikai beszédeket és dolgozatokat tartalmazó IV. kötet megörökíti az egész magyar egyházipolitikai küzdelem korszakát kezdettől végig; ha ugyan már a végeig eljutottunk. Schlauch Lőrincz a küzdelem minden mozzanatánál résen állt s a magyar egyház igazait védő harcvezető élén küzdött mindig eseményszámba menő beszédeivel s dolgozataival, melyekből egyedül is meg lehet érteni a küzdelem tárgyát képező összes kérdéseket a küzdő táborok összes számottevő érveivel együtt s melyekben a katolikus egyház s édes magyar ha-

zánk nemzeti multjával s jövőjével számoló helyes magyar egyházipolitika védelmi eszközeinek, érveinek egész szellemi arzenálja van letéve. Vannak az érvek között államférfiúi lángelmével az előzményekből a történelembőlcsélet világitó szövetnekének fénye mellett kimondott ugynevezett politikai jövendölések is, melyek egyik-másikának teljesülését, sajnos, nagyon is hamar láthatjuk a magyar politikai élet hazafiúi aggodalommal szemlélt chaosában, a magyar alkotmányt is érintő tünetei között.

Egyet nem fogna e beszédekből megérteni az utókor s az az, hogy miként volt lehetséges, hogy az igazságnak ily ellenállhatatlan erővel való védelme mellett, a kezdetben nyert nagy diadal után, miért dőlt el mégis más irányba a küzdelem sorsa?

Ezt keresni fogja az utókor és meg is fogja találni. Aki úgy teljesítette kötelességét, mint e kötetek is tanúsítják: az nyugodtan várhatja Isten s a történelem ítéletét.

Schlauch bibornok-püspök ékesszóló művészetét, sok oldalú tudását, mély bölcsességét, melyek ezen újabb gyűjteményből is teljes erejükben kiragognak, ismeri ország-világ. E beszédek egyrészt lapunk olvasó közönsége közvetlenül nagynevű főpásztorra mézédés ajkairól hallotta oly épüléssel s meghatottsággal, minővé egy — magában is remek beszédnek hatását csak fokozhatja a páratlan szónoki előadás. Az egész gyűjtemény minden egyes száma annak idején eseményt képezett s foglalkozta külön-külön az egész ország olvasó közönségét s így tovább ismertetésül elég lesz megemlíteni, hogy mint az első gyűjteménynél itt is az egyházi beszédek állanak elül s képezik a III-ik kötetet.

Van benne két karácsonyi, négy husvéti, 3 pünkösti, 3 szentek ünnepére szóló, egy halottak estéjén, négy ó-esztendőkor mondott, nyolcz alkalmi, ezek közt 2 bérnálási s 3 esketési s a kötetet bezáró saját aranymiséjén mondott beszéd. Összesen 25 beszéd 476 negyedrétü lapon. A IV-ik kötetben 7 főrendi-

lamelyes lélek. Jobbat nem tehetett, mint-hogy hirtelen fölkapta és ölén vitte be a szobába. Azután folyton urát szidta, hogy hát megmondta, nézzen ki, de soha semmi okos szóra nem hallgat, veszett feje van — az a szerencsétlensége.

— Mint a te fiadnak — vágott szavába a jegyző — adsza ide a botod, hadd pühitsam meg hamarosan.

— Jesszus! — kiáltott fel rémulten az anya — nem elég, hogy úgy is félhalott már, még egészen is agyon akarod verni. Olyan nincsen, ott leszek én is.

Ráhajolt egyetlen magzatára, mintha testével akarná megvédeni. De hogy engedte volna megverni. S ugyan miért verné meg az apja.

Csakhogy Kányi Kelemen nagyon jól tudta, mivel szolgált a kölyök rá a verésre, Mikor a télikabátjától kiköpesztették hát a belső kabátjából bandikált ki valami papiros féle. A bizonyítványa volt. Kányi kihuzta onnét s a nélkül hogy tekintetet vetett volna rá, egyszerűen oda terítette felesége szeme elé mondván:

— Nézd miért nem mert a gazember bejönni.

A pakszus azt mutatta, hogy Kányi Aladár elfeküdt majdnem minden tantárgyból. Kányiné első pillanatra megszágyenülve maradt

a papirosra, hanem a végén visszanyerte lélekjelenlétét. Az anyában a szeretet győzött.

— Jaj! — megbántod, csak most ne bántsd — rimánkodott az asszony — hiszen látod, hogy beteg, alig tapáztja fel a szemét. Az őrdög hogy vigye el azt a bizonyítványt. csak a fiam maradjon meg nekem. Ugyis már majd az életét kóztálta.

— Ne féltsd azt a kölyköt — szolt a jegyző hamarosan — van annak esze több is mint kellene. Ha annyira fogod a pártját még megérem, hogy lóvá tesz mindkettőnk. Az egyszer nem bánom a verést elengedem neki, hanem az ajándékból hiszem nem eszik. A vargának túl a szomszédokban két gyereke van, hadd legyen azoknak is egyszer karácsonyuk

— De Kelemen, az Isten szerelmére! komolyan beszélsz?

— Komolyan-e? Hát csak nézz ide!

Oltogatni kezdé a karácsonyfa gyertyáit, a hogy volt, felfogta s nyargalt vele ki az ajtón. Abban az esztendőben a varga se tudja, hogyan kerültek gyermekei karácsonyfához.

Aladár pedig alig, hogy az apját az ajtón kívül látta, egyszerre megbéredt, mintha az álmot úgy fújták volna le pilláiról. Pedig az imént még jóformán életjelt sem akart adni! anyja akárhogyan huzta, ránczigálta, pár nyögés volt minden, mit belőle kipréselhetett.

Nem nyögött most.

Es innen nézett a vándorló karácsonyfa után. Hanem anyja kézzel lábball vigasztalta, ne törődjék vele, majd pótolja ő a veszteséget, külön ajándékot szerez neki mint a kis Jézus adhatna, ha még olyan osztoगतó kedvében volna is.

Es Aladár urfit az ígéret látszólag megbékítette. Esze ágában se volt lefeküdni, de anyja nem maradt neki vesztig. Belehajtotta az ágyba, lefödte paplannal, dunnával s ment herbateát főzni; egyszerre megakarta izzasztani a szegény magzatját, hadd kergesse ki belőle, ha a hideg mégis valami nyavalyát talált a gyerekebe ölteni.

Mikor a párolgó csészével az ajtón belépett, vihogást hallott. Szakasztott mintha valaki hatalmasan kacagta. S az ágy felől jött a hang éppen.

Hogyan? az a kölyök kacagta? nem nem. az nem lehetséges: rosszul hallotta, bizonyosan a szél sikong odakünn. Odament az ágyhoz s költögetni kezdte mélyen alvó Aladárját:

— Fiam ládd, édes fiam, itt a thea, ébredj na fiam, idd meg: aztán majd meggyógyulsz.

Ha Kányi Kelemen lett volna az asszony helyében, az az egyszer mégis aligha bottal nem gyógyította volna meg szerető édes magzatát. S Uristen! melyik orvosság használt volna jobban?

házi beszéd, 8 alkalmi beszéd s 3 dolgozat következik egymásután, mindenik csoport időrendi sorban. Összesen 18 beszéd s dolgozat 508 negyedréti lapon.

Azzal az óhajással fejezzük be ismertetésünket, hogy adja a jó Isten, hogy az illustris szerző még kiadatlan számos beszédeiből s dolgozataiból s jövődől alkotásaiból időközönként még több ilyen karácsonyt készíthessen a magyar irodalomnak.

Karácsony este. . . .

Karácsony este van . . .

Az utca szokatlanul csendes. A hivatalok már kora délután kiürülnek. Nem haragszik ám azért a princípális, de nem ám! Ő maga is sugárzó arccal, mely otthon hirtelen titokzatlansá válik, siet — haza.

Otthon aztán kigyullad a kis szalon vörös ernyős, csecsebecsékkel megrakott függő lámpája s látni engedi a nagy múltét, mely ott zártajtók mellett végbe megy.

A mama szorgoskodik. Ide még egy cukorka, ide valami fényes dió, alma. A gyertyákat meg gyújtja, egy székre nagy nehezen felkapaszkodva a papa s a karácsonyfa fényes ünnepélyes díszben ott van a szalon közepén. A papa meg hirtelen kinyitja az ajtót s háromszor cseppet.

A jó gyermekek egy szempillantás alatt bent teremnek!

— Ah!

Igy történt ez fogadom minden kis szalonban, tegnap este, Nagyváradi városában.

*

Pósa bácsik mesélnek olyan kis fiuk és leányokról, a kik nem részesülnének a karácsonyfa örömeiben, sőt olyan gyermekekről is mondanak igaz történetet, a kik karácsony estén megfagytak a nagy hidegben.

Brrr . . . Ez szörnyű történet.

Ilyen Nagyváradi nem is történhetik meg Jó bácsik és nénik gondoskodnak arról, hogy ilyenek meg ne történhessenek.

Ime:

Az orsolya zárdában.

Az orsolya zárda növendékei tegnap este 5 órakor tartották karácsonyi ünnepélyüket, amely mint mindig, úgy az idén is fényesen sikerült.

A terem egészen megtelt díszes közönséggel; ott voltak:

Zajnai János, Széchenyi Jenő, Palotay László, és Fetser Antal kanonokok, Dencs János ez. kanonokok, dr. Székely István egyetemi tanár, Makucz Ernő, Csicsay Alajos, Némethy Gyula dr. Halász Lajos, Votiszky Elemér dr., Szemethy Géza dr. bibornok titkár, Mayer Antal szentszéki aljegyző, Nyáry Ignác könyvtárnok, Bulyovszky József polgármester, továbbá: Schlauch Jozefin, Bulyovszky Józsefné, Winkler Pepi, Zilahyné, dr. Molnár Imréné, Molnár Ilonka, gróf Lubinszky Anna, Vucskics Júlia, Korda Boriska, Dankó Olga, Stark Róza, Miskolczy Barnabás, Miskolczy nővérek, Gedeon Lászlóné, Fráter Imréné, Sebestyén, Bozóky Alajosné, Bozóky Margit, Bozóky Béláné, Bozóky Nóra, Harmathy Károlyné, Sebestyén nővérek, Pallay Jenőné, Miskovszky nővérek, Kugler Rózsika, Nadányi Jenőné, Kurovsky Ferenczné, Hollósy Jenőné, Fogl Lászlóné, Mezey Vilma, Grunvald Henrikné, Beczkay Arthurné, Tátray Sándorné, Kopus Tivadarné stb.

Az ünnepély *Nickl* Jenőnek *Immaculata* című költeményével kezdődött, amelyet *Szabó* Gizella szavalt igen ügyesen. A szavalat közben igen szép élőkép csoport volt.

A második szám egy pompás kis alkalmi szindarab volt. A szereplők közül itt kitűnt *Barabás* — *Oberti* Vilma, aki igen ügyesen játszott. A többi szereplők is mindent elkövettek, hogy minél jobban játszanak s ez sikerült is nekik, amennyiben az előadás igen kitűnően folyt le.

Az ünnepélyt *Czipp* Jolán szavalata zárta be, aki *A próféta látomása* című verset szavalta igen szépen. A szavalat közben három szép élőkép csoport volt. Az első *Ebbinghaus* Vilmos festménye után: A megváltó születése, a második a szent családnak Egyiptomba való futását ábrázolta, a harmadiknak *Ebbinghaus*

Vilmosnak A 12 éves Jézus a templomban című festménye volt bemutatva. Mind a három kép minden tekintetben igen szép volt s általános tetszéssel találkozott.

Az előadás alatt a zárdának az énekkara is működött, még pedig előadták *Seidl*-nak a *Boldog éj megérkezett* és *Stark*-nak a pásztordalait.

Az énekszámokat *Irsa* József intézeti énektanár tanította be s kísérte zongorán s így annak sikerültsége az ő érdeme.

A szép ünnepély 6 óra után ért véget.

*

Az *ujvárosi zárda* karácsonyi ünnepélye 3 órakor folyt le. Először a kisdédóvóba járók, ünnepélye ment végbe énekekkel, szavalatokkal majd pedig ruhákat, lábbeliket osztottak ki közöttük. Ezt követte a belakó polgári leányiskola növendékeinek ünnepélye. A növendékek karban énekeltek, *Orosz* Erzsébet és *Benesik* Emilia igen szépen szavaltak. Az ünnepélyen jelen volt több, jótékonyságáról ismert urnő s élvezettel nézték végig a magas színvonalu ünnepélyt.

A *Szent-Vincze intézetben* 2 órakor vette kezdetét az ünnepély. A kisgyermek verseket szavaltak s énekeltek a karácsonyfa előtt, majd következett az ajándékok kiosztása.

A *v.veleencei irgalmas nővérek* iskolájában délután volt a karácsonyi ünnepély. *Gábríely* Lajos plébános és nagy közönség volt jelen. Egy kedves pásztorjátékot adtak elő igen sikerülten a növendékek, a melyhez *Balogh* Mihály szürszabó kölcsönözte a szükséges ruhákat. A pásztor-játék után ruhákat osztottak ki a szegény gyermekek között. Teljes öltözetet 70 leány és 38 fiu kapott, azonkívül kiosztottak 27 pár lábbelit, dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok bőkezűségéből. Ő Eminenciáján kívül *Kunz* Gusztáv (15 ruhának való szövet), *Kiss* Károly és *Cziller* Imre kereskedők járultak adományaikkal a karácsonyfa felállításához.

Az Erzsébet árvaházban.

A nagyváradai és biharmegyei nőegylet «Erzsébet» leányárvaházban, mint az előző években, most is igen szép karácsonyfa volt felállítva az árvák részére. A kisdédék örömpeső szívvél szemlélték a szebbnél-szebb ajándékokat a csillogó karácsonyán és az alatt. A jótékony szívek egész özönét hordták össze az elnöknő buzgólkodása folytán az ajándékoknak.

Az ünnepélyen jelen voltak: özv. *Gerliczy* Félixné elnöknő, özv. *Grunvald* Henrikré, dr. *Bozóky* Alajosné, dr. *Molnár* Imréné, *Pekano*vics Imréné, *Farkas* Etelka, *Büszörményi* Géza s még többen.

A kisárvák csinos verseket, énekeket adtak elő igen ügyesen, majd kiosztották közöttük a sok ajándékokat.

A tisztikar karácsonyfája.

A szent Karácsony estéjét a 37. József ezred tisztikara is szépen megülte a Kereskedelmi Csarnok palotájában levő tisztai étkezőben. Mivel karácsonyfának alkalmas fenyőt Nagyváradi nem találtak, egy ügyes altisztet küldött ki Bánffy-Hunyadra az étkező parancsnoka, aki hatalmas, 5 méter magas gyönyörű fenyőt vásárolt az ottani fenyőerdőben.

Pompás látványt nyújtott a nagyszerűen feldíszített fenyő, telve ragyogó gyertyákkal édes-ségekkel. Ezeken kívül a tisztikar minden tagjának egy-egy értékes ajándékot kínáltak a tülevő üde zöld galyak.

A tisztikar kedélyes lakomát rendezett a karácsonyest alkalmából.

*

Az *ügyesség karácsonya*. A nagyváradai kir. ügyesség a foházörök szegény gyermekeinek tegnap délután rendezett karácsonyfa ünnepélyt, melyen a szegény gyermekek ruhát, könyveket, cipőt, játékokat stb. kaptak. Az ünnepélyen jelen volt az ügyészi kar s több városi notabilitás.

A városi árvaház is tartott tegnap délután 4 órakor karácsonyi ünnepélyt *Stark* Gyula buzgólkodása folytán ugyanis a város árvái díszes mindenféle ajándékokkal megrakott karácsonyfát kaptak, melyet a szegény árvák az örömtől reszketve állottak körül s a nemes szívű adakozók, kik ezen ünnepélyen megjelentek, e látvány hatása alatt szívökben nemesedtek, lelküket pedig egy jóleső érzés járta át, hogy itt igazán jót tettek.

*

Csinos, kedves karácsonyfa ünnepélyek voltak még *Vajna* Gizellának a Kis-Pereczes-utcán és *Balogh* Irmának Nagy-Körözs-utcán levő kisdédóvodájában.

Előfizetési felhívás.

Néhány nap mulva pályafutásának *ötödik* esztendejébe lép a „*Tiszántúl*”.

Nem nagy idő, de annyit mindenesetre jelent, hogy lapunk ez idő alatt meggyökerezett, megizmosodott, a közönség támogatása szavának súlyt, tekintélyt szerzett s nem csekély befolyást a társadalom minden rétegében.

Es ezt főleg független, pártoktól, érdekköröktől és klikkektől nem befolyásolt politikájának és annak a magatartásának köszönheti lapunk, hogy személyeskedést nem üzve, szenzációt nem hajhászva, senkit nem sértve iparkodik szolgálni minden téren az ország, a város igazi javát s előmozdítani a társadalom s a polgárság igazi érdekeit.

Ez lesz vezérelvünk a jövőben is. A politikai kérdésekben függetlenül mondjuk ki őszinte véleményünket, melynek iránya a magyar haza boldogulása és szent hitünk igazainak védelme szab.

A társadalmi béke megóvására törekedni mindenkor egyik legnemesebb feladatunk lesz.

Városi ügyekben a város és a polgárok javainak előmozdítására szenteljük munkálkodásunkat.

Közgazdasági ügyekben az agrár-irány hiveinek valljuk magunkat. A kisgazdák, iparosok és munkások jogaiért, érdekeiért készségesen szállunk sikkra.

Fővárosi tudósításunk úgy van szervezve, hogy bármely vidéki lappal bátran kiállja a versenyt. Országgyűlési rovatunk bő és tárgyilagos.

Szépirodalmi rovatunkban ki-

váló gondot fordítunk arra, hogy a jóizlés és erkölcs ápolója legyen.

Ajándékokat nem ígérhetünk előfizetőinknek, de ígérünk jó, tartalmas lapot.

Újévkor belépő előfizetőinknek mártól kezdve készségesen küldjük a lapot.

Lapunk egyik legolcsóbb vidéki politikai napilap.

Az előfizetési árak a következők:

Helyben kiadóhiv.-ból átvéve:	Helyben házhoz hordva:
Egy évre 8 forint.	Egy évre 10 forint.
Negyed évre 2 forint.	Negyed évre 2 frt 50.

V i d é k r e:

Egy évre 12 forint. | Negyed évre 3 forint.

A „TISZÁNTÚL” szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

- Decz. 26. »University extension« a jogakadémia disztermeben este 5-7-ig.
 Decz. 26. Az iparosok színelőadása az Apolló épületben.
 Decz. 27. A nyugdíjbizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.

Karácsony.

Békéért sóhajtozott az emberiség egykor és nem tudta azt soká létrehozni. Megváltásért kiáltott, mely nyugodalmat leljen a sok csalódások után, melyeket sok-sok századok alatt átélt. És egyszerre, mintha érezte volna a nagy dolgok közelségét, — elcsitul a fegyvercsörgés, az emberek szívét a béke érzete fogta el és megszületett jövevénye, ki megadta boldogulásának titkát, Jézus Krisztus a világ Megváltója. Ezt a napot ünnepeljük mi ma. A tombolás, mit az ember végez a haszon gépeivel, ilyenkor megáll. A hit tiltó szava állította meg. Ha sziveinkben is megállana e napon minden, mi a keresztény világ szent ünnepének jelentőségével össze nem fér...

A kath. egyház méltó fényvel ünnepli meg e napot.

Karácsony első napján a székesegyházban: d. e. 9 órakor dr. Schlauch Lőrincz bíbornok ur ő Eminentiaja szent misét tart. **Palotay** László kanonok pedig egyházi szent beszédet mond.

A **Szent László** templomban délelőtt 9 órakor dr. **Vucskics** Gyula plébános ünnepélyes szent misét és prédikációt mond.

Várad-Velenczén Gabriely Lajos plébános szent misét és szent beszédet mond.

Karácsony másodnapján: az olasz plébánia templomban d. e. 9 órakor **Dencs** János tb. kanonok, esperes-plébános tartja az ünnepélyes szent misét és **Pák** Emil segédlelkész egyházi szónoklatot mond.

A többi templomokban is nagy fényvel mennek végbe a karácsonyi isteniszteletek.

Karácsonyi mellékletünk. Jelen számunkhoz tartalmas mellékletet adunk olvasóinknak. Elsőnek »A karácsonyfa alól« czimen **Márkus** János tollából hangulatos karácsonyi életképeket közlünk. »Karácsony éjszakáján« czimen **Volisky** Antal ir hosszasan novellát, **Személyi** Kálmáné urnő, kinek tollából már többször volt alkalmunk jeles szakcikket közölni,

ezt a gyermekekkel szemben gyakorolt jótékonyságról ir igen tanulságos cikket; **Deér** »A csavargó« czimű elbeszélése következik ezután; dr. **Hufnagl** János a szentföldi állapotokról ir, **Mándoky** Sándor jeles író társunk »Az árva« czimen új elbeszélését mutatja itt be. Sorra következnek ezután **Micskei** István cikke Művelődünk cziművel és »A trombita« czimű humoreszk. Két vers is van ezeken kívül mellékletünkben, melyek közül az egyiket »Isten« czimen **Tompa** Kálmán a kolozsvári »Nemzeti színház« jeles tagja írta, kitől már többször volt alkalmunk olvasóinknak lapunkban ilyen sikerült költeményeket olvasni.

* **A népgyűlést elhalasztották.** A nagyváradi 48-as függetlenségi párt választmánya, — mint irtuk — pénteken tartott értekezletén elhatározta, hogy ha sikerül 1—2 országgyűlési képviselőt megnyerni a lejtővetelre, Karácsony másodnapján Nagyváradon népgyűlést tartanak a lex-Tisza ellenében. Azonnal táviratoztak is fel **K o s s u t h** Ferencz orsz. képviselőnek, hogy hajlandó- és ki lejőnni Nagyváradra. **Kossuth** Ferencz tegnap távirati uton válaszolt, hogy jelenleg a 48-as függetlenségi képviselők a kerületeikben vannak s akik Budapesten tartózkodnak, a politikai viszonyok folytán nem hagyhatják el a fővárost pár napig. Így tehát a népgyűlés Karácsony második napján nem lesz megtartva, hanem ha lehetséges lesz, pár nappal később tartják meg.

* **A kath. kör matinéja.** Mint már említettük, a nagyváradi kath. kör holnap karácsony másodnapján délelőtt 11 órakor tartja matinéját. A rendező-bizottság, **Böszörményi Géza** elnök vezetése alatt tegnap tisztelgett dr. **S c h l a u c h** Lőrincz bíbornoknál, mint a kör védnökénél s felkérte, hogy megjelenésével az ünnepély fényét emelni kegyeskedjék. Ő Eminentiaja szívélyesen fogadta a tisztelőket s megígérte, hogy személyesen részt vesz az ünnepélyen. — **A matinéra nem bocsát ki meghívót a kör, hanem szívesen látja a körtagokon kívül ezek ösmerőseit és akik a kör eddigi ünnepélyeire meghívót kaptak.**

* **Ujállások a fogyasztási adóhivatalnál.** Ujévtől tudvalevőleg az új rendszer szerint tételként fogja kezelni a bor és a szesz fogyasztási adót Nagyvárad városa. Az új rendszer szükségessé teszi a fogyasztási adóhivatal személyzetének szaporítását. Így ujévtől egy egyén a fogyasztási hivatal főkönyvének vezetésére, egy az iktató vezetésére szükséges. Két új fogyasztási, eljáró kinevezése, valamint két megüresedett eljáró helyének betöltése szintén eszközölendő.

* **Dologház Nagyváradon.** Nagyvárad város tanácsa foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a szegény ügygyel kapcsolatban dologházat állítsanak fel. Az itt elhelyezett szegények könnyebb munkákat végeznének s így fentartásuk nem járna oly teherrel a városra. Megbízta a polgármestert, hogy a szegény ügy tanulmányozásának keretében ezt a kérdést is vegye fel.

* **Tanácskozások a városházán.** Nagyvárad város központi választmánya decz. hó 27-én délután 4 órakor ülést tart, a melyen tárgyalni fogják a jövő évi választók névjegyzéke ellen beadott 3 felebbezést. A városi nyugdíjbizottság ugyanez nap délután 3 órakor ülésezik. A városi árvaházi választmány decz. hó 29-én délelőtt fél 11 órakor tartja ülését.

* **A központi főszolgabíró új helyisége.** Említettük már, hogy Biharvármegye közgyűlésének határozatából egy kölcsonnt vett fel a vármegye főszolgabírói lakások vétele vagy építésére. Ezáltal megszűnik a visszás állapot, hogy több helyen bérházban van a főszolgabírói hivatal. Nagyváradon hol ide, hol oda költözött a főszolgabíró hivatal. Most egy alkalmas házat vett a vármegye Uri-utcán, szemben a premon-

trai-rend templomával, ahol állandó otthon nyert a főszolgabíró. Pár nap óta már az egész főszolgabíró az új otthonban működik.

* **Diszorem 40 évi szolgálatért.** Nagyvárad város polgármestere a következő értesítést bocsátotta ki: Ő császári és apostoli királyi Felsége ötven évi uralkodói jubileuma alkalmából a kitartó és lelkiismeretes kötelesség teljesítésének jutalmául adományozandó és »Diszorem negyven évi hű szolgálatokért« nevű érdeméremmel a legkegyelmesebben alapítani. A diszorem méltóztatott a legkegyelmesebben 3 §-a értelmében igényjogosultsággal bírnak **rang, állás** és **nem** különbség nélkül mindazok, akik egy és ugyanazon nyilvános vagy magán szolgálatban megszakítás nélkül 40 évet hű és kielégítően töltöttek el. Az érdemre való igényt a pályázók tartoznak a fentebbi körülmények igazolására mellett érvényesíteni, még pedig, ha az illetők tényleges állami szolgálatban vannak, főlegbvaló hatóságuknál minden más esetben a Nagyváradon szolgálatban levők illetve nagyváradi lakosok a polgármesteri hivatalnál. Megjegyzem, miszerint a m. kir. belügyminister ur 6702/898 eln. számú leirata értelmében az egy és ugyanazon szolgálat akként értendő, hogy a ezolgalatadó egy és ugyanaz lett legyen, a megszakítás nélküli hű és kielégítő negyven évi alkalmaztatás alatt, tekintet nélkül arra, hogy az illető a szolgálat bármely ágában (közigazgatás, közoktatás stb) vagy bármely minőségben (fogalmazási, számviteli kezelő tiszti stb) működött. Mindenki igénynyel bír tehát a diszoremre — ha a többi feltételeknek megfelelően — negyven évet töltött állami szolgálatban, vagy negyven évet törvényhatósági, esetleg egy és ugyanazon magán szolgálatban. Ha állami alkalmazotknak van szó, ennek össz-szolgalatába a katonai szolgálati évek is betutandók. Ha azonban valaki a negyven év egy részét törvényhatósági, városi vagy községi szolgálatban töltötte, a többi pedig állami szolgálatban, a diszrend elnyerésére igényjogosultsággal nem bír. Nagyvárad, 1898 december 24. Dr. **Bulyovszky** József, polgármester.

* **Panasz a jogkereső felektől.** Az új törvényszéki palotában már hónapok óta működik a kir. törvényszék és a két királyi járásbíró. Nem tudjuk, mi akadályozza az új palota átvételét, de a közönségre, különösen a vidéki felekre nézve sok kellemetlenséggel jár, hogy a palota főbejárata mindég el van zárva s egy mellék utczába kell keresni helyi viszonyokról tájékozatlan közönségnek a bejáratot. (Beküldetett.)

* **A köztemető gondozása.** A polgármester felhívta a gazdasági tanácsnokot, hogy gondoskodjék a köztemetőbe olyan temető örökről, akik a kertészetet értik. A szabályrendelet szerint tudvalevőleg a sírokat ezután a város fogja gondoztatni a temetőőrök által.

* **Üresedés a kir. ügyészségnél.** A nagyváradi kir. ügyészségnél egy 1000 frt fizetés és 300 frt lakpénzzel javadalmazott alügyészi állás üresedett meg **Balás** Elemér dr. áthelyezése folytán, melyre pályázatot hirdet **Pongrácz** Jenő debreczeni főügyész. Pályázati kérvények jövő évi január hó 10-ig nyujtandók be.

* **Sétahangverseny.** A 37. gy. ezred zenekara eltérőleg az eddigi szokástól, most **hétfőn** fogja megtartani rendes heti sétahangversenyét a Fekete Sas szálloda nagytermében d. u. 5 órakor. A műsőr a következő:

1. »Rákóczy-nyitány« Kéler Bélától.
2. Uj »Emléklapok« keringő Lassel Belenától.
3. »Beszélgetés Meyerbeer és Wagner közt«. Ábránd. Hamm A.-tól;
4. »Nagyanyuka«. Hegedű-soló. Langer G.-tól;
5. Kivonat az összes Strausz János-féle operet-tekből. Egyveleg. Schlögel L.-tól;
6. »A jó pajtás«. Induló. Kopecky F.-tól.

* **Kinevezések.** **Beöthy** László főispán **Beöthy** Lajos II. oszt. megyei közigazgatási gyakornokot I. osztályu gyakornokká, **Márton** István III. oszt. közigazgatási gyakornokot pedig II. oszt. megyei közigazgatási gyakornokká nevezte ki.

* **Jubileumi érmek megérkeztek.** A császár-jubileumi diszermek már megérkeztek Nagyvárad városához, azoknak a tisztviselőknak a részére, akik ezért aláírták a kérelmet. A városnál 67 tisztviselő jelentkezett ilyen érmekért.

Néhányan azonban, mint *Rácz Mihály* főjegyző, *Dus László* főügyész, *Szűts Dezső* aljegyző nem kértek a dekorációkból. A tisztviselőknek adott érmek abban különböznek a jelenlegi és volt katonáktól, hogy a szallagja nem tiszta piros, hanem felében fehér, felében piros. — Biharmegye még jobban ki van dekorálva; a megyei tisztviselők és alkalmazottak részére 863 drb érem érkezett Biharmegye alispánjához.

* **Áthelyezés.** A vallás és közoktatásügyi miniszter *Bartha Róza* belényes-sonkolyosi állami elemi iskolai tanítónőt, a *mádi* állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

* **University extension.** (Az egyetemek tudomány terjesztése.) A budapesti tudomány egyetem két tanára f. é. december 26-án, karácsony második napján délután 5—7 óráig a jogakadémia dísztermében (Uri-utca) tudományt terjesztő előadást tart és pedig 5—6 *Grósz Emil* dr. a látásról, 6—7-ig *Mandello Gyula* dr. az ipari forradalomról. Az előadásokra külön meghívók vagy belépő jegyek nincsenek s díjtalanok.

* **A betlehemesek.** Karácsony szombatján mikor már szünni kezd a nagy forgalom, a zaj és lótas-futás, melyet ama sok csecsebecse és ajándék bevásárlása okoz az embereknek, melyek a Jézuska megemlékezése, a kedves »krisztkindli« gyanánt fognak ott függeni a kivilágított karácsonyfa ágain, az elcsöndesült utcákat a járó-kelő betlehemes-csoportok zaja veri fel. Fehér inges, papír csákós gyermekek, láncos botot csörgető bundás juhászok fogják közre a kivilágított betlehemet, melyben »barmok közt nyugszik, jászolban fekszik« a ma született kis Jézuska. S mikor megszólal a csodás hirnőkök ajkain az ének, a »Menyből az angyal« elcsendesül és mozdulatlanul nézi a gyermekek serege a karácsonyfa körül ezt a káprázatos látványosságot, mely legfényesebb illúzióját képezi az ő naiv gyermeklelküknek. Nagy városokban egyre gyérülnek már a betlehemes társaságok, majdnem rendőri assistencia mellett teszik rendes látogatásaikat, de falu helyeken még sokáig fog megbirkózni az anyagi korszellem ezen idyllien szép, lelket emelő ünneprégi szokással.

* **Szólj igazat...** Emlékeznek még olvasóink az olasz nagytemetőben épített bonczház ügyében kifejlődött kellemetlenkedésre. A városi tanács határozatát tudvalevőleg **Szokoló Tamás, Horváth Ferencz és Gábor János** megfélembeszték s ebben keményebb hangot használtak, mint amilyenhez a tanács eddig szokva volt. Ezért aztán azzal ijesztgették a három felebbezőt, hogy a használt kifejezéseikért büntügyi feljelentést tesznek ellenük. Mint értesülünk, dr. **Bulyovszky József** a feljelentést meg fogja a napokban tenni a felebbezők ellen a büntető bírósághoz.

* **Rehabilitált polgármester.** Megemlékezünk arról, hogy a vingai polgárok százás bizottsága feljelentést tett *Molnár Viktor* dr. főispánnál *Felletár* Nándor vingai polgármester ellen. A főispán elrendelte a vizsgálatot s annak vezetésével *Kabdebó Gergely* alispánt bízta meg. Az alispán befejezte a vizsgálatot és *Felletár* Nándort a vád alól *felmentette*.

* **Az iparos-ifjak műkedvelő előadása.** A nagyváradi iparos ifjak holnap, Karácsony másodnapján este saját helyiségében, az Apolló épületben műkedvelői előadást rendez. *Murai Károlynak* a »Huszárszerelem« című vigjátékát adják elő. A próbákból ítélve az előadás olyan sikerült lesz, amilyent ritkán lehet műkedvelőktől látni. A helyárak a következők: Körszék (I. és II. sor) 70 kr, zártszék 60 kr, állóhely 50 kr. Kezdet 7 órakor.

* **Vadászterület bérbeadása.** Tenke község vadászati jogát bérbeadják ki 6 évre, Január 5-én délelőtt lesz az árverés a tenkei község-háznál.

* **Az első borpancsoló elitelve.** A kolozsvári orsz. borvizsgáló bizottság *Seifritz pécsi* borhamisítását hivatalosan is konstatálván, a főkapitányság áttette az ügyet a pécsi hatósághoz. Pécs város főkapitányi hivatala 200 frt pénzbüntetésre ítélte

a borpancsolót s zár alá a Kolozsvárt lefoglalt borokat. Ezt az ítéletet ez az ur anyaira zokon vette, hogy eladva minden ingóságát s azzal a nagy vagyonnal, mely több százezer frtra megy s melyet »borkereskedéssel« szerzett, költözködik ki az országból s Brünben fog letelepedni. Örömmüknek adunk kifejezést — írja a kolozsvári »Ellenzék« — hogy a kiköltözéssel a levegő egy kissé tisztulni fog s óhajtuk, hogy e t. borpancsoló példáját kövessék a Bürgerek, a Kannok s a többiek, hogy még magva se maradjon hazánkban ezeknek a borpancsolóknak. Másrészt megbotránkozással konstatáljuk az enyhe ítéletet. Ezekre a borpancsolókra nemcsak a pénzbüntetést kell szabni, de ki kell róni a fogság büntetést maximumát is, a három hónapot. A kolozsvári hamis borárnlók közül eddig *Engelman* ellen, hozott a főkapitányi hivatal ítéletet.

* **A halott nagynéni és az orosz generális.** A bécsi »R-r.« beszéli el a következő történetet: Igen eredeti sürgönyváltásra vezetett egy nő hirtelen halála. Ez az öreg nő Berlinből dél-fel fel utazva Prágában súlyosan megbetegedett, kórházba vitték és néhány nap múlva meghalt. A kórház igazgatósága sürgönyözött a hozzátartozóknak Berlinbe és ezek kérték az igazgatóságot, hogy a holttestet küldje Berlinbe. Amint az ott megérkezett a rokonság azon óhaját fejezte ki, hogy az elhunytat, a kedves nagynéni még egyszer látni szeretné. Amidőn azonban a kaporsót felnyitották, nem a halott nagynéni találták benne, hanem egy öreg orosz generális. Most a következő sürgönyváltás fejlődött ki:

I. *Berlinből Prágába:* »Itt nincs halott nagynéni, hanem orosz generális. Hol van halott nagynéni?»

II. *Prágából Berlinbe:* »Ha halott nagynéni nincs ott, akkor halott nagynéni Péterváron van.«

III. *Berlinből Pétervárra:* »Mi fog történni orosz generállal és hol van halott nagynéni?»

IV. *Pétervárról Berlinbe:* »orosz generalist egész csendben temessék ott el. Itt a halott nagynéni éppen most a legnagyobb katonai pompával tiszteltetik meg.«

* **Lemondás és kinevezés.** Dr *Hollénia Gyula*, a biharmegyei közokmányviselt segédorvosi állásról lemondott. Helyére dr *Löte Lajos* nevezte ki segédorvossá a főispán.

* **Halál a vasuti kocsiban.** Tegnapelőtt tartották Székelyhidon a karácsonyi országos vásárt. Különösen az ilyen ünnep előtti nagyvásárok jól szoktak sikerülni s ezért iparosaink most is tömegesen keresték fel a székelyhidi vásárt. *Erek Lajos* nagyváradi Körözs-utczán lakó fiatal csizmadia mester a jó vásár reményében összepakolta egy szekérre ami eladó munkája volt s feleségével elküldte Székelyhidra. Egész éjjel még dolgozott itthon, hogy pár darab munkát még vihesen másnap reggel a vasuton Székelyhidra. A folytonos munkában elfáradt ember pénteken reggel jókor a bihari vonattal kiutazott Székelyhidra. Midőn a vonat Székelyhidra megérkezett, a szegény ember ki akart szállani, azonban a kocsi ajtajában hirtelen összerogyott. A többi utasok és a vonatszemélyzet felemelték a szerencsétlen embert, de már ekkor meg volt halva. A szívszélhűdés egy pillanat alatt megölte. Özvegyén kívül 3 kis gyermeke siratja. Temetése Székelyhidon megy végbe.

* **Jegyző-választás.** A szomszédos Köröstarján községében tegnapelőtt tartották meg a jegyző-választást. Egyhangulag *Köszeghy Imre* eddigi helyettes jegyzőt választották meg.

* **A ki tudta nélkül megsebesül.** A váradi irgalmas rend kórházában különös beteg fekszik, egy ember, a ki megsebesült, a sebeit be kötötték s vonatra tették, a nélkül, hogy ő minderről tudomással birt volna. A különös embert *Kováts Józsefnek* hívják 22 éves, Horgos, csongrádmegyei faluba való kéményseprő segéd. *Kováts* tegnap éjszaka a Kolozsvár felé menő vonaton Mező-Telegd állomáson ébredt

fel s a legnagyobb meglepetéssel azt vette észre, hogy a fején meg van sebesülve, a sebe be is van kötözve s hogy vonaton is van, noha ő arra, hogy vonatra ült volna, vagy megsebesült volna, mit sem tudott. *Kováts* Telegden a vonatról leszállott s bejött Váradra a legközelebbi vonattal s egyenesen az irgalmas rend kórházába ment. *Kováts* sebesülését az orvosok komolyan mondják, amennyiben a koponyája hátsó részén egy mély seb van. A rendőrség nyomaiban ebben a titokzatos ügyben.

* **A Bazár** étteremben karácsony hétfőn rendkívüli művész-estély lesz.

Előre haladt idény miatt legújabb kalapok, férfi, női és gyermek czipők, galocsnik, kesztyűk, harisnyák, nyakkendők, fehérneműk, esőernyők, kötött és szövött áruk s mindennemű divat-különlegességek *Fábry Testvéreknél* (Nagyváradon, Fő-utca), mélyen leszállított árban szereshető be, ajándék tárgyak és játékok fél árban.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése. A nagyváradi kath. kör választmánya szerdán, december 28-án este fél 6 órakor ülést tart.

A „Gyermekbarát“ kérelme. A közlegő Ujév alkalmával ismét elérkezik az a pillanat, melyben a társadalom ellentéteinek pillanatnyi elsimulásával egymásnak jót kívánunk. A régi patriarkalis szokást azonban a modern élet lényegében megváltoztatta, midőn a személyes találkozás közvetlen szívélyes üdvözlés helyébe a posta útján szétküldött nyomtatványok alkalmazásának divatját hozta be. — Ezt a terméketlen és a régi ujévi üdvözlések szívélyességét önmagában már nem bíró szokást egyesületünk az új évi köszöntések megváltásával kívánja helyettesíteni, felkérve a közönséget és első sorban a maga tagjait arra, hogy az egyesület jótékony céljaira adományozzák azt az összeget, melyet az üdvözlések szétküldésére szánnak. Az így befolyt összegeket az egyesület nyilvánosan hirdapilag fogja nyugtázni és ezen uton a jótékony adakozók helyét ő fejezi ki az adományozók újévi üdvözléseit. Az egyesület a legkisebb összeget is szívesen fogadja és ez alkalommal is közli, hogy hasonló adományok a helybeli hirdapok útján, úgy *Beczky Lajos* egyleti pénztáros urhoz is beküldhetők. Kelt Nagyváradon, 1898. december 22-én. Ritoók *Zsigmond*, a »Gyermekbarát« egyesület elnöke.

ZENE és MŰVESZET.

Ecce sacerdos. Ujabb időben olyan ünnepi sz. misék előtt, mikor a bibornok-püspök celebrál, a főpap templomba léptekor egy erőteljes, de igen kellemes melódiájú ének fogadta, mely mély érzésre valló zenei eszméjével és finoman kidolgozott technikájával, mindjárt megragadta az ájtatoskodókat. Az »Ecce sacerdos« új megzenésítője dr. *Szémethy Géza* bibornok-püspöki titkár, ki a főpásztor 25 éves püspöki jubileuma alkalmából, hóliól szeretetének jeléül adta ezt a mélyen érzett, átgondolt zenekölteményt. Az új melodia most jelent meg a »Harmonia« zenemű kiadó részvénytársulat kiadásában, mint teljes pártitura. Igazi egyházas érzéssel alkotott mű ez és azt hisszük, igen hamar belekerül az összes székes templomok énekkarának repertoárjába. Oly igaz sikerű ez az első fellépése a zeneköltés terén dr. *Szémethy*-nek, hogy a további sikerek biztosítva vannak e téren is számára.

IRODALOM.

— **Fájdalom könyve.** Irta Tomor Ferencz. Régi bajnoka az irodalomnak, aki evvel a 64 oldalas kis verses füzetrel ismét a nyilvánosság elé lép. A gyermekét viruló hajadon korába sirba hanyatlani látó apa keserve szól felénk minden lapról. Valóban megható az a mély szeretet, mely a siron túl is ennyire ragaszkodik az elvesztett leányhoz. Szinte látni véljük a bánatos apát, amint könnyeivel áztatja azt a papírost, melyre verseit írja. S talán éppen a fájdalomnak ez a tulságosan nagy foka okozza, ha a sok vers jóformán egymásnak ismétlése más szavakkal, a mi a nyilvánosság elé szánt műnek csak kárára van Tomor könyvének is, melyet pedig különben az őszinte érzélem hangja előnyösen emelne ki. Hasonlóan előnye az igaz keresztény megnyugvás szelleme, melyet manap a dekadens irány egészen leiszorítani látszik. Csakhogy itt megint nem ártott volna egy kis változatosság. Röviden: ha Tomor a husz verset három négy versben összefoglalva írja meg, sokkal maradandóbb emléket állított volna az elhunytak. Így is főntebb előnye alapján ajánlhatjuk a füzetet elolvasásra. Mutatóul lapunk más helyén közlünk belőle. Megrendelhető a szerzőnél Budapest Vár, Uri-utca 64. Ára 50 kr. (R—r.)

Nagyvárad és biharmegye története. *Naményi* Lajos, ki a nagyváradai színház száz éves történetének megírásával elismerést érdemelt ki, érdekes irodalmi vállalatot akar most létesíteni. Történelmi folyóiraton dolgozik, mely a Nagyvárad és Biharmegyére vonatkozó történelmi dolgokkal foglalkozik. Felöleli minden irányban városunk és megyénk múltját; sulyt helyez az itt élt vagy még most is élő főúri és nemesi családokra, azok levéltárai alapján sok ideig még ismeretlen adatot óhajt felszínre hozni. Munkatársul megnyerte legkiválóbb szakembereinket, akik becses dolgozatokkal fogják támogatni a vállalatot. A folyóirat tavi füzetekben jelenik meg.

— **Komoly pillanatok.** Dr. Adorján Emil könyve is megjelent a karácsonyi könyvpiacon. Vártuk is, mert oly szellemes író előfizetési felhívása nem maradhat méltó visszhang nélkül. Röviden most csak annyit jelzünk e könyvről, hogy igazi élvezetes perczeket nyújt szellemes tartalmával. Részletes ismertetésére ünnepek után még visszatérünk. Ára 1 frt. Kapható Laszky Armin könyvkereskedésében.

Igazságszolgáltatás.

Egy rablógyilkos bűnpöre. Az ősszel a várad rendőrségen nagy volt az öröm, mert elfogtak egy temesvári rablógyilkost, aki ide bujdosott s itt dolgozott a téglavetőben. Sajti Nagy Jánosnak hívták ezt az embert, aki a vád szerint a folyó évben szeptember 4-ikén megölte és kivátoolta özv. Széles Francziskát, egy téglagyár munkásnőjét, kivel közös háztartásban élt. A rabót pénzt elrejtette és aztán elbujdosott Nagyváradra, ahol később elfogták. A vizsgálat később kiderítette, hogy a Kunz-féle téglagyárba hamis név alatt és valami Bebekucz névre szóló könyvecskével állott munkába. Tegnap foglalkozott vele a temesvári kir. tszék. A végtárgyaláson Joanovics Demeter kir. táblabíró elnökölt. A törvényszék Horváth Jenő és dr. Adler József tv. bíróból alakult. A közzvadás dr. Szász János ügyész képviselte. A védelmet dr. Hajdu Frigyes ügyvéd teljesítette. A vádlott ki három gimnáziumot is végzett, mindent tagad, bár a vizsgáló bíró előtt beismerte tettét. Azt mondja, hogy nem is volt Temesvárott soha és nem is látta a meggyilkolt Szelest. A vizsgálóbíró is csak úgy írta be a vallomását a jegyzőkönyvbe Nagyváradról való akár 100 tanuval is tudja bizonyítani, hogy mindig ott tartózkodott. Ő tapasztalatlan ember e téren és nem mert a vizsgálóbíró előtt tagadni semmit, mert a félt a törvénytől. Az első kihallgatásán Nagyváradon is tagadt, de később, mikor kinozták be vallott

mindent, mert félt a további kínzásoktól, a törvényszék előtt a vádlott több tanura hivatkozott akikkel azt akarja igazolni, hogy az alatt az idő alatt, mikor a gyilkosság történt Váradon tartózkodott. Ezen okból a törvényszék a tárgyalást elnapolta s ezen mentő tanuknak a beidézését elrendeli.

Hivatalos közlemény.

Iparhatósági megbizottak választása.

A volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter 52211/1885. sz. körrendelete értelmében 1889-ik esztendőre iparhatósági megbizottak a városház közgyűlési termében eszközözlendő választásra határidőül 1899 évi január 6-ik napjának d. e. 8. óráját kitűzvé, erről az érdekelteket azzal értesitem, miszerint választói joggal bírnak Nagyvárad-város mindazon kereskedői, gyárosai, iparosai, az utóbbiak tekintet nélkül arra, hogy képesítéshez kötött mesterséget üznek-e, vagy nem, kik a már hivatalosan összeállított s a törvényes határidőig közszemlére kitett s felszólamlással senki által meg nem támadott névjegyzékekben foglaltatnak; választhatók pedig a fentiek közül mindazok, kik az 1898. esztendőben legalább 8 frt III. osztályu kereseti adót fizettek; amennyiben pedig Nagyvárad város egyszersmind szolgabírói székhely, összesen 40 iparhatósági megbizott választandó és pedig 20 Nagyvárad város első fokú iparhatósága, 20 Biharmegye központi fősolgabírói hivatala mellé.

Nagyvárad, 1898. december hó 19-én.

Ifj. Rimler Károly,
rendőr-kapitány.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKÉ.

Irta: Buchanan Róbert.

Angolból fordította: Dr. N. Gy. 24.

— Nem, — felelé Mabel hirtelen biborvörösre pirulva — nem a félelem az.

A fiatal ember újból ránézett szilárdan, mely senki előtt elszármazott szerénynek, aztán, mintha beleunt volna a fürkészésbe, a tűz felé fordult, megjegyezve:

— Nagyon helyes.

— Nem akar inni velünk? — kérdé Amos — nézze csak, itt a bor s néhány hazájabeli erősebb itóka.

Köszönöm. A bort választom, ha megengedi. Amos teli kehely vörös bort töltött neki s éppen fölemelve, oda akarta azt nyújtani, midőn Mabel odalépett s nyugodtan átvette a serlegnyújtó szerepét. Mikor a vendég elvette azt gyöngéd kezéből, ismét rátekintett, ugyanazzal a merész pillantással, úgy hogy a leány még jobban elpirult s lesütötte szemeit. Aztán a világosság felé tartotta a poharát.

— Nem rossz bor, azt hiszem.

— Barátom ajándéka volt, — mondá Amos, Antalra mutatva.

— Hm! azt hiszem, nagyon is jó ahhoz, hogy valaha vámot fizethettek volna utána a királynak, — észrevéve Antal megdöbbenését — No ne féljen! Nem vagyok én vámhivatalnok.

— Szabad kérdeznem becses nevét? — kérdé Antal félénken.

Az idegen habozott még ivás közben; aztán különös mosoly játszott ajkai körül:

— Vanderdecken Fülöp, — felelé.

A kísérteties kapitány neve! — Mind megdöbbenek s idegesen tekintettek egymásra. Ő pedig folytatá, ravaszul mosolyogva:

— Tény, hogy tőle származom; mindenesetre viselem nevét, a mely még hozzá éppen nem közönséges.

— No hát — kiáltá — csak azért is a szegény ördög egészségére, no meg szerencséjére, ha a partra jön.

Ajkaihoz emelve a poharát, kiitta a bort. Aztán hozzátette, elgondolkozva nézve a tűzre:

— Egyébiránt reménytelen törekvése s

szegény rokonom bátran föl hagyhatna a kétségbeesett hajszával. Mikor egyszer valami asszonytól függ, Isten veled remény és állhatatosság.

— Mért éppen asszonytól? — kérdé Amos csak homályosan ismerve a legendát.

— Amennyire visszaemlékezem reá, asszony által kellene szerencsétlen névrokonomnak megváltatni, asszony által, a ki oly igaz, oly tiszta, hogy kész odaadni életét, lelkét az övéért — Így áll a dolog, igazi kísérteti tréfa! egy igaz asszony, állhatatos asszony! asszony, a ki nem változóbb a szélkakasnál, nem könnyebb a száimaszálnál! Olyan ugyan nincs!

— Nagyon szigorú kegyed a szép nem iránt — jegyzé meg Amos.

En körülhajóztam a széles világot — volt a válasz — de azokat mind egyformáknak találtam. Szép arczu, csalfa szív, — látszatra édesek, valójában hitszegők — ilyenek voltak ezek a bájoló teremtesek Lilithól, Evától kezdve mind.

Egy pillanatig a tűzbe nézve ült ott s komor felhő borította el arcát. Ekkor a jelenlevők bámulatára Mabel szilárdan tekintett rá s így szólt:

— Uram, ön nagyon keserűen beszél. Alapos oka van rá?

A férfi meghökkenve emelte rá szemeit. Tekintete, mint mindig, most is merész volt, de a leány most nem ijedt vissza, se el nem pirult.

— Hogy van-e? — kérdé, hosszasan tekintve a leányra.

— Kegyed azt hiszi, hogy minden nő csalfa és gonosz?

— Nem, a szép jelenlevők mindig kivételt képeznek — felelé az pajzán udvariassággal. A kik jelenlétében mulatunk, azok angyalok. No de a többi aztán — a hogy mondtam.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Erzsébet királyné születésnapja.

Bécs, decz. 24. (Saját tud. távirata.) A király ma, boldogult Erzsébet királyné születése napján, reggel hét órakor a schönbrunni kastély kápolnájában csendes misét hallgatott és azután Wallseeba utazott. Onnan ő Felsőge e hó 26-án Eisenerzbe utazik és 29-én ismét Bécsbe érkezik.

Ujévi meglepetés.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Politikai körökben igen sokat beszélnek a miniszterelnök ujévi meglepetéséről, mely valami szenzációsnak készül, annak mi voltával azonban még a legközelebb állók sincsennek tisztában.

Szilágyi balesete.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Szilágyi Dezső hibás lépés következtében lábát kificzamította, a baj azonban nem súlyos természetű és már kedden a Házban beszélni is fog.

Splényi kontra Polónyi.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Polónyi Géza, a tegnapi képviselőházi ülésen interpellációt terjesztett az igazságügyminiszterhez Splényi rendőrtanácsosnak az Engel-féle ügybeni szereplése tárgyában.

E miatt ma Splényi rendőrtanácsos Polónyi Géza ellen kiméletlen, sértő nyilatkozatot írt.

Bánffy kontra Horánszky.

Budapest, decz. 24. (Saját tud. táv.) Horánszky Nándor, a nemzeti párt nagyteleki tagja tegnap ismét elevenére talált tapintani a kormánynak az ország-

gyűlésen elmondott beszédével. Súlyos leleplezéseket tesz ezuttal a kormány ellen. Elmondja egy fuzió váltságos történetét és felbomlásának okát. Még a millennium évében ugyanis *Bánffy* br. miniszterelnök, *Apponyi* Albert gróf *Horánszky* lakásán a választási törvények revíziójára vonatkozólag tárgyaltak. Horánszky el is készített egy javaslatot, melyet a miniszterelnök is átnézett s jónak talált, később azonban megüzenteti *Széll* Kálmánnal, hogy a törvényjavaslatot minden erővel meg fogja akadályozni, mert a kiegyezés előtt veszélyes fegyvert adna az ellenzék kezébe.

Ez a leleplezés — mint tudjuk — nagy vihart támasztott a Házban s ebből kifolyólag úgy hírlik, *ez ügyben becsület-bíróságot fognak kérni* az érdekelt felek.

Budapest, decz. 24. (Saját tud. táv.) *Bánffy* br. miniszterelnök, midőn haza érkezett a bécsi kihallgatásról, értesült azon támadásról, melyben *Horánszky* Nándor őt a képviselőház tegnapi ülésén részesítette s ennek folytán a következő levelet intézte *Horánszky* Nándorhoz:

Nagyságos ur!

A képviselőháznak f. évi október hó 8-iki ülésében éppen Nagysággal szemben jelentettem ki, hogy az ország érdekében elfoglalt álláspontomból, — bár a jogos kritika mindenkinek érdekében áll — nem térítenek el bármi éles megjegyzések, sőt személyes sértegetések sem.

Ezen álláspontom jelzésével tartozom annak a hivatásnak és közjogi állásomnak, melyet ez idő szerint betöltök. E kijelentés után jogom volt az ellenzéki hajsza személyes küzdelme rendszeréhez tartozónak tekinteni mindazokat a durvaságokat, miket a politikai gyűlölet ellenem szórt. Jogom volt tudomást sem venni a sértésekről, miután azokat kijelentésem után is, az ellenzék oly politikai fegyverül tekintettem, melyekről kijelentésem daczára sem kívánt elállani.

Hivatalos állásom tartózkodást parancsolt, a tekintetben is, hogy ez eljárás iránt megalkotott meggyőződésemet ily fegyverrel küzdőkkel szemben nyilvánítsam. Ismétellen utalás történt erről a Házban is.

Nagyságod a képviselőház tegnapi ülésében ezen elvi álláspontomnak tudomásával, vagy talán éppen azért, mit ezuttal nem keresek, miniszterelnöki működésem kiritikáját hazug alapon és igazolatlan, szándékosan félrevezetett célzattal az egyéni integritásom jogosulatlan megbélyegzésére fektette.

Tudomására hozom ennél fogva, hogy ezen eljárása sem jogos, sem tisztességes, sem férfias nem volt.

Nem volt jogos, mert a közöttünk fennforgott magánérinkezést egyoldalú, önkényes kicsinyzéssel használta fel. Nem volt tisztességes, mert a közöttünk lefolyt tanácskozásokat nem minden részletükben úgy adta elő, a mint azok történtek. Az ezekhez fűzött kritika pedig nem férfias, mert előre megfontolt, ravasz fondorlatok kieszelésével fűzött sértegetésre az én éppen Nagysággal szemben tett, levelem

elején hivatkozott kijelentésem után csakis egy magát megfontolástól mentnek képzelő gyáva ember lehet képes.

Bánffy Dezső br.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) A miniszterelnök személyeskedő levelei nagy feltűnést, de egyszersmind *visszatetszést* is keltettek mindenütt. Ezt a modort nem tartják összeillőnek a miniszterelnöki székkel.

Horánszky Nándor, a mélyen sértett politikus *Bánffy* br. miniszterelnök levele miatt most már nem fog menni Kolozsvárra, a karácsony másod napján ott tartandó népgyűlésre, hanem a fővárosban marad.

Horánszky a segédeit elküldi br. *Bánffy*hoz.

A német nagykövet a szultánnal.

Konstantinápoly, decz. 24. (Saját tud. táv.) A szultán tegnap a szelámlík után Marschall báró német nagykövetet kihallgatáson fogadta.

Thun grófné halála.

Bécs, decz. 24. (Saj. tud. távirata.) Éjjelkor Thun grófné állapota változatlanul aggasztó volt.

Bécs, decz. 24. (Saj. tud. távirata.) Éjjel 11 órakor nagyon aggasztó fordulat állott be Thun grófné állapotában. Lélegzése még nehezebb lett és szivszorulása erősödött. Éjjel tájban ismét kissé jobban érezte magát. A miniszterelnök és a grófné szülei el nem mozdulnak a beteg ágyától.

Bécs, decz. 24. (Saját tud. távirata.) Thun grófné ma reggel 4 órakor meghalt.

A Dreyfus-ügy.

Páris, decz. 24. (Saj. tud. távirata.) Az »Echo de Paris« föntartja azt az állítását, hogy a titkos iratcsomó bizonyos aktáit nem fogják közölni Mornard ügyvéddel.

KÖZGAZDASÁG.

Segélyt gazdasági kiállításra. A gazdasági egyesületek országos szövetsége az ország különböző pontjain mezőgazdasági országos kiállítások rendezését tűzte ki célul. A jövő évben szeptember hó folyamán lesz Szegeden az első ilyen kiállítás. A szövetség elnöksége meg-

keresést intézett Biharvármegye közönségéhez, hogy a kiállítási díjakhoz akár pénzben, akár emléktárgy által járuljon.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Olvasóinknak. A Szent Karácsony ünnepe alkalmából boldog ünnepet kívánunk t. olvasóinknak és munkatársainknak.

A szerkesztőnért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves házi szer ellenállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomszüntető, bedörzsölésként alkalmazhatók kőszívnyel, csúsznál, tagzsugátásnál és megüléseknel és az orvosok által bedörzsölésre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenként árban majdnem minden gyógyszertárban kapható. Főraktár: **Türk József** gyógyszerésznél **Budapest**. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbetkét utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjeggyel és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. **RICHTER F. AD. és társa. cs. és kir. udvari szállók. RUDOLSTADT.**

Értesítés!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a bérletemben levő „Nagyvárad-szöllősi gőzsörgyári” vendéglő

éttermét

kibővíttem és a mélyen tisztelt vendégek kényelmére a mai kor modern igényeinek megfelelőleg

két külön termet

(separée) rendeztem be.

Olcsó és jó italok és ételekről gondoskodva van.

Kiváló tisztelettel:

BENRÁD ALBERT.

vendéglős.

WALLERSTEIN FERENCZ

butor gyári raktára

Nagyváradon, Zöldfa-uteza, a Zöldfa-szállóval szemben.

Ajánlja dúsan felszerelt s a mai kor igényeinek megfelelő elegáns **asztalos- és kárpitos-butorok,**

háló-, ebédlő-, uri-szoba, szalon-berendezések,

vas- és hajlitott fa-butorok

rendkívüli nagy választékban, minden modern styl szerint,

a legjobb kivitelben és a legolcsóbb árak mellett.

➔ **Kívánatra rajzok és költségvetések.** ➔

Asztalos-, kárpitos- és diszitési-műhelyek.

Hollódi ó-bor eladás.

A nagyváradai gör. kath. püspökségi uradalom nagyváradai pinczéből hat-hét hektoliteres hordókban, nagyobb mennyiségű *tisztán kezelt, fioxera pusztítás előtti szőlőből termelt valódi*

hollódi ó-bort

bocsájt áruba.

Ára: hektoliterenkint **50** frt. Ha egyszerre négy hordónál több rendeltek, akkor hektoliterenkénti ára **45** frt. Egy hordónál kevesebb mennyiség nem rendelhető.

Venni szándékozók értekezhetnek Nagyváradon *a gör. kath. püspöki lakban.*

Uradalmi igazgatóság.

Hirdetés!

A biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank kebelében alakult »**hiteltulajdonosi egyesület**« t. tagjai az egyesületnek f. hó 29-én d. u. 3 órakor üzleti helyiségünkben tartandó

közgyűlésére

ezennel meghivatnak.

T á r g y:

A hiteltulajdonosi egyesület feloszlata.

Nagyvárad, 1898. december 22-én.

A biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank igazgatósága.

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké. **Ára darabonként 3 forint.**

Jótállás mellett, míg a készlet tart. Hozzá ezüstös óraláncz **60 krajczár.**

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kiüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől megment. Tartós és pénzt megtakarító **Darabja 3 forint.**

A penge *** csillagos aczélból és a többi részei alpaccából vannak. Egy külön penge hozzá **1 forint.**

Megrendelhető:

POLLÁK SÁNDOR főbizományosnál,
BUDAPEST, V. ker. Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb után egy-egy ingyen küldetik.

Nagy Képes Világtörténet

Képes diszmű a művelt közönség számára.

ÁLDÁSSY ANTAL, BOROVSZKY SAMU, FOGARASSY ALBERT, GERÉB JÓZSEF, GOLDZIERH IGNÁCZ, GYOMLAY GYULA, MIKA SÁNDOR

közreműködésével szerkeszti

MARCZALI HENRIK

Mintegy 2500 szöveggel, 500 műmelléklettel, 60 színes műlappal 50 történelmi térképpel, 8500 szövegoldallal.

A Nagy Képes Világtörténet célja.

Jelen munkával az első nagy világtörténelmi mű jelenik meg magyar nyelven. Tervében, céljában, eszközeiben, alakjában és terjedelmében egyaránt nagy és jelentős ez a vállalkozás. A magyar tudomány nyújtja a magyar közönségnek az élet könyvét, a világtörténetet. Nemzeti művelődésünkre nézve fontos mozzanat ez. Egy régi hiány pótlása, egy régi szükség kielégítése, egy régi kötelesség teljesítése.

A Nagy Képes Világtörténet illusztrációi.

A Nagy Képes Világtörténet összes illusztrációi kizárólag egykoru vagy korhű ábrázolások lesznek. Képes mellékletei, történelmi térképei, a szöveg közé nyomott rajzokkal és írásmásolatokkal a Világtörténet egy olyan kicsinyített történelmi muzeumot nyújtanak az előfizetőknek, a minőt a maga valójában lehetetlen beszerezni. Ezek a nagy európai muzeumokból, családi és nyilvános könyvtárakból és levéltárakból, építészeti műreimekekről egybegyűjtött s a legnagyobb műszaki tökéletességgel reprodukált illusztrációk rendkívül emelik a mű becsét, az egésznek művészi értéket adnak.

Ez a tizenkét kötet a legfényesebb magyar könyvek közé tartozik. Ez a tizenkét hatalmas könyv arra való, hogy nemzetünk minden műveltjének tanítója barátja, tanácsadója, minden uri háznak ékessége legyen. A mű kiadására egyesült két könyvkiadó intézet bizalommal ajánlja, tehát nagy, magyar vállalatát a nagy magyar közönségnek.

Franklin Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Révai Testvérek
irodalmi intézet részvénytársaság.

Megjelenik tizenkét kötetben

famentes, tehát soha meg nem sárguló papíron.

Egy-egy kötet ára rendkívül diszes félbőr-kötésben, bőrháttal és vászontáblával

8 frt.

Minden négy hóban egy-egy kötet jelenik meg.

Megjelenik füzetes kiadásban is

240 füzetben.

Több füzet semmiképp sem lesz.

Hetenkint egy füzet fog közrebocsáttatni.

Egy-egy füzet ára 30 kr.

A füzetes kiadáshoz díszes be-kötési táblák szállítanak.

A Nagy Képes Világtörténet megszerezhető:

a) **Füzetes kiadásban hetenkint 30 kros füzetekben minden rendes hazai könyvtárunknál.**

b) **Kötetes kiadásban 12 kötetben, 8 frtjával**

a) kötetenkint utánvétellel bérmentve,
b) havi 1 frt 50 kros részletfizetésre.

*

A rendelések a helyi könyvkereskedéshez vagy alólírt kiadóhoz intézendők.

*

Tájékoztató képes prospektust

vagy
mutatványfüzetet

ingyen és bérmentve

küld a mű kiadóhivatala

Budapest, VIII., Üllői-ut 18. szám.

Előfizető gyűjtők sziveskedjenek a kiadóhivatalhoz fordulni.

6

huzásra érvényes újságíró sorsjegy
ára csak
1 korona.

Főnyeremény

100.000

korona ért.

5 nyeremény à 20.000 kor. stb.

**Első huzás
viszavonhatatlanul
már jövő héten.**

Sorsjegyeket ajánl:

Polgári Takarékpénztár r.-v.-tsaság,

Dióssy Ödön főelárusító,

**„T I S Z A N T Ű L”
kiadóhivatala.**

BELÉPÉSI FELHÍVÁS

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet”
IV-ik ÉVTÁRSULATÁBA.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet” 1899. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1901. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s **minden üzletrész után hetenként 10 kr (20 fillér) fizetendő.** A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, a mennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/2 részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok belépésének és a heti fizetések bérmentes teljesítésének megkönnyítése czéljából a szövetkezet a póstatakarékpénztárnál számlát nyitott.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 5 kr beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait valamint mindazokat, kik az 1899. január 3-tól kezdődő 4-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a szövetkezet üzlethelyiségében (Szent-László-tér, Kovács-féle ház) **mielőbb** beiratkozni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1898. november hó.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet” igazgatósága.

A IV-ik évtársulat befizetési napjai:

*kedd délután — — — 3-5-ig.
szombat délután — — — 3-5-ig.*

A szövetkezetnek eddig mintegy 1500 tagja van, több mint **25.000 üzletrészeszel.**



Legalkalmasabb

karácsonyi és új évi

ajándék,

a magy. kir. szab. oszt. sorsjáték.

Kapható:

K I S S D Á V I D,
egyedüli főelárusító.

Kiváló szép



csemege-szőlő,

finom faj-alma

és mindennemű

Déli-gyümölcsök.

Ajánlom még tisztán kezelt természetes

HEGYI-BORAIMAT

ugy nagyban, mint kicsinyben kimérve is a legolcsóbb árban.

Kitünő asztali bor literje

32 krtól feljebb,

100 liter 22 frt.

Vidéki

megrendelések pontosan teljesítettek!

Kiváló tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR,

Nagyváradon, Nagy-Körözs-utca (Mertz-ház.)

Telefon összeköttetés!

Köszönetnyilvánítás.

Ó Fensége Salvator Lipót főherczeg udvarmesterei hivatala. Általános Asbestáru gyár. Ó császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főherczeg rendkívül meg van elégedve az asbesttalpall bélelt cipőkkel. Ó Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak egy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide. Hisszük, hogy e vadász-cipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalonzcipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

K R A H L, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja: Tisztelt Doktor ur! Az asbestbetűtű cipők kitünőknek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szíves tanácsát köszöni Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én. Tisztelő híve: WEKERLE SÁNDOR.

Nincs többé lábfájás



Óvjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghűléstől. Sem tyukszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés, sem lábdaganat, sem lábégés. Rövid idejű viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbéléssel látja el. Kettős vastagságú 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr., homoktalp 40 kr., gyermekeknek fele. Az Asbesttalpbélés kitünőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágosítások és prospektusok, köszönetnyilvánítások ingyen. Vizonteladóknek megfelelő árengedmény.

136 25-50

Általános Asbestáru gyár betét-társaság. Budapest, VI., Sziv-u. 18.

A „TISZÁNTÚL“ karácsonyi melléklete.

A karácsonyfa alól.

Irta: Ifj. Márkus János.

... Csingiling ... megérkezett a kis angyal, elhozta a csillogó karácsonyfát. Be kell engedni a gyermekeket! A szőke haju kis babák körül tánczolják örömeikben a diszes ajándékok özönét, azt sem tudják, hogy melyikkel játszanak előbb, az aranyos kocsival-e, vagy azzal a fehérszörű, kis legelő báránnyal.

Az illatos felcífrázott fenyőágak meghajolnak a rájuk rakott nagy teher alatt, az apró viasz gyertyák pazar fényt s különös illatot terjesztenek körül. A nyitott ajtón keresztül meg hallatszik a betlehemesek éneke: »Mennyből az angyal.«

A nagy kandallóban pattog a tűz s ropogását még barátságosabbá tette a kívül süvítő hideg téli szél. Meg-megrázta a szoba ablakait, majd meg egy-egy szánkó csörgése hallatszott be. Kívül czudar hideg lehetett. A szél csak úgy szorta a havat az emberek arcába. Csupa fehér volt minden, s a gyér járó-kelőkkel kezdve a magas háztetőkig. Milyen jó ilyenkor a barátságos meleg otthon!

A karácsonyfa alá gyűlt az egész család, a cselédség meg az ajtóba tolult s onnét nézték a csillogó fát. A gyerekek jól viselték magukat, azért küldte a kis Jézus a szép ajándékok egész tömegét. A cselédség között állott egy kopott külsejű, halvány arcú asszony. Kis gyermekének a kezét fogta s egykedvűen nézte a cifraszöveget.

Kis fia eleinte csak bámészkodott, majd egy-két könny gördült végig arcán, s édes anyja ölébe temetkezve sirt keservesen. Aztán ránézett arra a kopott külsejű fakó asszonyra, kit édes anyjának nevezett s könnyektől csillogó szemekkel kérde tőle:

— Anyuska! én is jól viselem magam, hát nekem miért nem hozott karácsonyfát a kis Jézuska?

A jó asszony nem tudott felelni az ártatlan kérdésre, de szívet elöntötte a keserűség, mely könnyeket facsart az ő szeméből is.

— Csak légy jó fiacskám, majd neked is fog hozni!

* * *

Ismét karácsony van! Angyalok repkednek vizzik az ajándékokat, kivilágosodnak az ablakok, s a téli szél minden felől hozza magával a betlehemesek énekét: »Mennyből az angyal!«

Nézem ezt a képet ... hallgatom az éneket s nem tudom én miért, de úgy elfogul a szívem. Eszembe jut a kopott, sápadt asszony, meg a szomorú kis fiu, — talán ma is úgy van mint akkor volt, hiszen az örömebe mindég vegyül a bánatból s a keserűségből is egy-egy parány.

Még akkor én is ott örvendtem az illatos, felcífrázott fenyő alatt. Nagyon régen volt, de nem felejttem el soha! Az a könnyező csillogó szemű kis fiu most is előtttem van, édes vonásai bevésődtek az emlékembe, mondásai meg a szívembe, nem lehet azt elfelejteni. Pedig akkor még nagyon apró kis emberke voltam, nem sokat törődtem a világgal s gondolatom nem terjedt tovább annál a játék-paripánál, melynek szép lackos szerszámai voltak s melyen óra hosszáig eludtam lovagolni.

Biz az nagyon régen volt! Uj alakok

vesznek körül, a régiből meg alig látok egyet kettőt. Elszéledtek, eltűntek a nagy világ minden részébe, szétkergette őket a kenyértusa ... a küzdelem a megélhetésért. — A halvány arcú kis fiu sem láttam azóta és most mégis rá gondolok. Az ő mondása egészen hatalmába kerített s olyan rosszul esik az a tudat, hogy ma sem változott meg semmi, ma is akadnak siró kis fiuk, akik keserűen sóhajtának fel:

— Anyuska? Hát nekem miért nem hozott karácsonyfát a kis Jézuska?

* * *

Járkálók az utcákon. Mindenütt fény s varácsonyi hangulat árad elém. Esik a hó s olyan idő van éppen, mint akkor ... régen, amikor még én is ott ugráltam, ott örvendeztem a karácsonyfa alatt. Alig lehet embert látni. Akit látok az is úgy siet, mintha elkészt volna valahonnét. Az ablakokból kicsillan a karácsonyfa apró gyertyáinak világa, pöszi haju kis babák vidám nevetésével van telve a levegő. Milyen drága kincs ilyenkor egy barátságos otthon.

A jó kutyát is kár kiverni ilyen időben és én mégis kóborolok. Nem tudok haza menni, úgy lebilincsel az a szomorú utcai hangulat. Gyönyörködtem abban, amiben semmi öröm nincs s ami csak megborzongatja az ember idegeit.

Betévedtem egy kávéházban. Két-három ember lézengett bent, bizonyosan olyanok, kiknek nincs otthonuk. Megismertem egyet dijnok volt a járásbírósnál. Ujságot olvasott és fekete kávé ivott, s tetszett neki, hogy a pinczerek bosszankodnak a jelenléte miatt. Két-három emberért nyitva kell tartani a kávéházat, pedig ők is szeretnének menni valahová, ki is látott ilyet? Karácsony estéjén kávéházban ülni, egy fekete kávé mellett.

A dijnokot Pintér urnak hívták, s körülbelül harmincz éves lehetett. Szorgalmas ember volt, de nem vihette semmire, mert nincs képzettsége. Egy forint napi dijjal tengődött s így fogja eltölteni az életét unalmasan otthon nélkül. Jó érzésű ember, mert azért nem házasodott meg, hogy ne döntsön egy egész családot a nyomorúságba. Nagyon szerencsétlen ember lehet; de nem mutatja, nehogy még sajnálkozzék rajta valaki.

Nyugodtan olvasott, csak mikor megszólalt a harang s az egész város zugott az ünnepies hangtól, félre fordult, hogy ne lássa senki s megtörölte szemét, talán egy rezgő könnycsepről ... olvasott tovább, a harang meg csak zugott, hirdelve minden embernek, hogy a szeretet s a béke ünnepe van.

Ugy képelem, mintha az a siró kis fiu elevenedett volna meg előttem ábrándos panaszkodó arczával. Mintha belátnék a szívébe, látnám minden titkát, hiszen aki könnyezik karácsony estéjén, az nagyon boldogtalan. Nem csatkozhatom, hisz a könyvek sohasem csálnak, kifejezői ezek a szív érzelmének. Ez az egyszerű ember érzi az élet sivárságát, s a magára hagyatottak tépelődésével gondol az emberiség gyarlóságára. Boldogtalan és sir, — mert nincs otthona.

Mintha olvasni tudnám gondolatait, eltaláltam volna azt, amit magában fojt s nem

mond ki senkinek sem és sajnálkozom azon az emberen.

A harangszó elnémult. Csak a szél zug tovább, szünet nélkül. Pintér sóhajtott s kezébe temette arcát, talán az a gondolat bántja e pillanatban is:

— Miért nincs nekem otthonom! Milyen boldog is volnék akkor?

Karácsony est második boldogtalanját látom az egyszerű emberben.

Nincs otthona!

* * *

Karácsony est van. Zugnak a harangok ... esik a hó ... s csak úgy füttyöl a metsző hideg szél. És én az utcán vagyok. Mászkálók le-fel és az a két kép szüntelen előttem van. Szeretnék menekülni előlük, szeretnék ismét olyan gyermek lenni, ki ott ugrál örvendezve a karácsonyfa alatt ... aranyos diók ... legelő kis báránnyak között, — szeretnék ismét lovagolni lack szerszámu paripán s a kis ostorkával csápolni: »gyi te czoczó ... gyi te czoczó!

... Csingiling ... nyissátok ki az ajtókat, megérkezett a kis Jézus! Gyűljetek mind a karácsonyfa alá, bámuljátok a csillogást, a fényt, — örvendezetek mindnyájan! Czirógassátok meg a kis pöszi gyermekeket s mondjátok nekik: »Most vagytok az életben legboldogabbak.« Ha most nem is később majd megfogják érteni, mikor eljön a küzdelem a megélhetésért, s a kenyértusa. Gyűljetek össze mindnyájan az illatos fenyő alatt, én is alá állok, s gyermeknek képelem magamat és szívemig hat a ti éneketek: »Mennyből az angyal, lejtött hozzátok.«

Mariska leányom sirjára.

Fél éve már, hogy elvittek körtünkől

Szép diszkocsin, négy hófehér lovon

Ugy elhalmozva szebbnél szebb virággal,

Mint egy menyasszonyt boldog nászuton.

Te is nászutra keltél — messze! messze!

De vőlegényed nem világi lény,

Ki néha-néha hozzánk visszahozna,

Ugy, amint szokta földi vőlegény.

A te vőlegényed téged vissza nem hoz,

Hogy elbeszéljed utazásodat;

Hogy jó szülőid csillogó szemedből

Olvashassák ki boldogságodat.

Nekünk kell egykor hozzád látogatnunk,

Ha majd Uradtól meghívást kapunk,

Aztán már többé el nem hagyjuk egymást,

Végelességig nálad lakhatunk!

Csak arra kérjed jó szívet Uradnak,

Hogy egyesülnünk engedjen veled.

És ahová te érdemmel jutottál,

Nekünk ott kegyből juttasson helyet.

Karácsony éjszakáján.

— Elbeszélés. —

Irtta: VOTISKY ANTAL.

Jövel te dicső, hófehér karácsony! A boldogság, csendes nyugalom, ártatlan vidámság ünnepe. Jöjj el a te szent, egyszerű fehérségeddel és tedd fehérré a mi szürke lelkünket is, szegény embereket!

Jöjj és hints be bennünket puha pelyheid-del, fedd el velük a mi fájdalmaink, ami szenvedéseink nehéz göröngyeit. Jöjj el te, a szegény nyomorultak egyedüli vigasza az élet telében. Vigasztald meg a sok gyötrődőt, a sok szenvedőt és töltsd el a te szelid, nyugodt vidámsággal a leverteket, a fájdalmasok kedélyét!

És hozz gyógyulást minden lelki és testi betegeknek!

És hozz alamizsnát minden lelki és testi szegényeknek!

És add meg mindeneknek hópelyhecskékkel fedett, gyertyáktól csillogó fácskáiddal azt, amit lelke óhajt, szive sejt, szeme kíván, ajka rebeg.

I.

Aggódó szomorúsággal, kimondhatatlan kínos sejtélemmel hajolt le a hófehér ágy fölé egy szerető anya, visszafojtott lélekzettel leste betegének minden lehetőségét. A betege egy bájos, szőke leányka, az ő szeretett kedves gyermeke. A leány szenvedő arcán sok lázban eltöltött éjjel és nappal nyomai láthatók, szemei, két félig lecsukott kék menyország bágyadtak, megtörték voltak, mint a szomorú fellegetes ég. Bágyadt ajkai egyet egyet rezdültek s e rezzenéssel együtt rezdült meg a félve figyelő édes anya arca is.

A leányka nem aludt. A typhus egy erős lázas rohama az imént merítette ki szegény elgyötrött testét; hangtalanul, csendesen feküdt. A kiállott gyötrődés, fáradság elvette szavát. Csak pihegett. A gondos, drága anya figyelve ieste, hogy megszólal-e a gyermek a drága magzat. Aztán csendesen arrább húzta kicsit a vánkost, megigazgatta a vizes borogatást és visszaült megnyugodva a székére, az ágy mellé.

Mikor fáradt tekintetét az éjjeli szekrényen levő sok orvosságos üvegre vetette, szomorúan elgondolkozott.

Mióta tart ez így? Ide s tova elmúlt két hónapja, hogy a rettenetes betegség megragadta a gyermekét. Azóta napról-napra élet-halál között lebeg. Küzd az a borzasztó kór a 18 éves fiatal, szép, viruló étellel. Hol egyik kerekedik felül, hol a másik. De Istenem, lankad az ifju erő s a halál iszonyu hírnöke, a betegség, mind kérlelhetetlenebbül veti ki hálóját a szegény gyermekre.

Ma már karácsony szombatja van! Mi lesz? mi lesz?

És itt iszonyu gondolat jutott az anyának az eszébe, hát ha nem lesz több karácsonya boldogtalan gyermekével! Hideg borzadály futotta végig erre testét, önkénytelenül nagyot rezzent az ijedségtől. A mozdulatra az orvos-ságos üvegek halk zörejt okoztak az éjjeli szekrényen.

A leány felnyitotta csendesen a szemét, tekintete az anya ijedt arcára esett. Mintha olvasta volna onnan a homloka mögül a háborgó gondolatokat. Csendesen megszólalt:

— Anyám!

A halk szót alig hallotta a gondolkodó anya. Fölrezzent gondolataiból és szorgoskodva sietett megkérdezni a leányt.

— Szólj, drága angyalom!

— Úgy-e, ma karácsony szombatja van?

— Az édesem!

— Állítsatok karácsonyfát! Olyan boldog leszek, ha a csillogó gyertyáskákat bámulhatom, ha beszíhatom a kedves fenyőfa nagyszerű illatát. Meglásd meggyógyulok, édes anyám!

Az édes anya olyan boldog örvendő mosolyt erőltetett az arcára ezekre a szavakra, pedig a szive, a lelke fájt, ha erre a szomorú karácsonyra gondolt. Fátyolozott hangon rebegte:

— Meglesz édesem, meg lesz!

És megindult, hogy azonnal rendelkezék is a karácsonyfa dolgában, de mikor megfordult, nem szoríthatott vissza két fényes gyémántot, két forró könnyecpet, ami a szemébe tolt. Egyszer csak újra hallja:

— Anyukám!

Olyan édesen volt kimondva ez a szó. Az anya visszafordult s várakozólag nézett a leányára és látta, hogy annak az arcára halvány pir lopózott, hogy a két kék szemecske felragyog és boldog vonás honol az arcon.

Anya volt és nő volt. Tudta miről van szó. A leányka szívének rejtett titkáról rég tudott már.

Tudta, hogy egy ifju képe él a leányka szíve mélyén. A leány lázálmaiban folyton arról beszélt, őt kívánta látni, mélységes, boldog, szüzi szeretettel.

— Anyukám! Szólt még egyszer a leány. Mondd csak édesem, eljön ő, itt lesz ő?

Szegény anya bólingatott a fejével:

— Itt lesz, eljön, hogyne, aranyom, légy csak nyugodt, majd meglátod holnap!

Pedig dehogyan, épen tegnap jött a levél az ifjutól a fővárosból, aki ott nagyreményekre jogosító hegedü művésznövendék, hogy nem lehet jönnie. Repülne sólyomszárnyakon, de az anyagi eszközök hiányzanak. A lelke azonban ott van és ott is lesz mindörökre.

Az anya tudta ezt, de azért csak morgogta:

— Eljön, itt lesz. Eljön, itt lesz!

Elég volt ez a betegnek. Mintha elsimitották volna ezek a szavak a szenvedések barázdáit az arcáról. Nyugodt, boldog volt az.

S ez a nyugodtság meg is maradt még akkor is, mikor szép csendesen szenderegni kezdett.

II.

Mádon Ágostot, a művésznövendéket pár szóval, az élettörténetével lehet jellemezni. Sem anyja, sem atyja nem volt. Legalább egyiket sem ismerte. Élete folytonos hányódás volt és küzdelem sorssal. Mikor nyolcz éves korában kikerült a lelenczházból, már a saját két kezére szorult. Isten tudja, hogy igazodott el a főváros utcátömkelegében, Isten tudja miféle őrző szellem viselt gondot reá, de egy nap mulva már biztos helye volt.

Egy kintornás, egy fél lábú öreg agglegény találta meg félig alétan egy utcasarkon. Megsajnálta a szelid arcú gyermeket és magához vette.

Az öregnek, a ki honvéd volt a szabadságharcban, volt egy kis kuczkója valahol kint a Ferenczváros legkülsőbb részében. Oda belefért a kintornájával együtt. Ide jött a kis Ágost, ki nap nap után segített az öregnek a kintornát tisztogatni. Néha pedig igen kegyes volt a vén harcos hozzá; akkor elmehetett vele együtt, ha a házak kapui alatt kintornáztak. Ő gyűjtötte a pénzt.

Időközben bejutott egy iskolába is.

És így multak az évek. Az iskolában felismerte az egyik tanító a zene talentumot benne és a maga jó szántából tanítgatta hegedülni. Még hegedüt is adott neki.

Az élet most már vidámban mosolygott a gyermekre. A zenében nagyszerűen haladt s szellemi élvezet kárpótolta amennyire annyira a testi nyomorúságokért. Hanem azért mégis roppant küzdelmeken ment keresztül. A küzdelmet és nyomort még fokozta az, hogy pár év mulva öreg pártfogója, a kintornás agg harcos meghalt.

Ekkor Mádon Ágost 15 éves volt. Ismét egyedül volt a világon. A kintornát, amit a jó öreg ráhagyott, eladta s az árából egy tisztesség hegedüt vett magának. Aztán nekivágott az életnek. Ha ugyan életnek lehet azt nevezni, hogy egyik házból a másikba ment tanítványokért. S mi volt az eredmény! Egy pár ház-mester gyerek! Egy helyen azonban szerencsésen járt. Valahogy bejutott egy közepes rangu hivatalnok házába, egy kis fiúcskát tanított hegedülni.

Itt kezdődött tulajdonképen az ő élete! Jármosék, így hitták a hivatalnok családot, megszerették a szelid, művészi hajlamu gyereket. Mindenki szerette, még a kis ölbeli csecsemő is. De csudálatosan, mintegy vonzódnálátszott hozzá a Dármos bátyjának kis leánya, s a tíz éves aranyhaju kis angyal, akit vidéki szülei a fővárosba küldtek iskolázni.

Ez a kis leányka előbb gyermekes szeretettel és némi bámullalattal csüngött a remekül játszó nagy fiun. Aztán multak az évek. A szeretet köztük csak fokozódott. Közben megis-

merték a kis Jármos-Ida szülei is Ágostot és lebírták falura egy nárára.

Ekkor már mindketten idősebbek voltak. Az ifju, aki valahogy keresztül-törte magát az életen, már huszonkét éves volt és mindenkitől nagyabecsült művésznövendék. A leány pedig tizenhét éves bájos, nevető házi gerle.

Hogy szerették egymást, azt talán nem is kell fejtegetni. Azóta azonban gyakrabban lelerándult a fővárosból Mádon Ágost s mikor egy év mulva, késő ősszel megtudta egy levélből, hogy a szegény Ida a rettenetes tifuszba esett, minden lehetőt elkövetett, hogy csak lejutthasson a kis falucskába, legalább karácsonyra. Min láttuk azonban, egy levelében szomorúan vallotta meg, hogy a leutazást nem engedik meg az anyagi eszközök.

Hanem hát a szeretet nagy mester; valahogy a legutolsó órában mégis szerzett magának pénzt az utazásra s magához véve kedves hegedűjét, s boldogan ült fel a vasutra.

III.

— Doktor ur, mindenre kérem, ami szent világitson fel bennünket, hogy meggyógyul a szegény leányunk?

Ezt a pár kérő, aggódó szót Jármosné intézte a betegszobából kilépő jóságos arcú orvoshoz. Délután volt, a szorgos anya most ép a leánya kívánságát teljesítette. A szalonban felállított szép karácsonyfára aggatott mindenféle csecsebecsét. Czukrocskákat, aranyozott almát, diót. Közbe közbe feltűzött valamelyik szép fenyőágra egy-egy tarka gyertyácskát. Mikor az orvos gondolt arcczal a betegszobából kijött, aggódó, borongó arcczal tekintet felé, anyja várta a mentő, vagy lesújtó szót.

— Asszonyom! Szólt az orvos, ez a mostani láz roppant aggaszt engem, délelőtt már azt hittem hogy jóvá fordul a betegség, s ime most újra komoly fordulatot vett. Nem tudom asszonyom, mi lesz. Nem akarom áltatni önöket, válságos ponton vagyunk. Vigyázzanak a szegény gyermekre. Az éjszaka beáll a forduló-pont. Vagy jobban lesz és felgyógyul, vagy — Isten őriz . . .

Az anya kétségbeesve vágott közbe:

— Szentséges atyám, csak nem hal meg?

És mindjárt meg is eredtek a könnyei, mint a záporosó.

Az orvos szomorúan folytatta:

— Bizony asszonyom, csak az Isten vagy valami nagy lelki rázkódás segít rajta. Vigyázzanak kérem nagyon, ma éjszaka van a forduló-pont.

Az orvosnak magánakis oda tolokodott valahogy egy könnyecpet a szemébe. Ő évek óta ismerte szintén az Idát. Mint kis csecsemőt a karján hordozta. A gyerek szintén ragaszkodott hozzá. És sajnálta a szegény szülőket is, kik viruló gyönyörű gyermeküket, szemük fényét vesztik el.

— Majd holnap reggel ismét eljövök!

Azzal sebesen eltávozott.

Az anya könnyezve sóhajtott fel:

— Istenem, milyen karácsony este ez!

Aztán rakosgatta fel tovább a karácsonyi ajándékokat. Ez a lovacska a kis fiué, az a göndörhaju beszélő baba az Ida kis hugocskájáé, ez a másik a másiké. Hát az Idáé micsoda. Neki a legszebb ajándék a gyógyulás volna.

Majd egy kicsi időre besurrant a betegszobába, felváltotta a hideg borogatást a leánya forró homlokán, melyen gyöngyözött a verejték.

Lassankint be is sötétedett, a falucskában kigyultak a lámpák, keresztücsillogtak az apró ablakocskákon, melyeken belül örömteljesen sürgő-forgó alakok nyüzsögtek. Mindenki készült az aranyos, boldogságos karácsonyra. Csak ők, csak ők szomorúak.

Beállt az este.

Jármos Lászlóné be ment a nappali szobába, ott a nyüzsögő gyereksereg fogadta. Várták az apró éhesek a vacsorát.

Megérkezett gondterhelten arcczal az öreg Jármos is, a családapa. Nem szólt egy szót sem, de tekintete élő kérdés volt az anyához.

Ugyanolyan tekintet felelt neki. Aztán csendesen, suttogó hangon adta tudtára az anya a férjnek, amit az orvos mondott.

Az szomorúan ült a vacsorához, csendre intette a gyerekeket. Aztán megszólalt:

— Gyerekek, ha jól viseltek magatokat

elmegyünk ma éjjelkor a templomba. Mindenki velem jön, csak a mama marad itthon. Imádkozunk, hogy gyógyuljon fel az Ida.

Ezalatt kigyultak a gyertyalángok a karácsonyfán a szalonban, átragyogtak az üveges ajtón, a gyermekek ámulva rohantak át és hangos örömmujongás közt ugráltak körül a fát. Jármosné pedig bement a leányához, nyitva hagyta a szalon ajtaját, hogy átragyogjon a fény a betegszobába és átszivárogon az ékes fenyőillat. Hisz úgy kívánta az Ida! Ida azonban nem gyönyörködött mindezekben, mert szendergelt. Alig hallható lélekzetvétel emelgette keblét s úgy látszott, hogy ismét nyugodt, nem bántja a láz. Nem is bántotta tovább az anya, behajtott a csendesesen a betegszoba ajtaját és kiment az örvendő köze...

És mult az idő. Egyszer csak harangkongás hallatszott. Az atya gondosan beburkolta gyermekeit, a két leányt és a fiúcskát és elindult.

Fényes holdvilág ragyogott fényét visszaverve a ragyogó, csillogó hó. Az uton egymás után tűnedezték elő a hóval fedett falusi házikót. Néhol átszűrődött a lefüggönyözött kis ablakon keresztül a gyertyafény, máskor sötét van. Az uton beburkolt siető alakok igyekeztek a borongó irányában. Nemsokára feltűnt a kis templom is. Színes ablakain érdekesen tűnt elő a belső fény. S az éji csendben átszűrődött a levegő az orgona ihletett hangja. Néhány akkord zengett az érkezők füleibe a kedves karácsonyi énekből.

Jármosék rövid idő alatt a templomban voltak. Mélyen elgondolkozva léptek be s figyelmüket ki kerülte az a magas karcsu férfi alak, ki egy oszlop árnyékában meghúzódva nézte az érkezőket. Mély tűzü nagy szemei haljóslatú sejtelemmel a megdöböntő valót.

Az ifjut szorongás fogta el. Kezével bele ragadott dús fekete hajába, aztán izzó homlokát simította végig, hogy elűzze az átkos szomorú gondolatot.

Talán tudják is, hogy ifju Nádor Agost volt. Egy negyedórával előbb érkezett. Azonnal a templomba tartott. Tudta a Jármosék rendes szokását, hogy az éjjeli misét nem mulasztják el. És ő az arcokból akart meggyőződni a valóról.

Az öreg Jármos arcáról rosszat olvasott le.

A rossz eredmény társ gondolatokat szült. És kavartak agyában a lázas gondolatok, rémes képzeletek. Elképzelte magának a szegény beteg Idát. Egy percze örült gondolat ragadta meg. Látnia kell őt. Aztán elgondolta, hogy ez most ilyen időben lehetetlen. Tépeldései közül az orgona bűgása rázta fel. Egy remek karácsonyi ének hangzott fel, mely a szívet szent áhitattal tölti el. És a magasztos hangok egy gondolatot idézett fel benne. Valahol olvasott valamit a zene kedélyrázkódtató hatásáról, homályosan emlékezett, hogy főséges hangok reménytelen betegek gyógyulását idézték elő. Ez a gondolat úgy megkapta! Szíve megremegett rá s agyában a lázas képzeletek annyira uralkodtak, hogy önfeledten odaszorította forró homlokát a hideg kőoszlophoz.

Aztán hirtelen elhatározással elrohant.

IV.

Éjjel van. A betegszobában csak egy kis éjjeli lámpa pislog a félhomály alig láttatja a nyugtalanul hánykódó beteg körvonalait. Az most nincs magánál. Nem tudni, alszik-e vagy nem arca ég, homloka kimondhatatlan forró, cserepes ajkai egyszer édesen suttognak, máskor rekedten mormognak, keble erősen hullámoz, s a testen végig cikázik egy-egy futó rezzenés.

A nap és éj fáradozalmaitól félig alélt anya ott ül a széken. Nem látni rajta sem, hogy ébren van-e vagy félálomban; szemei félig le vanak hunyva. Mintha gondolkodnék, mintha töprengne! Mily nagy lehet a szenvedése, látva szenvedő leányát! Nem tudni, nem-e nagyobb mint a leányáé, aki pedig a halál karmai közt van.

Hirtelen egy éles, szivig ható sikoly!

A fölújdt anya leányát félig felemelkedve látja. Szemei nyitva, de mintha üvegesek volnának, mozdulatlanul merednek. Arca el van torzulva. A jelenség olyan, mintha látománny volna. Jármosné elborzadt, de azért bírt annyi lélekjelenettel, hogy bekiáltotta a cseléd leányt:

— Fuss az orvos urhoz és mond neki, kéretem azonnal, de azonnal! Értsd!

A cseléd ijedten elrohant, a remegő asszony pedig kissé megnyugodva nyult a jezes vízhez. A forró ruhát lekapta a szegény leány homlokáról és pillanat alatt jéghideggel helyettesítette. A hűvös ruha meghozta az enyhületet egy kissé. Ida erőtellenül hanyatlott vissza a párnáira, majdnem életteleudl fektött ott, mint egy darab fa. Jármosnének úgy tetszett, mintha meghidegült volna kissé a test, mintha mevvé lett volna. A szemök kissé fenn akadtak, úgy hogy csak a fehérjük tűnt elő. Az anya a kétségbeesés mesés gyorsaságával kapott elő egy flanel-darabot és végigdörzsölte a leánya-testét. Nem csaldódt. A merevség s a hidegség csakugyan beállott, s jó tíz percnyi dörzsölésbe került, míg megmelegedtek, s hajlékonyabbak lettek a tagok s lecsukódtak az ijesztően nyitott szemek.

Az anya az irtóztató idegpróbáló munka után majdnem önkívületben esett vissza a székre. Az idegfeszítő fáradság erőtt vett rajta és félálomba kényszerítette. A feje kissé lehanyatlott, a szemei majdnem egészen lezáródtak, de azért átszűrődött rajtuk az egész szoba képe. Fülei minden legkisebb neszt megállottak, a szemei is mindent láttak, de mintha láthatatlan erő lebilincselte volna őt, mozdulni nem tudott. Állapota a lotargiához volt hasonló. Fejében azonban örülten kavartak össze a gondolatok. Bizom összevisszasággal vonultak fel előtte, ennek a napnak az eseményei és érdekes tarka-zagyva képet alkottak agyában. Különösen azonban egy kép nem domborodott ki elméjében.

Ugy szeretett volna felkelni, de nem lehetett, a bűvös álom nem engedte.

Eközben halkan feltárult a szalon ajtaja — talán a léghuzam csapta ki — s a félhomályos betegszobába beözönlött a szemben levő hatalmas karácsonyfa ragyogása, melyet sokszorosán visszavertek a nagy szoba tükrei. A ragyogás a pillákon keresztül ezerszeresen vakított az anya szemében, s ő mozdulni nem tudott.

Hirtelen olyan földalatti sűrű hang szólalt meg valahonnan.

— Ágost te vagy... Óh jöjj egy kicsit közelebb... Nem akarsz?... Ide, nézz... itt... itt.

A bűvös álomban levő anya arra irányítá félig lehunyt szemeit, ahonnan a különös hangot hallotta. A leánya ült az ágyban s az utcai ablak felé fordulva lázasan integetett a kezével. Az anyát borzadály futotta végig álmában. Erőlködött, hogy felemelkedjék, de a rettenetes bűvös álom visszavonta, s neki halálra kellett a leány síró szavait:

— Óh... hogy távozik... Ágostkám imádkozunk együtt... úgy mint egyszer... mit... te nem emlékszel... igaz... tudod, hogy beteg vagyok... látod, az én kedvemért lejöhetnél volna a fővárosból... úgy... ah! ez a te kedves hegedűd... ugye fogsz egyet játszani nekem, fogsz hahaha édes gyönyörűségem... psz! ne zavarjátok őt gyerekek... el... el...

Az anyának majd meg szakadt a szíve álmában, mikor a láz e szavait hallotta. De ime, mi ez? Álom vagy valóság? Vagy a lázálom szavai beteljesedtek? Minő bűbajos égi zene?

S a roppant csendben az ablak előtt megcsendült egy hang. Bűbajos szeráfnének tetszett ez az álmodó anya előtt. A kimondhatatlan lassu és halk hegedűszó egy csordultik tett szív keserűségeit és fájdalmait sirta. Zugó vihara szenvedő lelkeknek kinem elégitett szenvedélyek izzó lángja, szent, elragadó áhitat. meg hasonlott lelkek kibékülése viharzott és hullámozott a fenséges hangokon a szobába. A magasztos hangok feljajdultak és lecsillapodtak, majd örületes nevetéssel cikáztak ide oda, majd az olvadozó szolozsma szentségével rabbá ejtették a vergődő lelket.

És ebbe a fantastikus csodás valóságba, mely az anya előtt álomként tűnt fel, közbe közbe felhangzott a lázban, beszélő leány monoton hangja. Aztán elnémult a szó. Az anya látta, hogy a leány arccal az ablak felé fordul, hanem a kimondhatatlanul édes hangok jönnek. Elbűvöten, szótlanul ül az ágyon s arcát mintha dicsfény sugározná körül. Az

elszakadt boldogság rövidke visszatérésének a fénye. Az anyának úgy tetszik, mintha megszünt volna leányánál az önkívület, az arcz a viruló életet sugározza le.

Egyszer csak egy fájdalmas csattanás és odakünn megszűnt a zene — megpattant a hur!

A következő pillanatban szivszaggató sikoltás törte meg az anya bűvös álmát.

— Ágost te vagy, te vagy!

A felőbredő anya a leányát zokogásban találta. Ez a zokogás erőteljes, életerős volt. Az anya ki pillanat alatt átlátta a helyzetet, szintén odaborult zokogva leánya ágyára. Anya és leánya sokáig sirtak így együtt.

Tán reggelig is így maradtak volna, ha az anya fülét kívülről hangok nem ütik meg.

Az atya érkezett meg a gyermekekkel s velük jött az orvos is, ki utba találta őket.

Ida azonban ekkor már nyugodt, egészséges csendes álmot aludt — meggyógyult.

Az orvos mikor megvizsgálta, a fejét csóvalta és így szólt:

— Megfoghatatlan, asszonyom, megfoghatatlan! Ha a csodák korát élők, azt mondanám, hogy a leányával csoda történt! Ida — meggyógyult!

Talán szükségtelen is említeni, hogy pár hét múlva Mádor Ágost és Jármos Ida boldog jegyesek lettek.

Isten!

Rohanó haboknak tetején ringott

Az a kicsi csónak, melyen elindultam,
De törekvő lelkem soha meg nem ingott,
Mig magamat, Isten! benned bizva tudtam.
Pedig oly közel volt habzó hullám sírom,
Mint ilyenkor lelkünk végső gondolatja...
De hitem, hogy Isten! mindig benned bízom,
Lelki nagy erőmet újra vissza adta!

Te vagy az örök nagy! Te vagy az örök fény!
Tudás és bölcsesség s mindenható elme!
Téged áld, téged hiv minden kis teremtmény,
S téged a nagy bűnös vég imát rebegve.
Te vezeted utunk, tengernyi küzdésen,
Te, mig boldog óránk gyönyörrel számoljuk,
Te, ha el kell válnunk a temető szélén,
S abban is csak Téged s hatalmad csodáljuk!

Te adod az élet változatosságát,
Szeliden mosolygó tavaszi verőfényt,
Nyár perzselő tűzét, ősz bus hervadását,
Tél zordon fagyjának nagy kietlenségét!
Te adsz illatot az ébredő virágnak,
Hangot a madárnak s lápot a vén földnek,
Te adsz gyümölcsöt az erdei vad fának,
S életet azoknak, kik világra jönnek!

Téged dicsér minden! s virág illattal
A fű zizegéssel s a patak locsogva,
Bogár zümmögéssel, levél susogással
S madár bűvös hangon, »Nagyságod« dalolja!
S én a nagy természet régen küzdő ifja,
Aki benned bizva soha nem csüggettem,
Imádkozva áldlak mig csak lelkem birja,
S leant a föld porában meg nem hidegíttem.

Rohanó haboknak tetejében ringok

Kicsi csónakkal, mint mikor indultam,
S fel-feltörő lelkem bár sokszor megingott,
De csak újra bizni és hinni tanultam.
Te vagy az örök nagy! Te vagy az örök fény!
Tudás és bölcsesség s mindenható elme!
Örködj hát felettünk, te mindent látó lény!
S küld le az áldásod két kis gyermekemre!

Tompa Kálmán.

A jótékonyág és a gyermekek.

Mintha a szeretet ünnepe, a karácsony-közéledtéré magasabban lobogna az emberek szívében a szeretet: áldozatkészen megnyitja mindenki javainak a tárházát s igyekszik vele örömrózsákat fakasztani, jólétet teremteni, könyvet törölni, nyomort enyhíteni. Mintha a szeretet, mely a család tagjait állandóan összefűzi, bensőbbé, eszményibbé válnék s utat keres, utat talál oda is, a hol küzdenek, szenvednek, nyomorognak; oda, ahol nem virraszt gond, szeretet a családi tűzhelyen. S valóban a sze-

Karácsony éjszakáján.

— Elbeszélés. —

Írta: VOTISKY ANTAL.

Jövel te dicső, hófehér karácsony! A boldogság, csendes nyugalom, ártatlan vidámság ünnepe. Jöjj el a te szent, egyszerű fehérségeddel és ted fehérré a mi szürke lelkünket is, szegény embereket!

Jöjj és hints be bennünket puha pelyheid-del, fedd el velük a mi fájdalmaink, ami szenvedéseink nehéz göröngyeit. Jöjj el te, a szegény nyomorultak egyedüli vigasza az élet telében. Vigasztald meg a sok gyöttrődőt, a sok szenvedőt és töltsd el a te szelid, nyugodt vidámsággal a levertek, a fájdalmasok kedélyét!

És hozz gyógyulást minden lelki és testi betegeknek!

És hozz alamizsnát minden lelki és testi szegényeknek!

És add meg mindenkinek hópelyhecskékkel fedett, gyertyáktól csillogó fácskákkal azt, amit lelke óhajt, szive sejt, szeme kíván, ajka rebeg.

I.

Aggódó szomorúsággal, kimondhatatlan kínos sejtellemmel hajolt le a hófehér ágy fölé egy szerető anya, visszafojtott lélekzettel leste betegének minden lehetét. A betege egy bájos, szőke leánya, az ő szerett kedves gyermeke. A leány szenvedő arcán sok lázban eltöltött éjjel és nappal nyomai láthatók, szemei, két félig lecsukott kék menyország bágyadtak, megtörtek voltak, mint a szomoru felieges ég. Bágyadt ajkai egyet egyet rezdültek s e rezzenéssel együtt rezdült meg a félve figyelő édes anyja arca is.

A leánya nem aludt. A typhus egy erős lázas rohama az imént merítette ki szegény elgyöttrött testét; hangtalanul, csendesen feküdt. A kiállott gyöttrődés, fáradság elvette szavát. Csak pihegett. A gondos, drága anya figyelve leste, hogy megszólal-e a gyermek a drága magzat. Aztán csendesen arrább húzta kicsit a vánkost, megigazgatta a vizes borogatást és visszaült megnyugodva a székére, az ágy mellé.

Mikor fáradt tekintetét az éjjeli szekrényen levő sok orvosos üvegre vetette, szomoruan elgondolkodott.

Mióta tart ez így? Ide s tova elmúlt két hónapja, hogy a rettenetes betegség megragadta a gyermekét. Azóta napról-napra élet-halál között lebeg. Küzd az a borzasztó kór a 18 éves fiatal, szép, viruló élettel. Hol egyik kerekedik felül, hol a másik. De Istenem, lankad az ifju erő s a halál iszonyu hirnöke, a betegség, mind kérérlhetlenebbül veti ki hálóját a szegény gyermekre.

Ma már karácsony szombatja van! Mi lesz? mi lesz?

És itt iszonyu gondolat jutott az anyának az eszébe, hát ha nem lesz több karácsonya boldogtalan gyermekével! Hideg borzadály futotta végig erre testét, önkénytelenül nagyot rezzent az ijedségtől. A mozdulatra az orvosos üvegek halk zörejt okoztak az éjjeli szekrényen.

A leány felnyitotta csendesen a szemét, tekintete az anya ijedt arcára esett. Mintha olvasta volna onnan a homloka mögöl a háborgó gondolatokat. Csendesen megszólalt:

— Anyám!

A halk szót alig hallotta a gondolkodó anya. Fölrezzent gondolataiból és szorgoskodva sietett megkérdezni a leányát.

— Szólj, drága angyalom!

— Ugy-e, ma karácsony szombatja van?

— Az édesem!

— Állítsatok karácsonyfát! Olyan boldog leszek, ha a csillogó gyertyáskákat bámulhatom, ha beszíhatom a kedves fenyőfa nagyszerű illatát. Meglásd meggyógyulok, édes anyám!

Az édes anyja olyan boldog örvendő mosolyt erőltetett az arcára ezekre a szavakra, pedig a szive, a lelke fájt, ha erre a szomoru karácsonyra gondolt. Fátyolozott hangon rebegte:

— Meglesz édesem, meg lesz!

És megindult, hogy azonnal rendelkezék is a karácsonyfa dolgában, de mikor megfordult, nem szoríthatott vissza két fényes gyémántot, két forró könnycepet, ami a szemébe tolt. Egyszer csak újra hallja:

— Anyukám!

Olyan édesen volt kimondva ez a szó. Az anya visszafordult s várakozólag nézett a leányára és látta, hogy annak az arcára halvány pir lopózott, hogy a két kék szemecske felragyog és boldog vonás honol az arczon.

Anyja volt és nő volt. Tudta miről van szó. A leánya szívének rejtett titkáról rég tudott már.

Tudta, hogy egy ifju képe él a leánya szíve mélyén. A leány lázálmaiban folyton arról beszélt, őt kívánta látni, mélységes, boldog, szüzi szeretettel.

— Anyukám! Szólt még egyszer a leány. Mondd csak édesem, eljön ő, itt lesz ő?

Szegény anya bólingatott a fejével:

— Itt lesz, eljön, hogyne, aranyom, légy csak nyugodt, majd meglátod holnap!

Pedig dehogy, épen tegnap jött a levél az ifjutól a fővárosból, aki ott nagyreményekre jogosító hegedű művésznövendék, hogy nem lehet jönnie. Repülne sólyomszárnyakon, de az anyagi eszközök hiányzanak. A lelke azonban ott van és ott is lesz mindörökké.

Az anya tudta ezt, de azért csak mormogta:

— Eljön, itt lesz. Eljön, itt lesz!

Elég volt ez a betegnek. Mintha elsimitották volna ezek a szavak a szenvedések barázdáit az arcjáról. Nyugodt, boldog volt az.

S ez a nyugodtság meg is maradt még akkor is, mikor szép csendesen szenderegni kezdett.

II.

Mádor Ágostot, a művésznövendéket pár szóval, az élettörténetével lehet jellemezni. Sem anyja, sem atyja nem volt. Legalább egyiket sem ismerte. Élete folytonos hányódás volt és küzdelem sorssal. Mikor nyolcz éves korában kikerült a lelenczházból, már a saját két kezére szorult. Isten tudja, hogy igazodott el a főváros utcátömkelegében, Isten tudja miféle őrző szellem viselt gondot rá, de egy nap mulva már biztos helye volt.

Egy kintornás, egy fél lábú öreg agglégény találta meg félig alétan egy utcasarokon. Megsajnálta a szelid arczu gyermeket és magához vette.

Az öregnek, a ki honvéd volt a szabadságharcban, volt egy kis kuczkója valahol kint a Ferencváros legkülsőbb részében. Oda belefért a kintornájával együtt. Ide jött a kis Ágost, ki nap nap után segített az öregnek a kintornát tisztogatni. Néha pedig igen kegyes volt a vén harcos hozzá; akkor elmehetett vele együtt, ha a házak kapui alatt kintornáztak. Ő gyűjtötte a pénzt.

Időközben bejutott egy iskolába is.

És így multak az évek. Az iskolában felismerte az egyik tanító a zene talentumot benne és a maga jó szántából tanitgatta hegedülni. Még hegedüt is adott neki.

Az élet most már vidámban mosolygott a gyermekre. A zenében nagyszerűen haladt s szelleme élvezet kárpótolta amennyire annyira a testi nyomorúságokért. Hanem azért mégis roppant küzdelmeken ment keresztül. A küzdelmet és nyomort még fokozta az, hogy pár év mulva öreg pártfogója, a kintornás aggharcos meghalt.

Ekkor Mádor Ágost 15 éves volt. Ismét egyedül volt a világon. A kintornát, amit a jó öreg ráhagyott, eladta s az árából egy tisztességes hegedüt vett magának. Aztán nekivágott az életnek. Ha ugyan életnek lehet azt nevezni, hogy egyik házból a másikba ment tanítványokért. S mi volt az eredmény! Egy pár ház-mester gyerek! Egy helyen azonban szerencsésen járt. Valahogy bejutott egy közepes rangu hivatalnok házába, egy kis fiúcskát tanított hegedülni.

Itt kezdődött tulajdonképen az ő élete! Jármosék, így hitták a hivatalnok családot, megszerették a szelid, művészi hajlamu gyermeket. Mindenki szerette, még a kis ölbéli csecsemő is. De csudálatosan, mintegy vonzódnálátszott hozzá a Dármos bátyjának kis leánya, s a tíz éves aranyhaju kis angyal, akit vidéki szülei a fővárosba küldtek iskolázni.

Ez a kis leánya előbb gyermekes szeretettel és némi bámulattal csüngött a remekül játszó nagy fiun. Aztán multak az évek. A szeretet köztük csak fokozódott. Közben megis-

merték a kis Jármos-Ida szülei is Ágostot és lebirták falura egy nárára.

Ekkor már mindketten idősebbek voltak. Az ifju, aki valahogy keresztül törte magát az életen, már huszonkét éves volt és mindenkitől nagyrabecsült művésznövendék. A leány pedig tizenhét éves bájos, nevető házi gerle.

Hogy szerették egymást, azt talán nem is kell fejtegetni. Azóta azonban gyakrabban lelerándult a fővárosból Mádor Ágost s mikor egy év mulva, késő ősszel megtudta egy levélből, hogy a szegény Ida a rettenetes tifuszba esett, minden lehetőt elkövetett, hogy csak lejutthasson a kis falucskába, legalább karácsonyra. Min láttuk azonban, egy levelében szomoruan vallotta meg, hogy a leutazást nem engedik meg az anyagi eszközök.

Hanem hát a szeretet nagy mester; valahogy a legutolsó órában mégis szerzett magának pénzt az utazásra s magához véve kedves hegedűjét, s boldogan ült fel a vasutra.

III.

— Doktor ur, mindenre kérem, ami szent világitson fel bennünket, hogy meggyógyul e szegény leányunk?

Ezt a pár kérő, aggódó szót Jármosné intézte a betegszobából kilépő jószágos arczu orvoshoz. Délután volt, a szorgos anya most ép a leánya kívánságát teljesítette. A szalonban felállított szép karácsonyfára aggatott mindenféle csecsebecsét. Czukrocskákat, aranyozott almát, diót. Közbe közbe feltűzött valamelyik szép fenyőágra egy-egy tarka gyertyácskát. Mikor az orvos gondolt arcczal a betegszobából kijött, aggódó, borongó arcczal tekintet felé, anyja várta a mentő, vagy lesújtó szót.

— Asszonyom! Szólt az orvos, ez a mostani láz roppant aggaszt engem, délelőtt már azt hittem hogy jóvá fordul a betegség, s ime most újra komoly fordulatot vett. Nem tudom asszonyom, mi lesz. Nem akarom áltatni önöket, válságos ponton vagyunk. Vigyázzanak a szegény gyermekre. Az éjszaka beáll a forduló-pont. Vagy jobban lesz és felgyógyul, vagy — Isten őriz . . .

Az anya kétségbeesve vágott közbe:

— Szentséges atyám, csak nem hal meg? És mindjárt meg is eredtek a könnyei, mint a záporosó.

Az orvos szomoruan folytatta:

— Bizony asszonyom, csak az Isten vagy valami nagy lelki rázkódás segít rajta. Vigyázzanak kérem nagyon, ma éjszaka van a forduló-pont.

Az orvosnak magánakis oda tolakodott valahogy egy könnycepp a szemébe. Ő évek óta ismerte szintén az Idát. Mint kis csecsemőt a karján hordozta. A gyerek szintén ragaszkodott hozzá. És sajnálta a szegény szülőket is, kik viruló gyönyörű gyermeküket, szemük fényét veszítik el.

— Majd holnap reggel ismét eljövök!

Azzal sebesen eltávozott.

Az anya könnyezve sóhajtott fel:

— Istenem, milyen karácsony este ez!

Aztán rakosgatta fel tovább a karácsonyi ajándékokat. Ez a lovacska a kis fiué, az a göndörhaju beszélő baba az Ida kis hugoskájáé, ez a másik a másiké. Hát az Idáé micsoda. Neki a legszebb ajándék a gyógyulás volna.

Majd egy kicsi időre besurrant a betegszobába, felváltotta a hideg borogatást a leánya forró homlokán, melyen gyöngyözött a verejték.

Lassankint be is sötétedett, a falucskában kigyultak a lámpák, keresztülcsillogtak az apró ablakocskákon, melyeken belül örömteljesen sürgő-forgó alakok nyüzögtek. Mindenki készült az aranyos, boldogságos karácsonyra. Csak ők, csak ők szomorúak.

Beállt az este.

Jármos Lászlóné be ment a nappali szobába, ott a nyüzsgő gyereksereg fogadta. Várták az apró éhesek a vacsorát.

Megérkezett gonderhelt arcczal az öreg Jármos is, a családapa. Nem szólt egy szót sem, de tekintete élő kérdés volt az anyához.

Ugyanolyan tekintet felelt neki. Aztán csendesen, suttogó hangon adta tudtára az anya a férjnek, amit az orvos mondott.

Az szomoruan ült a vacsorához, csendre intette a gyerekeket. Aztán megszólalt:

— Gyerekek, ha jól viseltek magatokat

elmegyünk ma éjfélkor a templomba. Mindenki velem jön, csak a mama marad itthon. Imádkozunk, hogy gyógyuljon fel az Ida.

Ezalatt kigyultak a gyertyalángok a karácsonyfán a szalonban, átragyogtak az üveges ajtón, a gyermekek ámulva rohantak át és hangos örömjongás közt ugráltak körül a fát. Jármosné pedig bement a leányához, nyitva hagyta a szalon ajtaját, hogy átragyogjon a fény a betegszobába és átszivárogyon az ékes fenyőillat. Hisz úgy kívánta az Ida! Ida azonban nem gyönyörködött mindezekben, mert szerdergett. Alig hallható lélekzetvétel emelgette keblét s úgy látszott, hogy ismét nyugodt, nem bántja a láz. Nem is bántotta tovább az anya, behajtotta csendesen a betegszoba ajtaját és kiment az örvendő köze . . .

És mult az idő. Egyszer csak harangkongás hallatszott. Az atya gondosan beburkolta gyermekeit, a két leányt és a fiúcskát és elindult Fényes holdvilág ragyogott fényét vissza-

verte a ragyogó, csillogó hó. Az uton egymásután tűnédeztek elő a hóval fedett falusi házikót. Néhol átszűrődött a lefüggönyözött kis ablakon keresztül a gyertyafény, máskor sötét van. Az uton beburkolt siető alakok igyekeztek a borongó irányában. Nemsokára feltűnt a kis templom is. Színes ablakain érdekesen tünt elő a belső fény. S az éji csendben átszűrődött a levegő az orgona ihletett hangja. Néhány akkord zengett az érkezők füleibe a kedves karácsonyi énekből.

Jármosék rövid idő alatt a templomban voltak. Mélyen elgondolkozva léptek be s figyelmüket ki kerülte az a magas karcu férfi alak, ki egy oszlop árnyékában meghúzódva nézte az érkezőket. Mély tűzű nagy szemei bajlóslatú sejtelemmel a megdöbbsentő valót.

Az ifjú szorongás fogta el. Kezével bele ragadott dús fekete hajába, aztán izzó homlokát simította végig, hogy elűzze az átkos szomorú gondolatot.

Talán tudják is, hogy ifjú Nádor Agost volt. Egy negyedórával előbb érkezett. Azonnal a templomba tartott. Tudta a Jármosék rendes szokását, hogy az éjféli misét nem mulasztják el. És ő az arcokból akart meggyőződni a valóról.

Az öreg Jármos arczáról rosszat olvasott le.

A rossz eredmény társ gondolatokat szült. És kavartak agyában a lázas gondolatok, rémes képzeletek. Elképzelte magának a szegény beteg Idát. Egy percze örült gondolat ragadta meg. Látnia kell őt. Aztán elgondolta, hogy ez most ilyen időben lehetetlen. Tépeldései közül az orgona bűgása rázta fel. Egy remek karácsonyi ének hangzott fel, mely a szívet szent áhitattal tölti el. És a magasatos hangok egy gondolatot idézett fel benne. Valahol olvasott valamit a zene kedélyrázkódtató hatásáról, homályosan emlékezett, hogy főséges hangok reménytelen betegek gyógyulását idézték elő. Ez a gondolat úgy megkapta! Szíve megremegett rá s agyában a lázas képzeletek annyira uralkodtak, hogy önfelédten odaszorította forró homlokát a hideg kőszlophoz.

Aztán hirtelen elhatározással elrohant.

IV.

Éjfél van. A betegszobában csak egy kis éjjeli lámpa pislog. A félhomály alig láttatja a nyugtalanul hánykódó beteg körvonalait. Az most nincs magánál. Nem tudni, alszik-e vagy nem arca ég, homloka kimondhatatlan forró, cserepes ajkai egyszer édesen suttognak, máskor rekedten mormognak, keble erősen hullámzik, s a testen végig cikázik egy-egy futó rezzenés.

A nap és éj fáradsalmaitól félig alélt anya ott ül a széken. Nem látni rajta sem, hogy ébren van-e vagy félálomban; szemei félig levaunak hunyva. Mintha gondolkoznék, mintha töprengne! Mily nagy lehet a szenvedése, látva szenvedő leányát! Nem tudni, nem-e nagyobb mint a leányáé, aki pedig a halál karmai közt van.

Hirtelen egy éles, szivig haló sikoly!

A följiédnt anya leányát félig felemelkedve látja. Szemei nyitvák, de mintha üvegesek volnának, mozdulatlanul merednek. Arca el van torzulva. A jelenség olyan, mintha látománny volna. Jármosné elborzadt, de azért birt annyi lélekjelenettel, hogy bekiáltotta a cseléd leányt:

— Fuss az orvos urhoz és mond neki, kéretem azonnal, de azonnal! Értsd!

A cseléd ijedten elrohant, a remegő asszony pedig kissé megnyugodva nyult a jeges vízhez. A forró ruhát lekapta a szegény leány homlokáról és pillanat alatt jéghideggel helyettesítette. A hűvös ruha meghozta az enyhületet egy kissé. Ida erőtellenül hanyatlott vissza a párnáira, majdnem élettelenül feküdt ott, mint egy darab fa. Jármosnének úgy tetszett, mintha meghidegült volna kissé a test, mintha me-revvé lett volna. A szemök kissé fenn akadtak, úgy hogy csak a fehérjük tünt elő. Az anya a kétségbeesés mesés gyorsaságával kapott elő egy flanel-darabot és végigdörzsölte a leánya-testét. Nem csaldódt. A merevség s a hidegség csakugyan beállott, s jó tíz percnyi dörzsölésbe került, míg megmelegedtek, s hajlékonyabbak lettek a tagok s lecsukódtak az ijesztően nyitott szemek.

Az anya az irtóztató idegpróbáló munka után majdnem önkivületben esett vissza a székre. Az idegfeszítő fáradság erőtt vett rajta és félálomba kényszerítette. A feje kissé lehanyatlott, a szemei majdnem egészen lezáródtak, de azért átszűrődött rajtuk az egész szoba képe. Fülei minden legkisebb neszt megállottak, a szemei is mindent láttak, de mintha láthatatlan erő lebilincselte volna őt, mozdulni nem tudott. Állapota a lotargiához volt hasonló. Fejében azonban örülten kavartak össze a gondolatok. Bizom összevisszasággal vonultak fel előtte, ennek a napnak az eseményei és érdekes tarka-zagyva képet alkottak agyában. Különösen azonban egy kép nem domborodott ki elméjében.

Ugy szeretett volna felkelni, de nem lehetett, a bűvös álom nem engedte.

Eközben halkan feltárult a szalon ajtaja — talán a léghuzam csapta ki — s a félhomályos betegszobába beözönlött a szemben levő hatalmas karácsonyfa ragyogása, melyet sokszorosan visszavertek a nagy szoba tükrei. A ragyogás a pillákon keresztül ezerszeresen vakított az anya szemében, s ő mozdulni nem tudott.

Hirtelen olyan földalatti sűrű hang szólt meg valahonnan.

— Ágost te vagy . . . Óh jöjj egy kicsit közelebb . . . Nem akarsz? . . . Ide, nézz . . . itt . . . itt.

A bűvös álomban levő anya arra irányítá félig lehunyt szemeit, ahonnan a különös hangot hallotta. A leánya ült az ágyban s az utcai ablak felé fordulva lázasan integetett a kezével. Az anyát borzadály futotta végig álmában. Erőlködött, hogy felemelkedjék, de a rettenetes bűvös álom visszavonta, s neki halania kellett a leány síró szavait:

— Óh . . . hogy távozik . . . Ágostkám imádkozzunk együtt, . . . úgy mint egyszer . . . mit . . . te nem emlékszel . . . igaz . . . tudod, hogy beteg vagyok . . . látod, az én kedvemért lejöhetnél volna a fővárosból, . . . úgy . . . ah! ez a te kedves hegedűd . . . ugye fogsz egyet játszani nekem, fogsz hahaha édes gyönyörűségem . . . pszt! ne zavarjátok őt gyerekek . . . el . . . el . . .

Az anyának majd meg szakadt a szíve álmában, mikor a láz e szavait hallotta. De ime, mi ez? Álom vagy valóság? Vagy a lázálom szavai beteljesedtek? Minő bűbajos égi zene?

S a roppant csendben az ablak előtt megcsendült egy hang. Bűbajos szeráfnekedt tetszett ez az álmódó anya előtt. A kimondhatatlan lassu és halk hegedűszó egy csordultik telt sziv keserűségeit és fájdalmait sirta. Zugó vihara szenvedő lelkeknek kinem elégitett szenvedélyek izzó lángja, szent, elragadó áhitat. meghasonlott lelkek kibékülése viharzott és hullámzott a fenséges hangokon a szobába. A magasatos hangok feljajdultak és lecsillapodtak, majd örületes nevetéssel cikáztak ide oda, majd az olvadozó szolozsma szentségével rabbá ejtették a vergődő lelket.

És ebbe a fantastikus csodás valóságba, mely az anya előtt álomként tünt fel, közbe közbe felhangzott a lázban, beszélő leány monoton hangja. Aztán elnémult a szó. Az anya látta, hogy a leány arczzal az ablak felé fordul, hanem a kimondhatatlanul édes hangok jönnek. Elbűvölten, szótlánul ül az ágyon s arczát mintha dicsfény sugározná körül. Az

elszakadt boldogság rövidke visszatérésének a fénye. Az anyának úgy tetszik, mintha megszünt volna leányánál az önkivület, az arcz a viruló életet sugározza le.

Egyszer csak egy fájdalmas csattanás és odakünn megszűnt a zene — megpattant a hur!

A következő pillanatban szivszaggató sikoltás törte meg az anya bűvös álmát.

— Ágost te vagy, te vagy!

A felébredő anya a leányát hangos zokogásban találta. Ez a zokogás erőteljes, életerős volt. Az anya ki pillanat alatt átlátta a helyzetet, szintén odaborult zokogva leánya ágyára. Anya és leánya sokáig sirtak így együtt.

Tán reggelig is így maradtak volna, ha az anya fülét kívülről hangok nem ütök meg.

Az atya érkezett meg a gyermekekkel s velük jött az orvos is, ki utba találta őket.

Ida azonban ekkor már nyugodt, egészséges csendes álmodt — meggyógyult.

Az orvos mikor megvizsgálta, a fejét csóválta és így szólt:

— Megfoghatatlan, asszonyom, megfoghatatlan! Ha a csodák korát élnék, azt mondanám, hogy a leányával csoda történt! Ida — meggyógyult!

Talán szükségtelen is említeni, hogy pár hét múlva Mádor Ágost és Jármos Ida boldog jegyesek lettek.

Isten!

Rohanó haboknak tetején ringott

Az a kicsi csolnak, melyen elindultam,
De törekvő lelkem soha meg nem ingott,
Mig magamat, Isten! benned bizva tudtam.
Pedig oly közel volt habzó hullám sírom,
Mint ilyenkor lelkünk végső gondolatja . . .
De hitem, hogy Isten! mindig benned bizom,
Lelki nagy erőmet újra vissza adta!

Te vagy az örök nagy! Te vagy az örök fény!
Tudás és bölcsesség s mindenható elme!
Téged áld, téged hív minden kis teremtmény,
S téged a nagy bűnös vég imát rebeve.
Te vezetted utunk, tengernyi küzdésen,
Te, mig boldog óránk gyönyörrel számláljuk,
Te, ha el kell válnunk a temető szélén,
S abban is csak Téged s hatalmad csodáljuk!

Te adod az élet változatosságát,
Szeliden mosolygó tavaszi verőfényt,
Nyár perzselő tűzét, ősz bus hervadását,
Tél zordon fagyjának nagy kieltenséget!
Te adsz illatot az ébredő virágnak,
Hangot a madárnak s lápot a vén földnek,
Te adsz gyümölcsöt s az erdei vad fának,
S életet azoknak, kik világra jönnek!

Téged dicsér minden! s virág illattal
A fü zizegással s a patak locsogva,
Bogár zümmögéssel, levél susogással
S madár bűvös hangon, »Nagyságod« dalolja!
S én a nagy természet régen küzdő ifja,
Aki benned bizva soha nem csüggettem,
Imádkozva áldlak mig csak lelkem bírja,
S leant a föld porában meg nem hidegültem.

Rohanó haboknak tetejében ringok

Kicsi csolnakommal, mint mikor indultam,
S fel-feltörő lelkem bár sokszor megingott,
De csak újra bizni és hinni tanultam.
Te vagy az örök nagy! Te vagy az örök fény!
Tudás és bölcsesség s mindenható elme!
Örködj hát felettünk, te mindent látó lény!
S küld le az áldásod két kis gyermekemre!

Tompa Kálmán.

A jótékonyág és a gyermekek.

Mintha a szeretet ünnepeinek, a karácsony-nak közeledtére magasabban lobogna az emberek szívében a szeretet: áldozatkészen megnyitja mindenki javainak a tárházát s igyekszik vele örömrózsákat fakasztani, jólétet teremteni, könyvet törülni, nyomort enyhíteni. Mintha a szeretet, mely a család tagjait állandóan összefűzi, bensőbbé, eszményibbé válnék s utat keres, utat talál oda is, a hol küzdenek, szenvednek, nyomorognak; oda, ahol nem virraszt gond, szeretet a családi tűzhelyen. S valóban a sze-

retet nemtője az egész évben sem jegyezhetne annyi jótéteményt, mint a karácsony hetében.

Igy van ez most is, így van réges-régen már, mert hisz valamin a szeretet, úgy szülte a jótékonyt is kezdettől való és nincs határa; csak hogy az emberiség még sohasem volt úgy rászorulva a jótékonyra, mint a jelenben.

A természeti embernek kevés volt az élet-szükséglete s önmaga kevés erőfeszítéssel ki-elégítette azt; de az emberiség elszaporodása, valamint a gyors haladás s az ezzel együtt járó kevesebb életküzdélem óriási különbségeket támasztott az emberek és társadalmi osztályok anyagi s erkölcsi helyzetében.

Akit testi-lelki erők, munkakedv s a szerepcse segítettek életküzdelmében, az fölemelkedett; akit gyengeség, betegség, restség vagy balsors akadályozott e küzdélemben: az nyomorba jutott. Sajnos, hogy a művelt társadalom kialakulása közben mind több és több salak maradt az alsó rétegekben s ma már igen nagy arányokat öltött a pauperismus.

Igen, ezek a szegények, nyomorultak képezik civilizált társadalmunk sebeit s az emberszeretnek ugyancsak van mit bekötöznie. De köztü is, gyógyítja is e sebeket maga a társadalom. Minél nagyobb a szegénység, annál nagyobb körü a jótékony. Az előtt régen a jómódu egyének, vagy anyagi javakban bővelkedő családok végezték a jótékony munkáját, ma ezeken kívül számos magán- vagy hivatalos egyesület, az állam, a hatóságok vállalva buzgólkodnak az emberszeret munkájában. Évente óriási munkaerőt, nagy összegeket, javakat fordítunk a szegények gyámolítására.

Hogy dacára ennek nem tudjuk a nyomort kiirtani, a szegénységet kisebb körre szorítani, az bizonyára nem a jóakarát hiányán, hanem a népesség rossz viszonyain kívül a jótékony rendszertelenségén mulik inkább.*

Ha az állam inséges vidéken vetőmagot oszt ki s állandó tisztességes munkát ad a lakosságnak, hogy keresethez juttassa: az igazi jótétemény, mely fenntartja az inségesek élet-és munkaerőjét, fokozza energiáját az életküzdélemre, tehát általában megjavítja helyzetét. De ha valamely egyén vagy jótékony egyesület elszegényedett, soktagu munkáscsaládnak évről-évre, hónapról-hónapra segítyt ad: az nem igazi jótétemény. Kiveszi a munkás kezéből az élet legfontosabb fegyverét, az energiáját, kiöli vagy meggyöngíti az emberi önértéket, nem erői kifejtésére, hanem elhanyagolására bírja s az inséges alamizsnára szokva, utóbb követelni is fog. Sokkal jobban tenné az a jótékony egyén vagy egyesület, ha a munkáscsaládot munka szerzésével vagy szerszám adományozásával segítene a válságokon. Csak hogy az ilyen jótékony-ság sokkal több gondot, körültekintést, munkát ad, mint a pénzadomány kiosztása.

Kitűnik, hogy a jótékony-sághoz nem csupán áldozatkészség kell. A szeretetnek, mely jó tett gyakorlására kész, oly nagynak kell lenni, hogy a jótét ne riaszsa vissza semmi fáradság, gond, kellemetlenség akkor, mikor arról van szó, miszerint a jótét annak, akin gyakorolja, igazán áldást hozó legyen.

Áll ez főként oly esetben, ha gyermek az, ki a jótékony-ságban részesül. A szeretetnek az a legfontosabb ténye, mikor ezeket az erőtlent gyámoltalan, ártatlanul szenvedő gyermekeket segítyezi. Csak hogy itt igazán nem jár haszonnal a rendszertelenül tartott legbőszesebb adomány, a gondos előrelátás nélkül alkalmazott legnagyobb adomány sem. A fejlődő egyénnel szemben, kinek lelkében alakulóban vannak jövő boldogulásának tényezői, nagy óvatossággal alkalmazandó a jótékony-ság.

Nincs jogunk, akár jótéteményeink halmozásával is, elvenni a gyermek lelkéből az ellenállási képességet, elernyeszteni az erőket, miket benne a küzdés kifejleszthet; nincs jogunk rászoktatni arra, hogy jobb módú embertársai támogatását elfogadja, várja s a maga lábán állni meg ne tanuljon. Nincs jogunk arra, hogy szegénységének öntudatára ébresszük, vagy kiragadjuk jótékony-ságunkkal a körből, melyben született elégedetlenné tevén helyzetével, környezetével.

Pedig sokszor a legjobb indulattal előidé-

* A főkapitányság most fáradozik a rendszer megalkotásán.

zik ezeket a károkat a jótétök. Nem adományokkal lehet a gyermekekkel szemben igaz jótékony-ságot gyakorolni, hanem azáltal, hogy állandóan védelmünkbe fogadjuk őket, megvédjük a szenvedéstől, kifejlesztjük bennük a jót, kiirtjuk belőle a rosszat, megtanítjuk valamely mesterségre, szóval neveljük s biztosítjuk számukra nem a rövid örömet, hanem a megélhetést.

Ma már nemzeti erőnk megkívánja, hogy a szegény gyermekek ilyen jótékony-ságban részesüljenek s állam és község váltva dolgozzon annak gyakorlásában, a társadalom pedig lelkesen támogatja azokat munkájukban. Az ingyenes népoktatás és ingyen tanszerek által évről-évre száz meg száz gyermeket mentenek így az elzüléstől s nevelnek a társadalom hasznos tagjaivá.

Városunkban is már sok jótékony egyesület támogatja a község ezen munkáját. Nemeslelkű, előkelő férfiak, asszonyaink, sőt ujabban ifju leányaink is sorompóba léptek a szegény gyermekek érdekében. Szívük melegével meleg ételt, meleg ruhát varázsolnak a szegény gyermekekre, úgy segítik elő nevelésüket. S ne higgyük, hogy csupán áldozatkészséggel, gond nélkül teljesítik az emberszeret ezen munkáját. Gondolkoznak, gyötrik magukat, mikép válnék jótékony-ságuk a gyermekek igazi javára.

Az egyik bölcs emberbarát például akkor, a mikor a ruházati cikknek a szegény gyermekek közt való kiosztásáról volt szó, felvetette a kérdést: vajon erkölcsi szempontból s az önérték és munkakedv fokozása végett nem jó lenne-e olyan intencióval osztani ki a ruhadarabokat, hogy a gyermekek azt kölcsönnek tekintsék, melynek kamatait jó magaviseletük eszorgalmuk által fizethetik vissza a társadalomnak. S ha nem is lehet az ártatlan gyermek lelkét ilyen adósságokkal terhelni, sok igazság van ezen eszmében. Ki biztosít bennünket arról, hogy az egyén, ki gyermekéveiben öntudatlanul élvezi, várja a jótéteményt, megszokva azt, fejlett öntudattal nem fogja-e majd követelni esetleg még a javak kiegyenlítését is a munkára, érdemre vagy születésre való tekintet nélkül?

Aztán a jótéteményeknek a gyermekek közt való kiosztása is sok fejtörést okoz az emberbarátoknak. Csak egy példát reá: a szegény család, kinek hétköznap sem fő tyuk a fazekában, tél elejétől következetesen nem ad az iskolás gyermekekre jó lábbelit, tisztességes ruhát, hogy majd az irgalom annál bővebben végezze rajta munkáját. A másik szegény család, kinek még vasárnap sem fő tyuk a fazekában, nélkülöz bármit inkább, csak hogy jó lábbeliben, tisztességesen járhasson az iskolás gyermek. Megesik aztán, hogy mikor a kis didergők ünnepélyesen felvonulnak a jótékony-sághoz, az igazi szegény huzza a rövidebbet. S tekintve, hogy sok műveletlen, jellemtelen szülő e közben képzetlenségre, hazugságra is megtanítja csemetéjét, e jótékony-ság így erkölcsi kárt is okozhat.

Valóban, méltán okoz gondokat a gyermekekkel szemben gyakorolt jótékony-ság. Ehhez nemcsak jó szív, hanem paedagógiai tapintat, bölcs előrelátás, tervszerűség szükséges. Megkönnyíthetné e gondokat olyan rendszer, mely szerint e gyermeket családja útján támogatná az emberszeret. A gyermekek védő anyagainak be kellene szállniok az otthonokba. Ott kikutatni a viszonyokat, körülményeket, a családban kellene megszüntetni a nyomort, amely a gyermeket neveli; a szülőket kellene támogatni a nevelés munkájában, gondjában. S a szülők által öntudatlanul jutna a gyermek a társadalom segélyezéséhez.

A fejlődő gyermeket növénynek kellene tekinteni, melyet nem az által birunk gyümölcsözésre, hogy a levelét vagy virágját ápoljuk, azoknak nyújtunk meleget, fényt, nedvességet, hanem az által, hogy a gyökereket tápláljuk, a talajt javítjuk, amelyben nő s kiirtjuk abból a férgeket. Nem ily növény-e a gyermek. S nem a család-e a talaj, amelyben fejlődik, amelyet a jótékony-ságnak javítani, erősíteni, táplálni kell, ha a gyermeknek igazi javát akarja?

Egyedül csak karácsonyra volna fentartandó az emberbarátok számára a szegény gyermekek közvetlen megajándékozásának gyönyöre. Akkor is mindig úgy kellene feltüntetni az adományt, mint Isten ajándékát, melyért csak Isten-

nek tartozik a szegény gyermek köszönettel, aki vele lesz, megóvja, vezérli az egész életben.

Az év többi részén családja útján nyerné a szegény gyermek a jótéteményt. Ott örökdíj felette állandóan, meg nem szűnő gonddal a jótékony-ság, mert nagyon igaz az, mit egy kitűnő emberbarát mond: »Az a szeretet, amely csupán a szív pillanatnyi felbuzdulására tesz jót, gyér erő, mely virágot fakaszt talán, de föl nem nevel; az a szeretet ellenben, amely a szív minden dobbanásában nagy társadalmi kötelességére eszmél, harmat, mely az éj leple alatt, a természetnek anyai táplálója.«

Özv. Személyi Kálmánné.

A csavargó.

Irta: DEER.

Karácsonyest van. Hideg metsző szél sivit végig az utcákon. A hó nagy pelyhekben hull alá s bevonja tiszta, fehér lepellel az utcát, a házakat. Még jár egy-két ember künn. Az is siet haza, hogy otthon, családja körében élvezze a legszentebb est legtisztább örömeit.

Nemsokára zajtalan, néma lesz minden. Leszáll az est, homály borul a városra. Csak az ablakokon keresztül szűrődő fény árulja el, hogy ma ünnepet ünnek mindenhol.

Csak a Bogdán Gizi házában nem akar tanyát ütni a vidámság.

A szép Bogdán Gizi ott ül szobájában. Kisebbszű gyermekét odaöleli magához s úgy csókolja fel annak az ártatlan gyermeknek aláhulló könnyeit.

Nagyobbik gyermeke ott játszadozik előtte a földön. Az anya csak nézi ezt a két ártatlan gyermeket. És a míg nézi, úgy érzi, hogy valami nagy erős fájdalom szállja meg a lelkét. Sirni, zokogni szeretne, de visszafojtja előtörő könnyeit. Nem akarja, hogy gyermekei lássák, hogy anyjuk szenved.

Pedig látni azon a szép asszonyon, hogy mily heves fájdalommal küzd. Keble lázasan piheg, szemében valami néma kétségbeesés ül.

Van is rá oka Bogdán Gizinek, hogy ne örüljön a többiekkel. Ha úgy belegondol az életébe, hát biz' ne csodálja senki, ha megátkozta azt a percet, a mikor először pillantotta meg a napvilágot.

Mert biz' nagyon szomorú sors jutott osztályrészéül ennek a szép, halovány asszonynak.

Egy kis hivatalnoknak volt egyetlen leánya. Szép volt, mint a hajnalhasadtakor kipattant rózsabimbó. Gazdag, sárga haja, mint valami aranypalást borult alá karcsu derekára. Kék szeméből égy élet boldogsága sugárzott elő és ha néha kacagni kezdett, olyan volt ez a kacagás, mint egy szép, szomorú nóta.

Mert Bogdán Gizi nem volt boldog. Atyja erőszakos izgága ember volt, ki magán kívül senkit sem szeretett. Csak a maga szenvedélyeinek élt.

A mi keresete volt, azt elitta. Hiába intette, kérte jó felesége, hogy becsülje meg magát, tekintve kis leányát, annak a boldogságát.

Nem használt sem kérés, sem fenyegetés. Hány éjszakát virrasztott át az a jó asszony a szép kis Gizikével, míg az atyjuk valamely le-bujban dorbézolt.

A kis Gizi korán megszokta a nélkülözést, a szenvedést.

Tizenhat éves korában érte a legnagyobb csapás. Akkor is karácsonyest volt, mint most. Akkor is csak oly örömtelen, bus karácsony estéje a Bogdán Gizinek, mint most.

Az édes anyja betegágyánál virrasztott. Atyja még e szent estét sem töltötte közöttük. Ketten voltak csak. Anyja aludt, ő imádkozott. És mire beköszöntött az éj, Bogdán Gizi már csak maga volt. Az anyjának már csak kihült, hideg teteme feküdt előtte.

Ha eddig szenvedett a leány, ezután kétszeresen kijutott neki belőle.

És mégis nemsokára jött idő, mikor Bogdán Gizi feledett minden szenvedést, minden keserőséget. Még boldognak is érezte magát.

A szerelmes leány könnyen felejt. Bogdán Gizi pedig szerelmes volt. Szerette Kemény Sándort hűséges, igaz szerelemmel. Az ifju is szerette őt.

Felismerte a leányban a nemes, őszinte lelkét, azt a tiszta gyöngyöt, melynek fénye átkísér egy egész életen keresztül.

Sokszor együtt voltak és ilyenkor mindkettő oly boldog volt. Tervezgettek, ábrándoztak fiatalos lelkük egyszerűségében, naivságában.

Kemény Sándor sokszor emlegette a leány előtt, hogy mihelyt kinevezik, elviszi a leányt magával egy szép, egyszerű kis helyre s ott aztán élnek boldogságban, szeretetben.

A leány mosolygva hallgatta ezeket a beszédeket. Es mikor már sokat tervezgettek, mikor már csordultig voltak boldogsággal, akkor az a becsületes, igaz lelkű gyerek megfogta annak a leánynak a két munkás kezét s úgy kérdezte tőle, tudj Isten hányadszor:

— Szeretsz-e édes anyjalom?

A leány meg csak elsusogta azt a sokszor elmondott két szót:

— Nagyon szeretlek!

Igy éltek ők akkor az első szerelem igaz, zavartalan boldogságában.

De hát Bogdán Gizi már csak szenvedésre született. Ez a szerelme volt forrása további szenvedéseinek.

Egyszer, mikor Kemény Sándorral ismét együtt voltak, akkor történt a dolog.

Az ifju éppen bucsuzni készült. A leány odaborult az ifju keblére, az megcsókolta azt az aranysárga haját, azt a halaványpiros arcot.

Ekkor jött haza a leány atyja egy fiatal emberrel.

Mikor az öreg Bogdán ott látta a leányt az ifju karjaiban, valami vadállati kiáltást hallatott.

A fiatalok megremegtek. De Kemény Sándor egyszerre magához tért. Nyugodtan oda lépett az öreghez.

— Urambátyám, szeretem a leányt, igaz szerelemmel, becsületesen. A leánya sem idegenkedik tőlem. Az Isten is egymásnak teremtett bennünket, hát urambátyám se válassza el sziveinket egymástól. Adja nekem a leánya kezét, én megfogom becsülni.

Nyugodtan, határozott hangon beszélt az ifju De mikor elvégezte beszédét, hiába várta az öreg áldását. Az csak nézett, hol az ifjura, hol meg arra a remegő leányra. Aztán meg felkaczagott. Olyan borzalmas, vérfagyasztó volt a kacagása.

— Te nyomorult, te koldusivadék, te akarnád elvenni az én leányomat! Ha... ha... ha... Hát megbolondultál! Azt hiszed, hogy ilyen gyűntmentnek neveltem ilyen szép virág-szálat! Ha... ha... ha...

És csak kacagott az öreg tovább.

Kemény Sándor ott állt előtte. Az arcát pirosra festették az öreg szavai, keze öklöbe szorult s csak akkor tért magához, mikor egy félnék, leányos hang a nevéen szólította.

— Sándor, az Istenre kérem, legyen nyugodt! Kemény Sándor odapillantott arra a halavány leányra.

Az öreg is hallotta a leány szavait. Közelebb lépett a leányhoz, az meg remegve hátrált egy lépéssel.

— Ugy, ugy, csak vissza! Érzed a bűnséged, ugy-e?! Hát azért neveltelek, hogy szégyent hozz a fejemre, te... te...

Megfogta a leánynak az aláomló sárga haját. De aztán el is eresztette egyszerre, mert az az ifju, ki némán tűrte el a neki mondott gyalázó szavakat, mikor látta, hogy az az ember a leányhoz nyul, a leányt gyanúsítja, oda ugrott hozzá s teljes erejével lödítette el a leánytól.

Az öreg Bogdán megtántorodott s fulladt el-elcsukló hangon beszélt.

— Eltakarodj innen te nyomorult és át ne lépd többet a házam küszöbét.

Kemény Sándor csak állt és csak nézte azt az embert. Mikor aztán a leány is szólt hozzá s az is kérte, hogy menjen, akkor szó nélkül fogta a kalapját s csak úgy sugva mondta oda a leánynak:

— Isten vele Gizi! Ne féljen! Megvédem én mindenkitől.

Aztán elment. — Az öreg Bogdán még egy ideig átkozódott s aztán egyszerre mosolygó, jókedvű lett. Csak most jutott eszébe, hogy bemutassa azt a fiatal embert, ki eddig mozdulatlanul állt a szobában s valami gunyos mosolylyal nézte végig a lefolyt jelenetet.

— Nézd édes leányom, ez az ur itt Kutassi Kálmán. Igen becsületes ur. Szeret téged, meg is kérte a kezdet. Én meg oda isigérem már neki. Jó dolgod lesz mellette. Gazdag ur, finom ur. Nagyon meg fog becsülni. Ugye-e édes vöm uram?

A vöm nram csak mosolygott. Oda lépett a leányhoz s kezét nyújtotta neki. A leány félve fogadta el a nyújtott kezét. Mikor aztán az az ember át is akarta ölelni, akkor utálattal lökte el magától.

Meglepetve állt ott a két férfi. Végre is a vöm uram törte meg a csenpet.

— Fél a kicsike, no de majd megszelidítjük!

És megszelidítették. Az atya zsarnoksága, pénzvágya győzött. Hiába ellenkezett a leány, atyja hajthatatlan maradt. Fenyegetései megtörték annak a leánynak az akaraterejét. Belegyezett a házasságba.

Mikor ezt Kemény Sándor megtudta — maga a leány mondta neki — nem tett szemrehányást, nem panaszkodott. Egy kicsit halaványabb lett az arca, egy kicsit remeget a hangja, mikor a leánytól elbucszott.

— Isten áldja meg Gizella! Nem volt ereje szembeállni a sorssal. Nem átkozom érte. Csak azt kívánom, legyen boldog, sokkal boldogabb, mint én. Feledjen el, majd én is megpróbálom. Az Isten áldja meg!

A leány nem tudott szólni. Csak könnyei beszéltek egy nagy kínos fájdalomról.

Kemény Sándor elment. A leány felesége lett annak az embernek, akihez atyja erőszakolta.

És megkezdődött egy szomorú, fájdalmas élet. Férje erőszakos ember volt. Amijük volt, az csakhamar elfogyott s Bogdán Gizi a legnagyobb nyomoruságnak nézett elébe két kis gyermekével.

Atyja is meghalt. Maga maradt teljesen. Férjét sokszor napokig nem látta.

Hát lehet-e csodálni, ha a szép Bogdán Gizi akkor is, mikor mindenki örül, olyan nagyon szomorú, bánatos.

Hisz az ő gyermekei nem örülnek a karácsonynak. Nekik nincs minek örülnenek. És hozzá meg éheznek is.

Most is, hogy ott ül e szomorú szép asszony szegényes szobájában, csak megszólal a nagyobbik fiú — Édes anyácskám, éhes vagyok adj ennem!

Milyen fájdalom ez annak a szegény asszonynak! Nem tud uralkodni magán. Megered a könnye s hull alá azon a szép halovány arcon. Sir az anya és vele sir két kis gyermeke is.

Nem is veszik észre, hogy egy kopott öltözetű barátságatlan arcú idegen lépett be. Csak akkor ijednek föl, mikor a csavargó köszönt be. Az asszony ijedten öleli magához gyermekeit.

Az idegen mosolygott olyan szomorú, bánatos mosolylyal.

— Ne féljen asszonyom! Nem azért jöttem, hogy bántsak valakit. Az ablakon keresztül láttam a nagy szomorúságokat. Hallottam, mikor az a kis poronty kenyeret kért. Hát azért jöttem be. Nem tuetam nézni, hogy a Bogdán Gizi gyermekei karácsony estéjén éhezzenek.

A csavargó kenyeret, sonkát vett elő. Oda tette a gyerekek elé. Akik móhon estek neki.

Az asszony meg csak nézte azt az ember. Arcza még halaványabb lett, ajkai remegtek. Csak nagy sokára tudta kinyögni azt az egy szót:

— Sándor!

A csavargó meg csak mosolygott, — de szeméibe könnyek csillogtak.

— Az vagyok, asszonyom, Kemény Sándor. Ne féljen. Nem akarok szemrehányást tenni Nincs is fogom ehhez, — és végig nézett a kopott külsején.

— Tán be sem jöttem volna, ha úgy véletlenül be nem nézek s nem látom ezt a nagy nyomoruságot. Nem tudtam elviselni ennek a látását. Megtelt a szívem fájdalommal, mikor láttam, hogy maga szenved szomorú...

— De hagyjuk! Nem akarok érzelegni! Nem azért jöttem. Fáztam künn. Itt barátságosabb. Megyek mindjárt, csak egy kicsit átmelegszem.

Pedig még csak be sem volt fűtve.

Bogdán Gizi nézte azt az embert, ki elfordult s a két kis gyermeket becézgette.

Valami végtelen fájdalom szállta meg a lelkét. Érezte, hogy miatta lett ebből az emberről züllött, kopott csavargó.

Es ez az ember most idejön, hogy kenyeret adjon az ő éhező gyermekeinek.

Valami nagy háladatosság szállta meg a szívét. Odalépett ahhoz a csavargóhoz, megfogta azt a durva, vörös kezét s mielőtt az megakadályozhatta volna, megcsókolta.

Ez a csók a szenvedő anya csókja volt.

Kemény Sándor ijedten rántotta el a kezét. Aztán meg a kalapja után nyult. Menni akart, de éppen akkor jött haza a Bogdán Gizi férje.

Mikor a csavargó ezt az embert megpillantotta, valami nagy keserűség szállta meg a lelkét. Szerette volna egy csapással leütni azt az embert. De aztán mintha mást gondolt volna. Odalépett Kutassihoz s nyugodt, erős hangon szólt hozzá.

— Kutassi Kálmán, nézz körül. Ma itt Karácsonyest van és gyermekeid éheznek. Egy csavargónak kellett kenyeret adni nekik. — Te elraboltad az én boldogságomat, tönkretetted az életemet. Elégedjél meg ezzel az egygyel. Becsüld meg a feleségedet azt a jó asszonyt, szeresd ezeket a kedves gyermekeket, a te gyermekeidet! Légy becsületes, jóra való ember! Az Isten áldjon meg!

A csavargó elment, mielőtt megakadályozhatták volna. De az ablaknál még egyszer megállt. Benézett a szobába s látta, hogy az az ember mint öleli magához azt a halaványarcú szép asszonyt, meg azt a két kis gyermeket és csókolja őket sorba, egymás után.

Az asszony meg sirt. De ezek az öröm könnyei voltak.

Az a csavargó is egy könnyet törült ki szeméből s aztán megindult a hideg éjszakában cél nélkül, öröm nélkül.

Üzérkedés a szent földön.

Ha valaki sima hajviseletét keféssé akarja átváltoztatni, csak foglalkozzék sokat a szentföldi utleirásokkal, így rövid idő alatt eléri a célját. Pedig kár a palesztinai zarándokolást oly rémesnek tüntetni föl, mert egyrészt meg-hiusul sok készülöben volt jámbor cselekedet, másrészt meg, ha a jól kiszinezett veszélyek dacára sem áll el az ember a tervétől, megoszlik a figyelem az ájtatoskodás és a kalandesők között. Jobb, ha meghagyjuk a szentföldi zarándokolást üdvösnek, épületesnek, bünbánati cselekménynek, gyakorlati biblia-tanulásnak, mintha erőnek erejével, talán az igazság rovására is, tudja Isten, milyen érdekessé akarjuk azt tenni.

A német császár nem ment el Jerikóba állítólag azért, mert anarkisták fészkeltek ott. Kárba vezett tehát a sok költség, amibe az úgy hat mértföldnyi szikla-utnak kijavitása került; hiába szenvedték meg a nyári zarándokok az igazán ázsiai utcsinálást, mert nem darabról darabra javítottak rajta, hanem egyszerre kezdték meg a munkát valamennyi hibás helyen megosztott erővel és az utasoknak ugyancsak kijutott a nem gyönyörködtető változatosságból, a folytonos le-felszállásból. — Nem mer a nagy pusztaságon átutazni a legtöbb zarándok, félve, hogy ugyanarra vagy még rosszabb sorsra jut, mint az irgalmas szamaritanus zsidója, akit utja szintén itt vitt keresztül. Most nem törhetnek már ki az erdőből a rablók, ilyen a török gazdálkodás, vagyis inkább garázdálkodás — hanem a pusztá fia, Palesztina csikósa, szabad legénye, a beduin miatt mond le a nagynehezen Jeruzsálembé került hívő teljesítésétől szive ama vágyának, hogy megtekintse nyomát a haragos Istennek a holt tengernél, a szerető Istennek a Jordánnál. Aki sok ezer veszélyt kiállt a tengeren, visszaretten a néhány órai

uttól a hirhedt pusztában. A beduinoktól való féllmükben utaznak a tehetős zarándokok olyan kísérettel, mintha perzsa háboruba vonulnának egy Xerxes ellen. Nem holmi futó betyár a beduin, megjelenik a szent város utcáin is tánczoló, fősallangozott paripáján, keresztbe fektetett hosszú csövű puskájával — ijedelme az idegeneknek. A hatás elmaradhatatlan: hideg borzong végig a hátadon és ugyancsak kutatni, kérdezősködni kezdesz *biztos* vezér után, aki baj nélkül el tud kalauzolni a Jordán völgyébe. Oh, akad ilyen száz meg száz, egymásnak adják a kilincsedet és ha a lovas beduin pusztá megjelenése még nem korbácsolta föl kellőleg a képzelő tehetségedet, csak tégy nekik kérdést a vállalkozás veszélyessége felől! Oly képét fogják adni a szándékolt kirándulásodnak, hogy bizonyosan meggyónsz, megáldozol, mielőtt utra kelnél és szerencsés megérkezésedkor azzal fogsz dicsekedni, hogy csodát tett veled a jó Isten, amennyiben a hajad szála sem görbült meg azon az uton, ahol már annyi meg annyi zarándok ott hagyta a fogát. Mert mesélnek neked rémhistoriákat, megtörténeteket és költötteket, hogy ezt agyonlőtték, azt agyonbunkózták, hogy egész karavánokat kifosztottak, meztelenre vetkőztettek, tehát még a társaság sem nyújthat oltalmat, — hogy egyetlen mód, mely legalább némileg biztosít a támadás ellen, a beduinokkal való előzetes megegyezés, vagyis legalább egy beduinak kísérete, akinek napidíjjából aztán az egész törzs részesedik. Olyan árát is szabják ennek a kíséretnek. De azért még beduinval sem mer utra bocsátani a vállalkozó, az ő személyes jelenléte is szükséges, hogy az esetleg utonállók szemből fölemelje vagy a szavát, vagy a fegyverét. Ez sem történik ingyen, hiszen az ott helyszertű közmondás azt tartja, hogy még Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen. Van tehát már kocsis, beduin és vezető és e három személyen kívül még annyi enni és inni való szükséges a másfél napi utra, hogy neked, kivált ha másodmagaddal vagy, már csak úgy szorítanak helyet a kocsin.

Vége megjött a nagy nap; szívünk elszorult, cum timore et tremore indultunk el. Alig kapaszkodtunk ki a Kidron völgyéből, lóhalálban egy beduin főnök ugrat felénk és olyan arabs-lármát csap, hogy a Josafát völgyének tulsó partján, tudom, nem egy jeruzsálemit zavart föl hajnali álmából; a vezérünk sem engedett, szó szót ért, kiabálás követve a kiabálást, karok löködték a levegőbe, a bakon ülő beduinunk ostromállapotba került, a főnök le akarta huzni, a vezérünk meg visszatartotta, mi ketten pedig, a tulajdonképpeni utasok már vissza kívántunk szökni. Miért volt e jelenet? Allitól a beduin kíséretünk nem jelentette be a főnöknek, a falu bírójának, hogy szerződöttn van, alattvalóját kapzsíságot eláruló eme helytelen eljárása miatt rögtön a hely színén megszerette volna büntetni a főnök, minket pedig azzal ijesztgetett, hogy az előzetes óvintézkedések hiányában nem vállalhat érettség felelősséget. Mikor már kissé lecsillapodott a nyugtalanságunk, akkor egy hegy tünt föl a távolban, a »vérhegy«, amely nevét bizonyosan nem vértől eseményektől nyerte. Brr!

Az a körülmény, hogy a vezetőnk a beduin főnök rémitgetésének dacára is egész higgadtan az ut tovább folytatását tanácsolta, gyanút ébresztett bennem, hogy itt a mi költségünkre alávaló módon összejátszanak. A közös érdekből kifolyólag a kalauzok látják el lóval és lovalják föl a beduin főnököket, hogy csak igyekezzenek minél rettenesebbeknek mutatkozni, hadd rémüljön meg a zarándok és hadd beszélhessen odahaza háborzongató élményekről,

aminek a vándor bizonyosan örül, mert hát lesz érdekes elbeszélni valója, aminek a beduin sem vallja kárát, aminek a vezető is hasznát látja. Hárman örülnek, de csak egy fizet, hanem fizet is aztán jól. Jelenleg a viszonyok tényleg olyanok, hogy nem volna tanácsos a zarándok-kiséret nélkül megjárni a bibliai zsidónak az utját, nem volna tanácsos azért, mert a szent városba nem juthatsz anélkül, hogy a kalauzok tudomást ne vegyenek rólad, hiszen minden bejáratot, minden kaput valósággal megszállva tart ez az élőködő népség; annyit settenkednek körülöted, hogy nem tehetsz egy lépést az ő tudtuk nélkül; igazi kémszolgálatot végeznek az idegen körül és ha megneszelnék, hogy az ő igénybevételük nélkül Jerikóba készülsz utazni, nem mulasztanák el az eleve értesített beduinok segítségével vagy egyedül azokkal olyan kellemetlenségeknek, bajoknak kitenni téged, melyek másokat vizsariasztánának hasonló mérésztől és nekik továbbra is biztosítanak az eddigi tisztességtelen kenyérkeresetet. Nem a beduinok teszik veszélyessé a Jeruzsálemből Jerikóba vezető utat, hanem az ugynevezett idegen vezetők.

A helyen, ahol a szamaritanus az irgalmasságot cselekedte, két olyan csendőr-forma ember öntött belénk egy kis bátorságot.

Tessék meghinni, ha ennek a két embernek a számát megdupláznák és lovat adnának alájuk, a legszebb sikerrel föntarthatnák a személy- és vagyonbiztonságot. Jeruzsálem után, de még egészen közel a béke városához, van két-három beduin falu, ezeknek a lakossága, tehát a betániak is, ezek veszélyeztetik az utazást, mert innen egészen Jerikóig nem lakik ember fia a kietlen pusztaságban, ahol keresztelő szent János predikált, a hol Krisztus Urunk negyven nap és negyven éjjel böjtölt. Ha ennek a néhány pusztalakónak — öregét-apraját egybevéve sincsenek többen ötszázánál, — a veszélyessége tény volna, négy csendőr könnyen szemmel tarthatná őket valamely nyitkát és ez az ut is megint megtelnék emberekkel, mint valamikor a husvéti ünnepek előtt és után, — Sion utai nem sirnának azért, hogy nincsenek, kik rajtok járnának. A mostani két csendőr azonban csak ott nyújtózkodik, kávézik, csibukozik az utszéli csárdában, várja-leszi a zarándokokat, mert a vezetők, midőn a zarándokok itten, a rövid pihenő alatt kicsit esznek-isznak, róluk sem szoktak megfélekedni. Ki tudja, nem tagjai-e ők is az érdekszövetségnek? Annak, hogy ők is veszélyesnek tüntessék föl a vidéket, kevesen vannak, hogy valahogy veszélytelenné ne tegyék.

Dr. Hufnagl János.

Az árva.

Irtá: Mándoky Sándor

A kemény, sárga göröngyök tompa dőbörgéssel hullottak alá a szegény Virágné durva koporsójára.

A keskeny sir lábánál, — rongyos kalapjával játszadozva, — egy alig négy esztendőszöke haju, rózsás arcú, mezitlábos fiúcska álldogált; míg körülötte a Szikoráné asszonyom előimádkozása mellett, egynehány jámbor anyóka morzsolgatta rózsafüzére megszentelt szeméit a mindnyájuktól szeretett, sokat szenvedett élte tavaszára sirba szállott, szegény özvegy lelke nyugalmaért.

Az asszonyok buzgó imádságuk végezetül épp az utolsó »adj Uram örök nyugalmat neki« mondották; — mikorra Hajagos Demeter uram is behányta s annak rendje s módja szerint felhantolta a megboldogult Virágné utolsó lakását.

A fejtől tűzött alacsony keresztfára Szikoráné felkötötte a mezei virágokból font egy-

szertű koszorút; még egyszer elkivánták »nyugodjék békességben!« — aztán, mint akik eleget tettek keresztény felebaráti jámbor kötelességüknek, — szép csendesen visszaballagtak a faluba.

Az asszony nép eltávoztával Hajagos Demeter összeszedte szerszámaikat és vállára vetve a kapát, a verem vágót, meg a test leeresztő kötelet, maga is indulni készült; — midőn tekintete a kis mezitlábos fiúcskára esett, ki még mindig ott állott a frissen hantolt sirhalom előtt.

— Ejnye! no nézze meg az ember, hát a nagy imádkozásban nem itt felejtették ezt a kis árva porontyot.

Janika látva, hogy már az öreg is szedeledzködik, — odament hozzá és hátratett kezével, — mintha utját akarná állani: — nagy bátorságosan eleibe került.

— Apó! miért hánytál annyi földet az édes anyámrá?

A fiúcskának ez a váratlan kérdése, majd hogy zavarba nem hozta Hajagos uramat.

— Miért? — Izé, — no mert meghalt.

— Meghalt? Hát mi az?

— Elaludt. — Érted fiúcskám? elaludt örökre.

— Elaludt! Hát fel sem is kél többé? — Itt marad mindég?

— Itt bizony lelkecském — itélet napjái!

Igaz, hogy ezt a hosszú terminust Janika nem értette meg; hanem azért az öreg kijelentésére sirva fakadt és keserves zokogásától fuldokolva, szaggatottan nyögdécsel:

— Istenkém! — hát akkor ki fog engem innen haza vinni? — Ugy félek én itt egyedül!

Hajagos uramnak a szívébe nyilallottak az ártatlan gyermek keserves szavai s az ő érzékeny öreg szíve elfacsarodott tőlük és jóságos szemei könnybe lábbadtak. Az a becsületes egyszerű lélek egyszerre megértette, egészen átérezte és igaz részvétellel vallotta a szegény apátlan-anyátlan árva elhagyatottságának iszonyatos voltát; ártatlan kised szívének mérhetetlen veszteségét; ébredő lelke korai keservét s bár öntudatlan, — mégis fájó szenvedését. — Lehajolt a zokogó fiúcskához, megsimogatta könnytől ázott orcácskáját, — aztán szelid, vigasz és szeretetteljes hangon mondá:

Ki fog téged innen haza vinni? Hát én édes kis árva bogaram; — én Hajagos apó! — Hozzám jössz Janika, meg a jó Maris mamához, aki ugy szeret téged.

— A nanóhoz, aki annyiszor adott nekem vajás kenyérkét, mikor az édes anyám betegen feküdt; — a kedves nanóhoz, aki ugy szeretett minket, — s a kit én is nagyon szeretek?!

— Ahoz vislek Janikám — ahoz. Ott fogsz lakni nálunk; ott bizony s ezután te lesz a mi kis fiunk. Töröljed le könnyeid és ne sírj te édes, kicsi árva bogaram.

A fiúcska — bár, ragyogó szemei még mindig telve voltak könnyeivel, mosolyogva nézett a szelid öreg emberre.

— Látod — apó, — már nem sírok. Hát menjünk már!

— Menjünk gyermekem. — De mielőtt itt hagynók az éges anyád sirját, — jer Janikám, csókold meg keresztjét és kívánj jó éjszakát neki.

Janika a sirhoz lépett, kicsiny karjával átölelte, cseresnye ajkaival megcsókolta hosszán, forrón az édes anyja néma kereszt fáját:

— Anyácskám jó éjszakát . . .

— Így édes gyermekem. — No most már add kezéd és jer velem,

Janikám belecsinapajkózott a jó Hajagos apónak becsületes munkától kérges kezébe, — aztán szép csendesen ők is visszaballagtak a faluba.

Jó éjszakát! — Te sokat szenvedett, korán megtörtött édes anyai szív nyugodj meg! — Legyen csendes álmod, könnyű a hant neked. — Vannak még nemesen érző lelkek a földön — Bár magára hagyta vissza őt, — azért mégsem elhagyatott árva a te édes, egyetlen egy gyermeked . . .

Nyugvóra hajlott már a nap aranyos szekere, mire Hajagos Demeter a kis Janikával haza érkezett.

Mari asszony — egy fél szakajtó szemes

tengerivel a hóna alatt, — épp a vadszöllővel befuttatott, oszlopos tornáczon jött végig, — melynek verécszóját nagy siválczással feszegette három türelmetlenkedő csürhész malacz; — midőn Hajagos apák az udvarba kerültek.

A nanó megpillantva őket, — a malaczok eleibe szórta, — aztán az istállóban foglalatokodó cselédnek kiáltott:

— Zsuzsa te! — hazajött gazd' uram! — hát ha megfejtéd a Bimbót vess eleibe abbul az izéből, — oszt hozzád be egy kötény forgácsot, hadd főzzek egy kis lebbencset vacsorára!

— Abbion jó lesz édes anyjukom! — Még vendéget is hoztam rá.

— Vendéget-e? — Az öreg asszony a szemei fölébe emelte a kezét.

— Az ám ni, — ha jól látom, — a Janikát hozza kelmed.

— Azt én anyjuk lelkem! — A komaaszonyék a nagy ájtatoskodásban kint felejtették a temetőben. Ez a szegény kis árva bogár meg hozzám csatlakozott. Nagyon megesett a szívem rajta, hát már csak nem hagyom ott egyedül. — Elhoztam magammal, el ide hozták; hogy ezután a mi kis cselédünk legyen, hogy itt maradjon nálunk. — Tudod te nagyon jól, hogy ennek a szegény kis ártatlannak ugy sincsen senkije; — hisz apját, anyját én hantoltam el az Isten szántóföldjébe.

— Jól tette kelmed, hogy elhozta magával. Irgalmas cselekedetért meg fog áldani minket az elhagyatott árvák menynei atyja!

— Ugy-e nanó, ha jó leszek, — te is szeretni fogsz engem?

Maris asszony az ölébe kapta, magához ölelte és megsókolta a kis Janikát.

— Igen szeretni foglak én édes kis árva cselédkém és ezután én leszek a te gondviselőd, a te szerető édes anyád.

Majd letette a gyermeket a földre és kötényével letörölte jószágos arcán alápatakozó könnyeit, — oda szólott Demeter uramnak:

— Soh' se hittem volna édes gazdám, hogy öregségünkre adjon a jó Isten gyermeket nekünk.

— Megfoghatatlanok az Ur ítéletei és megvizsgálhatatlanok az Ő utai — mondja az irás édes anyjukom.

— A Hajagos familia hamarosan elköltötte egyszerű, de izletes vacsoráját. Mig Zsuzsa elszedte az asztalt, addig Maris asszony megmosdatta, megimádkoztatta és lefektette az öreg kemence széles sutjába vetett puha ágyacskába az ő kis Janikáját; — aztán elövette a guzsalyt, leült a gyermek lábaihoz a patkára és vigan forgatta dolgos ujjai között a patyolat fonalat eresztő gyalogorsót, Hajagos apó meg meggyújtotta az asztal felett függő lámpát s kivette a fényezett komótból az öreg betükkel nyomtatott, nagy kapcsos szent Irást, hogy rendes szokása szerint, — lefekvés előtt — most is felolvasson belőle egy-egy épületes fejezetet.

Leült az asztal mellé, feltette az ókulárját és olvasni kezdé a szent Lukács evangéliumát:

»Vala Heródesnek, Indea királyának napjaiban egy Zakariás nevű pap — kinek felesége — Erzsébetnek neveztek.

Isten előtt pedig mindketten igazak valának, járván az Urnak minden parancsaiban és igazságaiban feddhetlenül.

És nem vala nekik fiok, azért, hogy Erzsébet magtalan vala és mindketten elhaladtak napjaikban.

Lőn pedig mikor a papságnak rende szerint eljárna az ő tisztének dolgában Isten előtt,

a papság szokása szerint rá esvén a sors, hogy jóillatszert gyujtson, beméne az ur templomába.

Megjelenék pedig neki az ur anyyala és mondá neki: — Ne félj! — — — — Erzsébet fiat szül neked és az ő nevét Jánosnak fogod hívni.

És örömed és vigságod leszen és sokan örülnek majd az ő születésén; mert nagy leszen az Ur előtt — és szent lélekkel betelik

És ő Illés lelkével és erejével fog járni előtte, hogy az atyák szívét a fiakhoz térítve és a hitelleneket az igazak okosságára; az Urnak tökéletes népet készítendő...

Hajagos uram egy csodálatos érzéstől megkapatva, itt hirtelen elhallgatott; Maris asszonynak is kiesett az orsó kezéből és merően maga elé szegzett szemekkel, mintha csak a titkos jövendőt akarná olvasni, — ketteljes hangon ismételte az Irás szavait:

»és az ő nevét Jánosnak fogod hívni. És örömed és vigságod leszen és sokan örülnek majd az ő születésén.«

— Anyjukom! édes anyjukom, — ha az Isten úgy akarja, — ugy-e bár papot nevelünk a kis Janikából?!

— Kis lelkével és erejével fog járni előtte, hogy az atyák szívét a fiakhoz térítve és a hitelleneket az igazak okosságára.

— Maris asszony térdre borult az Üdvözítő képe előtt.

— Papoknak főpapja! én megváltó édes Jézusom! hallgasd meg a mi könyörgésünket! Hajagos oda térdelt a felesége mellé.

— És a mi kiáltásunk jusson elődbe. — De azért nem a mi, — hanem a te akaratom legyen meg. — Amen.

Művelődünk.

Kit ne hatna meg az a szörnyen tragikomikus esemény, amikor az öreg karszék minden igaz ok nélkül egy nagyot recscsen s kiesik egy lába, vagy lehull egy faragványa, minélfogva még disztelebbé válik a rideg, matt kredencz, a magas támlájú arisztokratikus peluche divány és a kis nyalka phantazie székek között. És bizony, ha az öreg karszék szunyókáló nagymamája, bodorfüstöket eregető nagypapája is a másvilágra költözött immáron, ugy a rozzant karszéket is hamar utóléri végzete: Fel a lomtárba vele!

Az a rossz érzés pedig, melyet egy ilyen változásnál érzünk szívünkben, csak pár pillanatig marad ott, rövidebb ideig, mintsem azt a történetet el lehetne beszélni, amit a padlásra került kopott butordarab átélt. Kegyeletből származik-e ez, vagy a megszokottság érzetéből, ezuttal eldöntetlen marad s talán mindkettő hozzájárul a mi sajátlagos érzésünk megteremtéséhez, de tény az, hogy létezik s az erkölcsi és anyagi világban nagy szerepet játszik.

Vannak lyrikusaink, kiket csak a mulandóság érzete hat meg, vagy legalább dalaik legnagyobb része ebből fakad.

Nagy tapasztalatokkal rendelkező, hírneves államférfiak állanak a conservativismus szolgálatába, mert meggyőződésük az s ezt bizonyítgatják összes tudásuk segítségével, hogy egy népnek nem szabad minduntalan lelépni arról az alapról, melyen szellemi, társadalmi, anyagi és erkölcsi lénye eddig épült és az idők folyamán fejlődött.

Még a jelen dekadens irányú költészetben is akadnak költői szellemek, kiket bánt az a változás, hogy a végtelennek látszó pusztaságokat, melyeken olyan kecsesen tánczolt végig a délibáb felfordított lovagváraival, árnyékos forrásaival, legelésző gulyáival, most parcellákra hasogatják, csatornák, vonat-vágányok szántják keresztül-kasul s eltűnik a végtelen egyhangúság, a csend, mi annyira jellege volt azelőtt s kezdetét veszi rajta az örült sürgés-forgás. A fehér gulya bevonul az istállóba s ott nevelődik, míg csak a vágóhidra nem kerül, a birkanyáj pedig elvonul olyan helyekre, ahol még nincs szüksége az embereknek a szép virágos rétekre, vagy a kiégett, kopaszra taposott nyári legelőkre.

De ha ilyen a hangulat, mely keblünkben a változások láttára támad, épenséggel nem hiányzanak a tények sem, melyek ezt előidézik.

A világ eszmeforgalma óriási s ez eszmék előtt nincs honi határ, nincsenek természeti akadályok s lerontják maguk előtt még az előítéletek kínai falát is. Ez eszmék forgalma *internacionális* s ebben mig egyrészt nagy előnyök, másrészt nagy hátrányok is rejlenek.

Az internacionális jelleg nem számol a nemzeti szokások, tulajdonságokkal, melyek a nemzeti jellemnek mintegy himporát adják meg s igen gyakran megtörténik, hogy ezt a himport éppen az internacionális eszmék törlik le. Itt van az internacionális alapja. Nagy nemzetek nem félhetnek a veszedelemtől, mert nagy szellemi és anyagi prestigeumukkal tevékeny részt vesznek ez eszmék megteremtésében, ellenben félhetnek azok, melyek ugy anyagilag, mint szellemileg sokkal hátramaradottabbak, semmint ez eszmék létrehozásában közreműködhetnek és ekkép nemzeti jellegükből hozzáadhatnának valamit, vagy talán még arra sem képesek, hogy a hozzájuk érkezett eszméket kellőleg át tudják idomítani, hogy általuk nemzeti egyéniségük csorbát ne szenvedjen.

Politikai egyéniségek szájából gyakran halljuk hangoztatni, hogy nekünk magyaroknak főfeladatunknak kell, hogy legyen, nemzeti egyéniségünket megvédeni a külföldi eszmeáramlatokkal szemben.

Az eszmék forgalma érezhető nálunk is. Jellegükről minduntalan meglátszik, hogy idegenek s nem illenek össze nemzeti egyéniségünkkel, melylyel csakhamar birokba állanak és többször veri földhöz ellenfelét a külföldről jött eszme.

A változásoknak, melyeket a külföldi eszmeáramlatok idéztek elő s melyeket a gyakorlatlan szemlélő hajlandó mint *ujat*, a magyar társadalom, a magyar szellemi élet művelődésének feltüntetni, nálunk minden téren igen mély nyomait látjuk.

Közgazdaságunkban a külföld példájára vettük át a földmivelés terén az új váltogazdaságot, — anélkül, hogy a munkáknép érdekeit vele szemben megvédtük volna, átvettük az ipartermelés és forgalom terén a külföldi rendszert, de nem tisztítottuk meg a hibáktól. Most már ezzel elkéstünk, a társadalmi betegségek már itt vannak köztünk.

A szellemiek terén is számtalan eszme ostromolja a nemzeti egyéniséget. Főlsarjadzó művészetünkben pedig a külföld példájára a symbolista és neoimpressionista irány előbb fog haladást tenni, mintsem azt a klikk-szellemtől teljesen megtisztítanánk s milieu-jét kellőleg megteremthetnék.

Ez a művelődés árt a magyarnak, mert tévutra vezeti és mert magyarságát megrontja, mielőtt megerősödhetett volna.

Nemzeti egyéniségünk megmentése a főszempont legyen akkor, amidőn a külföldi eszméken táplálkozunk, amidőn művészetünknek, irodalmunknak milliót teremtünk. Egy kis okos conservativismus és megvagyunk mentve.

A trombita.

(Humoreszk.)

Don Raphael Campillo után: Idem.

Donna Agonia tulajdonosnője volt egy üzletnek, szorosabban véve étkezőnek.

A kapu fölött ott virított kövér betűkkel a felírás: »Teljes napi koszt, vagyis reggeli, ebéd és vacsora heti hat realért kapható.«

Csábítóan kicsire volt szabva az ár, no de a porciók is nemkevésbé s aki a gyomrok nyájas mamájához éhes hassal beállított, bizonyos lehetett abban, hogy éhes hassal is hagyja oda a küszöböt. Egészen ráillett ezekre a delikát porciókra a mondás: »Élni kevés, meghalni sok.«

Egyébiránt mit is lehet azért a nyomorult hat realért követelni, mikor a házi asszony még ebből akarta a leánya hozományát is összekuporgatni.

Ez a leány, kit különben Quinicia névre kereszteltek, kényeztetett dédencze, valóságos szemelénye volt az ő mamájának. A jelen események idejében Quinicia kisasszony az Orsolya-szüzek zárójának volt a bájos növendéke s azért járt a tiszteletre méltó nővérekhez, hogy ott mindazokat az ismereteket elsajátítsa, melyekre egy jó gazdasszonynak szüksége van: nevezetesen a zongorát és franczianyelvtant.

Igen, ki volt mondva a szentencia, hogy Quinicia a maga asszonya legyen. Kitűnő háziasszony és uri nő a javából. A »drága lelkem« nem fog a legelső piszkafához férjhez menni, de nem ám! Akkor inkább maradjon ott azonnal a zárdában!

Volt Donna Agonia előfizetői között két fiatal jogász: Cocolativo és Canete, hatalmas száll ember mindkettő. E pillanatban azonban igen sápadtak voltak az ifjak és le voltak soványodva az éhségtől. Azonkívül egészen egyedül állottak a világon rózsás reményeik és éhségük közepette. Szorult helyzetükben tollukkal próbálták magukon enyhíteni. Tárcaikat, novellákat fordították a kisebb újságokba két realért hasábonként, de csak nem tudták a kényes problémát megoldani: hogy lehetne ezen az uton annyit keresniük, hogy meg is élhessenek a fordításból, már t. i. »tiszteletesen«.

A szituáció komoly volta arra birta a két jó barátot, hogy egy este tanácsot tartsanak sorsuk felett.

— Ez már mégis sok! Ez nem mehet így soká! — fakadt ki Cocolativo. Mindennek van határa. Ugy nézünk már ki, mint a csontvázak. Donna Agonia maholnap halálra éhezett bennünket s nekünk mukkanni sem szabad a kosztja miatt, mert két hónappal hátralékban vagyunk. Az is igaz, hogy hat realért ő sem tehet csodát a kosztosaival, épen azért mulhatatlanul kell történnie valaminek, mulhatatlanul! . . .

— Kell-kell! Még pedig mulhatatlanul kell! — Ismétlé Canete gépiesen. — De mi legyen az?

— Mit bánom én hogy micsoda! Akármí, csak legyen valami! Nem bánom, jöjjön hát a trombita!

— A trombita? Kezdelek nem érteni. Micsoda trombitát harsogtatsz te és mi köze e csodakürtnek a mi éhségünkhöz?

— Szerencsétlen! A Vicherts trombitáját!

Canete olyan pillantást vetett e szóra Cocolativoóra, mintha attól tartana, hogy a jó fiúnak kiugrott az esze kereke. Ez azonban megmaradt a szavánál.

— Mondom, hogy csak a trombita képes rajtunk segíteni. Gyere, hadd verem a dolgot a fejedbe. S azután így adta elő a mentő eszmét:

— Ha komoly oldalukról fogjuk fel a dolgot, egy kis hamisság is van a dologban. Vidám szemüvegen át tekintve egy kis fufang az egész, személyes álláspontunkról nézve pedig afféle kibuvó, egérut, mely nehéz helyzetünkből kiszabadít s azért nem marad hátra más, mint bátran az üstökébe ragadni.

— Ugy hát ragadjunk bele!

— No lám! Ismered-e már most, Don Zoilo Contractót! Helyes! Nem csalódom, ez az ur egy bolond. Jó flu, kitűnő czimborá, de őrült, bolond az bizonyos! Bolondja a hangszereknek. Összevásárol minden lim-lomot a világon s lakása valóságos muzeuma az instrumentumoknak, van itt: csengetyű, harang, kolomp, hárfá, gitár, mandolin, zongora, orgona, lant, kürt, hegedű és banjo csak egy hiányzik: a Vicherts trombitája.

— Vicherts? Ilyen nevet soha életemben nem hallottam!

— Nem tesz semmit! Azért ez az ur volt a 18. század legelső trombita készítője. Egy ilyen hangszer után rajong, ez minden ideálja Don Zoilo Contractonak. Ezt kell nekünk előteremtünk.

— Igen, előkkel teremtenünk!

— No igen! Azt fogjuk mondani, hogy Donna Agonia birtokában van e ritka ereklyének, hiszen trombitás volt az ura is hajdanában. Nehogy azonban a szítán átlássanak, elhíttjük majd a nagy Meezénással, hogy az asszony úgy vigyáz a trombitára, mint a szeme fényére és rávesszük, hogy addig szót se tegyen előtte s trombitáról, míg be nem fészkelte magát a nő kegyeibe és bizalmasa nem lett neki; annál kevésbé akarja a trombitát addig meg látni vagy megvásárolni.

— Helyes! De mi lesz Donna Agoniával?

— Bizd csak rám ezt az asszonyságot! Ennek azzal szórunk port a szemébe, hogy teleg beszéljük a fejét azzal a mesével, hogy Don Zoilo Contracto meglátván az utcán az ő leányát, rögtön és pedig a fülig szerelmes lett a kicsikébe. Mivel azonban valósággal retteg és irtózik az anyósoktól, először tanulmányozni akarja Donna Agonia természetét. anélkül, hogy ez Quinicia iránt érzett szerelméről tudomást bírna. Csak azután hajlandó belevágni a házasságba.

— Nos és aztán?

— No hát aztán Don Zoilo is belép a kosztosok és előfizetők közé, csak hogy megnyerje Donna Agonia kegyeit, az ő révén mi is pompásan élünk és végül . . .

— És végül mindketten kidobattunk,

— Igen, a vége az lesz, hogy kidobattunk — vallotta meg őszintén Cocolativo — de ez ígyis-ugyis megessik velünk, már pedig jobb ha később esik meg velünk ez a kellemetlenség, mint azonnal.

* * *

Dusgazdag, fiatal és előkelő, hozzá még csinos is volt Don Zoilo, csak egy kicsit hőbortos volt ő kigyelme. Mintha több lett volna a szegény fiúnak egy kerékkel. Szenvedélye a hangszerek után nem ismert határt s kész volt bármit is áldozni egy jól muzsikáló szerszámmért, hát még egy Vicherts-féle trombitáért!

Röviden: don Zoilo megjelent az étkezőben, hol a háziasszony kitűnő szívéllyel fogadta vendégét, a leendő »vejem-uramat.« Neki és a két jogásznak külön asztalnál terítettek.

Ez volt aztán az ebéd, meg az evés! Fogásfogást követett végtelen sorban s egyik jobb és izletesebb volt, mint a másik. Ilyet nem ettek még az ifjúk, amióta megszülettek, váltig áldották is magukban Vichertset és az ő trombitáját, hogy velük ezt a földi paradicsomot megkóstoltatta.

Mert igazi paradicsom volt ez az élet! De sajnos, épen mert paradicsom volt, el kellett jönni ama percznek is, amidőn annak lakói onnan kizavartattak. A célzások a leánya és a trombitára napról-napra sürűbbek lettek. Napról-napra nehezebbé vált a társalgás rendes menetét és egyensúlyát fenntartani s egyszer csak borzalommal vette észre a két jó barát, hogy a helyzet tarthatatlan s a hurnak nemsokára el kell pattania.

El is pattant.

Donna Agonia ugyanis némi megfontolás után ama meggyőződésre jutott, hogy a letelt hat hét untig elég volt már a megismerkedésre és az anyósi ellenszenv megtörésére és elhatározta, hogy elveti az álarczot és nyíltan megmondja Don Zoilonak, ami a szívében fekszik.

— Fiatal ember — mondotta neki egy napon, midőn egyedül voltak — én értem, hogy mért oly tartózkodó irányomban, de mégis úgy vélekedem, hogy mi ennek daczára is megérthetnők egymást. Ismerem az Ön gyengéd szándékait, azért én is megvallom Önnek, hogy én sem kívánok magamnak nagyobb boldogságot, mintha azok megvalósulnak, mert azalatt az idő alatt mióta Önt ismerem, teljes rokonszenvem és bizalmamat érdemelte ki.

— Hihetek e füleimnek? Igaz és lehetséges ez? — ujjongott örömeiben Don Zoilo. — Igazán remélhetek tehát?

— Teljes joggal remélheti a legjobbat. Hisz tudom, hogy önnél lesz a legjobb helye az én drága jószágomnak.

— Oh, e felől egész nyugodt lehet Nagysád!

Én bárki másnál jobban meg tudom azt becsülni. Jaj, bárcsak mielőbb megkaphatnám és kezeim közt szorongathatnám már!

— Csak türelem fiatal barátom, ne olyan rohamosan! Mindennek meg van a mága ideje.

— De látom csak szabad talán?

— Látni igen. A napokban majd elhozatom.

— E szerint hát nincs itt?

— Ezt Ön csakugy tudja, mint én.

— Legyen szabad még valamit kérdeznem. Jó állapotban van-e még a kincs, mindakettőnk szemefénye? Nem romlott meg azóta?

— Kérem, uram! Egyenesedett ki Donna Agonia sértett méltósággal.

— Jó-jó, nem is azért mondom, mintha kételkedném Nagysád szavaiban, azért csak azt kérdem még: jó e a száj-nyílása?

— Furcsa kérdés! Hát hogyan?!

— És a kulcsok?

— A kulcsok nálam vannak.

— Ugy? Hát levette róla? No nem tesa semmit! De valódi munka ugyebár? Rajta van z bélyege a készítőjének?

— Persze! Felelé Donna Agonia kissé elerzékenyülten. Egészen az apjára ütött, mintha csak rá szabták volna.

— Mi-mi-csoda?

— Hát valóságos mása az édes apjának.

— Ugyan ne beszéljen Nagysád!

— De igen.

— A trombita?

Donna Agonia olyan lett mint a főtt rák.

— Mit? Trombitának nevezi az én leányomat? fakadt ki dühös hangon. Hordja el magát a szemem elől, mert olyat teszek az urral, hogy magam is . . .

— Enyje, az ördögbe is! Ki beszél itt a kegyed leányáról? Mi közöm a leányához? Nekem trombita kell. A Vicherts trombitája? . . .

— Vicherts és trombita? uram, kettőnk közül valamelyik meg van bolondulva.

— Én nem, kikérem magamnak! Tán Nagysádnál nincsennek odahaza? Felelt Don Zoilo is fölfortyanva.

Még csak ez hiányzott. Donna Agonia elkezdett fékevesztetten kiabálni.

— Ide, ide emberek! Segítsé! Bolondnak nevezett ez a gézengúz! És minthogy jobbat nem tehetett, ajultan esett Don Zoilo karjaiba. A másik pillanatban azonban újra talpon termelt és megvetőleg taszította el őt magától.

— Vissza nyomorult, ne merészelj hozzám nyulni! És most már ott villogott kezében a széles kenyérvágó kés, melyet meg-meg suhogtatott a levegőben, mint ahogy Lucrecia és a dráma hősnők teszik a színpadon.

Don Zoilo, akit egészen megzavart a sok herceze-hurca, türelmetlenül hebegett: »Egyáltalán nem tudom, hogy mit akar Kegyed velem? Én azért jöttem a házába, mert Canete és Cocolativo azt mondták, hogy Kegyednek van egy trombitája, nem is tudom már, hogy micsoda híres mester készítménye« . . .

— Mit? szólt közbe Donna Agonia, kiélve a kést kezéből. Önt Canete utasította én hozzám? Coneté és Cocolativo, ez a két jó madár? No akkor szépen megjártuk mindakettőt! Uram — szólt hirtelen közelebb jöve és kezét Zoilo vállaira téve — sohasem gondolt Ön komolyan a lányomra?

— Nem én, soha! — erősíté Don Zoilo.

— Mi keresni valója volt akkor a házamban?

— A Vicherts trombitája.

— Akkor én kijelentem, hogy nekem soha sem volt életemben trombitám.

— Igazán?

— Soha!

— Ezért kellett hát a kosztját ennem két hónapig?

— És ezért főztem én Önnek a legjobb és legdrágább ételeket, a mióta a házamba jár?

— Ez aljas komiszság!

— Vérlázító gonoszság!

— Ezt meg kell bosszulnunk!

— Igen, ezért bosszút kell állanunk! De milyen legyen a megtorlás?

Don Zoilo egy kis darabig gondolkozott s azután így szólt:

— Tudja mit Donna Agonia? Varrja a nyakába a két kópé valamelyikének a leányát s legyen anyósa a gézengúzoknak.